UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUJ-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597888
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița,
Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080,
Tel: (40) 263/213657, Fax:
0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL BISTRIȚA NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

ANEXA Nr. ...2.....
LA HOTĂRÂREA CONSILIULUI JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD
Nr. ...99..... Din ..13.05.2026

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIŢA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ŞI PROGNOZA EVOLUŢIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEŢULUI BISTRIŢA-NĂSĂUD

VOLUMUL I.5. ELABORAREA DIAGNOSTICULUI PROSPECTIV ȘI GENERAL AL STADIULUI DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

Livrabil I.5.1 – DIAGNOSTIC PROSPECTIV

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

CUPRINS

CUPRINS 2
DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 4
1. PROGNOZA DEMOGRAFICĂ 5
Varianta medie 6
Varianta intermediară 6
Varianta optimistă 7
Varianta pesimistă 7
Varianta constantă 7
2. PROGNOZA SOCIO-ECONOMICĂ 9
3. TENDINȚE ÎN STRUCTURA TERITORIULUI 17
Infrastructuri tehnice majore 17
Infrastructuri de servicii publice 20
Patrimoniu 25
Factorii de mediu 28
Organizarea teritoriului 34
Capacitate administrativă 37
SURSE BIBLIOGRAFICE 40

LISTĂ TABELE

Tabel 1.1 - POPULAȚIA REZIDENTĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎNREGISTRATĂ ÎN ANUL 2015 ȘI PROIECTATĂ PENTRU ANII 2030 ȘI 2060 6
Tabel 2.1 PROGNOZE ALE INDICATORILOR MACRO-ECONOMICI, ÎN FUNCȚIE DE SCENARIILE DE DEZVOLTARE 13
Tabel 3.1 PROGNOZA CERINȚEI DE APĂ PENTRU ANUL 2030 18

LISTĂ FIGURI

Fig. 2.1 DINAMICA PROGNOZATĂ A PIB JUDEȚEAN (MILIARDE LEI, PREȚURI CURENTE) 9
Fig. 2.2 DINAMICA PROGNOZATĂ A NUMĂRULUI DE PERSOANE OCUPATE, SALARIATE ȘI ȘOMERE 10
Fig. 2.3 DINAMICA PROGNOZATĂ A RATEI ȘOMAJULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA 11
Fig. 2.4 DINAMICA PROGNOZATĂ A SALARIULUI MEDIU BRUT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA 11

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Diagnosticul prospectiv al dezvoltării teritoriale a județului Bistrița-Năsăud a fost formulat pornind de la problemele și disfuncționalitățile identificate în partea de analiză a situației existente. Studiul prezintă condițiile de evoluție viitoare a fenomenelor și proceselor specifice domeniilor țintă diagnosticate pentru a evidenția problemele și oportunitățile, raportate la necesități și obiective.

Diagnosticul prospectiv are în vedere prognozele demografice și socio-economice, precum și tendințele în structura teritoriului.

1. PROGNOZA DEMOGRAFICĂ

În demersul de estimare a evoluției demografice a județului Bistrița-Năsăud, s-a ținut cont, în primul rând, de cele două componente ale sistemului demografic – mișcarea naturală și mișcarea migratorie, dar și de prognozele demografice oferite de Institutul Național de Statistică. Atât conform tendințelor actuale ale sporului natural și ale celui migratoriu, cât și dinamicii demografice dintre ultimele două recensăminte, și totodată în conformitate cu raportul "Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060" (Institutul Național de Statistică, 2017), prognoza pentru județul Bistrița-Năsăud este una de declin demografic, cel puțin în viitorul apropiat.

Există totuși mai multe variante de prognoză demografică: varianta medie (sau "realistă"), varianta optimistă și varianta pesimistă. Varianta medie este o formă de proiectare a populației, folosită ca reper, care pleacă de la ipoteza că nivelul de fertilitate, speranța de viață și valorile nete ale migrației se vor menține constante pe termen lung, deci folosește caracteristicile demografice din anul de referință pentru a previziona tendința demografică viitoare. Varianta optimistă presupune că sporul natural și cel migratoriu vor crește în județul Bistrița-Năsăud. Varianta pesimistă pleacă de la o analiză de trend, care indică faptul că, în ultimii ani, rata fertilității și sporul natural au scăzut, iar sporul migratoriu a înregistrat fluctuații, aflându-se de asemenea într-un moment de scădere.

În conformitate cu raportul realizat de Institutul Național de Statistică "Proiectarea populației României, în profil teritorial, la orizontul anului 2060", care oferă o imagine asupra evoluției probabile a populației, pornind de la componentele mișcării populației (fertilitate, mortalitate, migrație) se poate remarca faptul că se prognozează o scădere a populației din 2020, până în 2060, cu peste 16% (aproximativ 45 de mii de locuitori).

Conform recensământului din 2021, populația județului era deja de 295.988 locuitori, ceea ce se situa considerabil peste valoarea previzionată pentru 2030. În varianta pesimistă a raportului menționat, populația județului Bistrița-Năsăud previzionată pentru anul 2030 era de 261448 locuitori, cu mult sub cifra de la recensământul din 2021.

Totuși, se poate spune că județul Bistrița-Năsăud urmează o dinamică demografică mai puțin îngrijorătoare în context național și regional, declinul său demografic din ultimii ani fiind mai puțin accelerat decât cel de la nivel național sau din cadrul regiunii Nord-Vest.

Au fost identificate cinci variante a evoluției probabile a populației județului Bistrița-Năsăud: medie, intermediară, optimistă, pesimistă și constantă.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

Tabel 1.1 - POPULAȚIA REZIDENTĂ ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, ÎNREGISTRATĂ ÎN ANUL 2015 ȘI PROIECTATĂ PENTRU ANII 2030 ȘI 2060

Variantă	Populația rezidentă înregistrată la 1 iulie 2015 (persoane)	Populația rezidentă proiectată pentru anii (persoane)		Diferențe între anii 2060 și 2015	
		2030	2060	persoane	%
Medie	282.964	264,309	231,772	-51.192	-18,1
Intermediară	282.964	267.531	263.973	-18.991	-6,7
Optimistă	282.964	268.424	276.173	-15,791	-5,6
Pesimistă	282.964	261.448	205.786	-77.178	-27,3
Constantă	282.964	256.570	180.166	-102.798	-36,3

Sursa: INS, 2017

Varianta medie

Această variantă de prognoză se bazează pe valorile medii ale principalelor fenomene demografice înregistrate în perioada 2012-2015, disparitățile teritoriale existente se vor menține, rata fertilității la nivel județean ar înregistra o scădere ușoară până în anul 2050, iar în anul 2060 va ajunge la valoarea înregistrată în anul 2015, iar speranța de viață în profil teritorial în anul 2060 va fi cuprinsă între 77-79 de ani pentru bărbați și 83-86 de ani pentru femei. În această variantă de proiectare, populația județului Bistrița-Năsăud va scădea cu 51.192 de persoane (18,1%) în perioada 2015-2060, înregistrând totuși cea mai scăzută rată de descreștere (după județul Cluj) în cadrul Regiunii Nord-Vest și o rată de descreștere de 6,6% în perioada 2015-2030. La nivel național, în județul Bistrița-Năsăud și județele Brașov, Cluj, Covasna, Giurgiu, Harghita, Ialomița, Iași, Sălaj, Sibiu, Timiș, Tulcea și Vaslui, diminuarea populației ar fi de sub 100.000 de persoane.

Varianta intermediară

În această variantă rata fertilității în profil județean ar urma să fie cuprinsă între 1,40 și 2,61 copii la o femeie de vârstă fertilă (anul 2030) și între 1,70 și 2,83 copii la o femeie de vârstă fertilă (în anul 2060), speranța de viață pe județ, în anul 2060 va fi cuprinsă între de 79 de ani și 84 de ani (pentru bărbați) și între 86 de ani și 89 de ani (pentru femei). Se apreciază o reducere treptată a soldului negativ al migrației internaționale la nivel județean până în anul 2060.

Această variantă de evoluție a populației este una favorabilă pentru județul Bistrița-Năsăud, populația înregistrând o rată de descreștere de 6,7% în perioada 2015-2060, fiind situată mult sub rata de creștere a populației din cadrul regiunii Nord-Vest și de la nivelul țării. În perioada 2015-2030 rata de descreștere la nivelul județului Bistrița-Năsăud ar fi de 5,5 %.

Varianta optimistă

Această variantă ar presupune o evoluție ascendentă a ratei fertilității către nivelul de înlocuire a generațiilor, între 1,55 și 2,66 copii la o femeie (în anul 2030) și între 2,00 și 3,08 copii la o femeie (în anul 2060), respectiv reducerea treptată a mortalității pe vârste astfel încât durata medie a vieții va oscila în anul 2060 între 80 de ani și 86 de ani pentru bărbați și între 89 de ani și 91 de ani pentru femei. În varianta optimistă, populația județului Bistrița-Năsăud ar scădea cu doar 2,4%, până în 2060.

Varianta pesimistă

La nivel județean rata totală a fertilității va urma o evoluție ușor descendentă înregistrând valori cuprinse între 1,00 și 1,30 copii la o femeie (în anul 2050), între 0,95 și 1,50 copii la o femeie (în anul 2060), speranța de viață în profil județean va oscila între 76 de ani și 78 de ani pentru bărbați și între 82 de ani și 85 de ani pentru femei (în anul 2060). În varianta pesimistă populația județului ar scădea cu 27,3%, în timp ce în celelalte județe ale regiunii Nord-Vest (excepție Cluj) se înregistrează scăderi de peste 30% (Bihor, Satu Mare) sau chiar peste 40% (Maramureș, Sălaj).

Varianta constantă

Varianta aceasta este mai mult teoretică și se bazează pe ipoteza că până în anul 2060 se vor păstra constante valorile principalelor fenomene demografice înregistrate în anul 2015. Varianta constantă anticipează o scădere de 36,3% a populației județului Bistrița-Năsăud în perioada 2015-2060 și de 40% a Regiunii Nord-Vest.

Datorită faptului că județul Bistrița-Năsăud a înregistrat un declin demografic mai puțin accelerat decât la nivel național sau regional, putem spune că prognoza demografică nu poate fi una foarte pesimistă. Populația din județul Bistrița-Năsăud a scăzut cu 4,64% între 1992 și 2002 (un ritm mediu anual de scădere de 0,46%/an), cu 8,16% între 2002 și 2011 (un ritm mediu anual de scădere de 0,82%/an), dar a crescut cu 3,41% între 2011 și 2021 (0,34%/an). Se observă că în ultimele două decenii, scăderea a alternat cu creșterea demografică. În varianta optimistă, în 2030 populația județului se preconizează că va fi de 283.615 locuitori, ceea ce înseamnă că va mai scădea în raport cu anul 2021, ca urmare a tendinței demografice negative, înregistrată mai

ales începând din perioada pandemiei. Astfel, scăderea ratei natalității din ultimii ani și creșterea subită a ratei mortalității în pandemie (cu efecte post-pandemice, în special din perspectiva morbidității mai ridicate, și deci a vulnerabilității mai ridicate a populației), ar putea conduce la o cifră mai apropiată de cea oferită de INS pentru anul 2030, în varianta "optimistă". Mai departe, dacă ar fi să luăm în calcul această variantă optimistă, declinul demografic în județul Bistrița-Năsăud nu ar fi accelerat, populația previzionată pentru anul 2040 fiind de 269.576 de locuitori, pentru 2050 ar fi 254.156 de locuitori, iar pentru 2060, 237.661 de locuitori. Acest parcurs ar putea fi însă afectat de alte procese demografice, mai greu de previzionat, precum migrația.

Din perspectivă demografică, județul Bistrița-Năsăud s-ar putea dezvolta prin atragerea forței de muncă tinere din alte județe și menținerea populației proprii în județ, prin limitarea migrației externe, pentru a beneficia de un potențial reproductiv superior, în vederea creșterii ratei natalității și implicit a sporului natural și a sporului total, respectiv diminuarea fenomenului de îmbătrânire demografică.

Municipiul Bistrița și zona sa periurbană trebuie să își consolideze poziția de pol atractor la nivel regional și chiar național, reprezentând o destinație predilectă pentru populația tânără, atât din județ, cât și din afara acestuia. O atenție deosebită trebuie acordată absolvenților de studii superioare, care au nevoie de locuri de muncă adecvate, pe măsura calificării lor, pentru a rămâne în județul Bistrița-Năsăud și a contribui la bunăstarea economică și socială generală, având totodată un potențial reproductiv crescut, care trebuie valorificat, prin oferirea unor condiții de muncă propice tinerelor mame.

În paralel, și oarecum chiar în partea opusă a spectrului societal, trebuie găsite soluții de încurajare a menținerii unei rate ridicate a natalității în acele părți ale județului unde aceasta nu a înregistrat un declin semnificativ, respectiv în comunitățile cu natalitate tradițional ridicată din regiunea nordică, nord-estică și estică, Munții Rodnei, Munții Țibleșului și Munții Bârgăului.

În acest fel, se conturează două modele de dezvoltare: o creștere demografică pe bază de imigrare și fertilitate ridicată în zona periurbană a municipiului Bistrița (și, pe cât posibil, și în alte părți ale județului), și o creștere demografică pe bază strict de fertilitate în partea nordică, nord-estică și estică, cu precădere în unitățile administrativ-teritoriale cu natalitate tradițional ridicată. În timp, și celelalte părți ale județului, care momentan înregistrează un declin demografic și au relativ puține soluții de a inversa acest trend (partea sudică, vestică și sud-vestică), vor beneficia de pe urma proceselor demografice din ariile cu o dinamică pozitivă. Dezvoltarea infrastructurii conective ar putea juca un rol major în redistribuirea spațială a populației în viitor.

2. PROGNOZA SOCIO-ECONOMICĂ

Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează că, până în anul 2027, produsul intern brut al județului Bistrița-Năsăud va atinge valoarea de 21,5 miliarde de lei (prețuri curente), înregistrând astfel o creștere de 54,7% față de anul 2022. Rata de creștere prognozată pentru perioada 2022–2027 este mai mică decât cea estimată pentru Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest și apropiată celei preconizate la nivel național (54,6%). În anul 2027, PIB-ul județului Bistrița-Năsăud ar reprezenta 7,9% din PIB-ul Regiunii Nord-Vest și 1% din PIB-ul național.

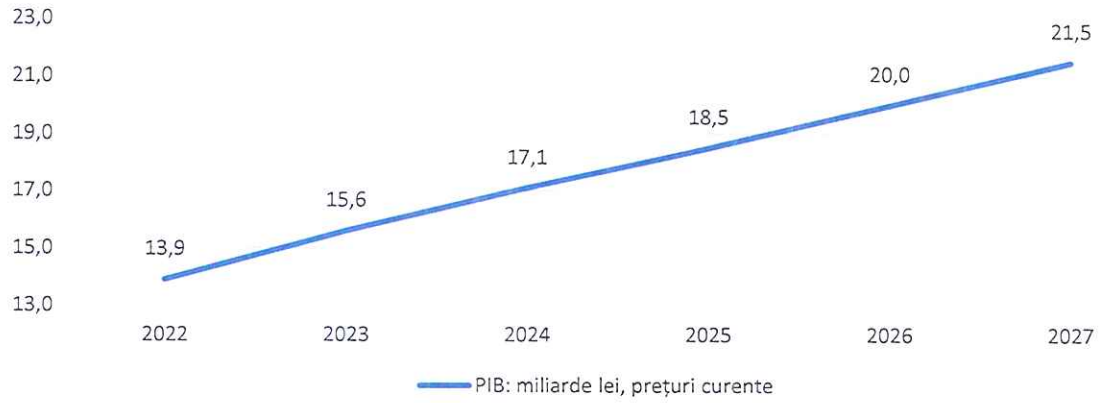

Fig. 2.1 DINAMICA PROGNOZATĂ A PIB JUDEȚEAN (MILIARDE LEI, PREȚURI CURENTE)

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Conform Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, populația ocupată civilă din județul Bistrița-Năsăud ar urma să ajungă la 116.300 de persoane până la finele anului 2027, resimțind o creștere de 3,7% comparativ cu anul 2022. În anul 2027, județul Bistrița-Năsăud va concentra 10,1% din populația ocupată a Regiunii Nord-Vest și 1,4% din totalul populației ocupate la nivel național. Ritmul de creștere estimat pentru județ este mai mic decât cel prognozat la nivel regional (5,1%) și la nivel național (5,5%).

Potrivit aceleiași surse, numărul mediu de salariați din județ ar ajunge la 72.400 de persoane în anul 2027, pe fondul unei creșteri de 9,9% față de anul 2022. În acest context, județul va concentra 9,2% din numărul mediu de salariați din Regiunea Nord-Vest și 1,3% din cel la nivel național. Rata de creștere prognozată pentru Bistrița-Năsăud este mai mare decât cea anticipată pentru Regiunea Nord-Vest (+9,2%) și decât cea estimată la nivel național (+8,4%).

Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează și că numărul șomerilor din Bistrița-Năsăud va ajunge la 2.900 de persoane în anul 2027, înregistrând o scădere de 21,6% față de anul 2022; județul Bistrița-Năsăud va concentra, deci, aproximativ 16,3% din șomerii Regiunii Nord-Vest și 1,6% din totalul național al acestora. Rata de scădere anticipată de către CNSP în cazul șomerilor din Bistrița-Năsăud pentru perioada 2022–2027 (-21,6%) este sub cele prognozate pentru Regiunea Nord-Vest (-25,5%) și pentru România (-22,2%).

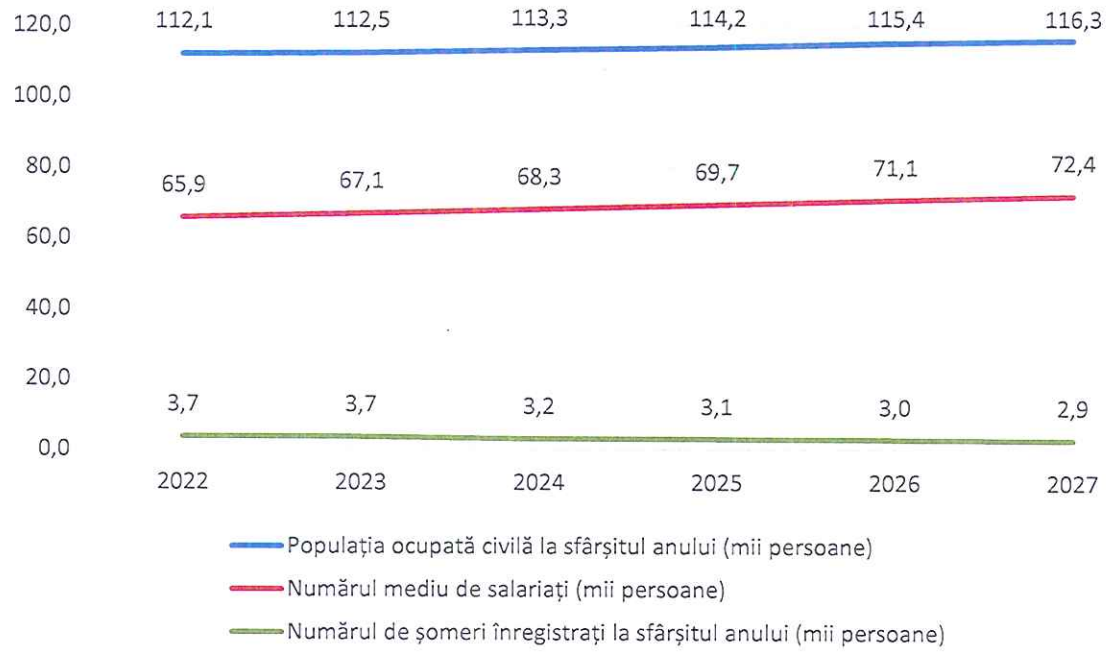

Fig. 2.2 DINAMICA PROGNOZATĂ A NUMĂRULUI DE PERSOANE OCUPATE, SALARIATE ȘI ȘOMERE

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Potrivit estimărilor Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, rata șomajului din județul Bistrița-Năsăud va scădea de la 3,2% în anul 2022, la 2,4% în anul 2027. Deși urmează aceeași tendință de reducere observată la nivel regional și național, valorile prognozate pentru județ rămân mai mari. În Regiunea Nord-Vest, rata șomajului este estimată să scadă de la 2,2% la 1,5%, iar la nivel național, de la 3,0% la 2,2%. Astfel, pe toată perioada analizată, Bistrița-Năsăud s-ar menține peste media regională și ușor peste media națională.

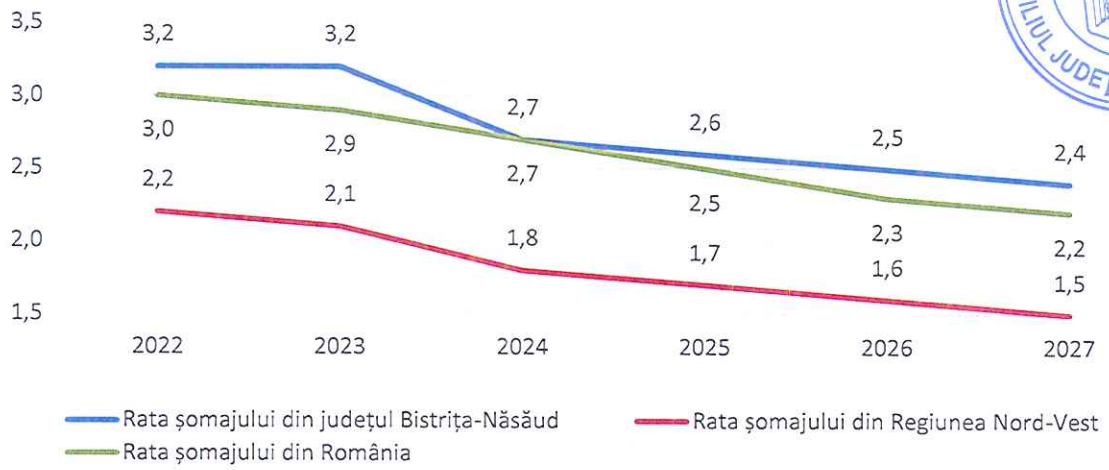

Fig. 2.3 DINAMICA PROGNOZATĂ A RATEI ȘOMAJULUI DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Tot în linie cu estimările CNSP, câștigul salarial mediu brut din Bistrița-Năsăud ar putea crește cu aproximativ 52,1% în perioada 2022–2027, de la 4.720 lei la 7.180 lei. În același interval, la nivelul Regiunii Nord-Vest se anticipează o majorare de circa 55,3% (de la 5.826 lei la 9.050 lei), la nivel național creșterea estimată fiind de 52% (de la 6.126 lei la 9.310 lei). Astfel, deși valorile salariale din județ vor rămâne sub mediile de la nivel regional și național, ritmul de creștere este comparabil, indicând o evoluție pozitivă a veniturilor salariale în Bistrița-Năsăud.

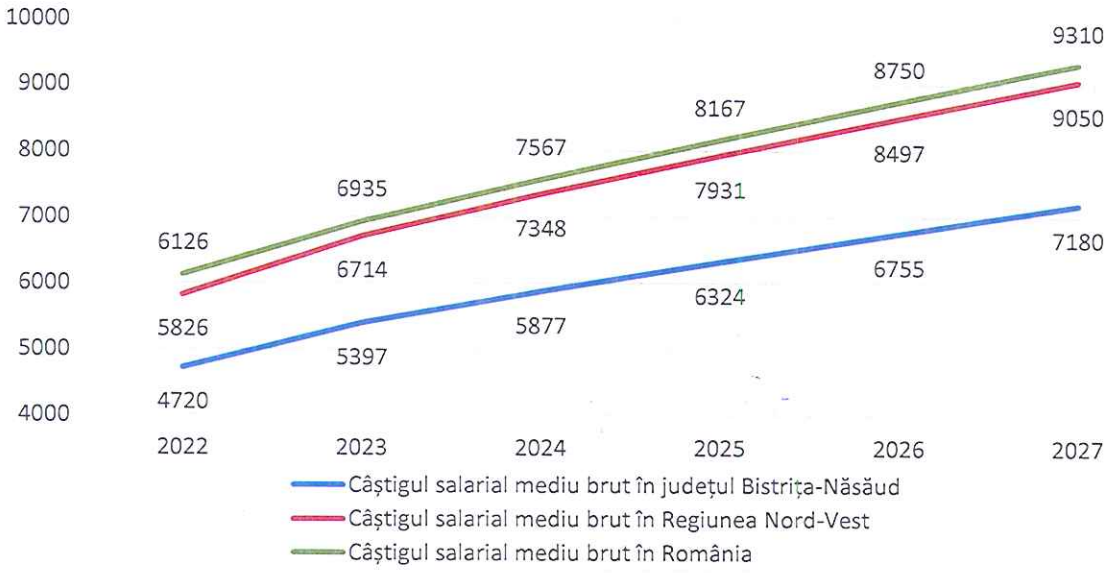

Fig. 2.4 DINAMICA PROGNOZATĂ A SALARIULUI MEDIU BRUT DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD, REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST ȘI ROMÂNIA

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Direcția în care se va îndrepta economia județului Bistrița-Năsăud în următorii ani depinde de măsurile ce vor fi întreprinse nu doar de către sectorul de afaceri și investitii, ci în special de cele asumate de către administrația publică județeană și autoritățile publice locale, în raport cu mediul economic. Pe baza analizei contextului actual, a rezultatelor economice anterioare și a tendințelor identificate pentru perioada următoare, au fost conturate mai multe scenarii de dezvoltare, descrise în cele ce urmează.

SCENARIUL „DEZVOLTARE ZERO" („DO NOTHING")

Acest scenariu presupune minima implicare a autorităților publice în susținerea mediului economic, ceea ce s-ar traduce, inevitabil, într-o capacitate limitată de transformare și progres. Administrațiile locale și județene își concentrează eforturile pe finalizarea proiectelor deja începute, fără a iniția intervenții noi și fără a adopta, în timp real, măsuri aliniate la nevoile în continuă schimbare ale agenților economici. În aceste condiții, sprijinul oferit sectorului privat este de natură mai de grabă administrativă, fără a prevedea intervenții suplimentare care să stimuleze dezvoltarea acestuia. Investițiile publice vizează în special interesul general al comunității, fără o viziune strategică orientată în direcția creșterii economice. Prin urmare, evoluția economică a județului se bazează preponderent pe eforturile individuale ale antreprenorilor și investitorilor, înregistrând un ritm lent de dezvoltare, apropiat de estimările curente ale Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză.

SCENARIUL DE REFERINȚĂ („DO MINIMUM")

În acest scenariu, administrația publică de la nivelul județului se implică mai vizibil în sprijinirea economiei județene, completând proiectele deja aflate în diverse etape de derulare cu câteva inițiative suplimentare, gândite pentru a facilita și/sau accelera dezvoltarea economică. Măsurile întreprinse de autoritățile locale și județene au în vedere susținerea antreprenoriatului, atragerea de investiții și întărirea capitalului uman, însă resursele limitate alocate în aceste scopuri limitează efectele acestor intervenții. Accentul este pus pe măsuri de tip soft, precum promovarea resurselor locale și a oportunităților existente, digitalizarea serviciilor publice sau consilierea antreprenorilor. Totuși, în lipsa unor forme integrate de sprijin și a unor portofolii diversificate de soluții, impactul economic rămâne sub potențialul maxim. În aceste condiții, este de așteptat ca economia județului să evolueze într-un ritm ușor superior estimărilor CNSP, însă fără schimbări majore în dinamica economică.

SCENARIUL DE DEZVOLTARE („DO SOMETHING")

Acest scenariu reflectă o viziune ambițioasă de dezvoltare economică, în care administrația județeană și autoritățile locale își iau angajamentul de a contribui activ la stimularea antreprenoriatului autohton, atragerea investițiilor externe și consolidarea forței de muncă. Intervențiile propuse combină măsurile soft cu investiții în infrastructura și serviciile publice, vizând crearea unui cadru favorabil pentru stimularea afacerilor din județ, atragerea capitalului străin și crearea de locuri de muncă atractive pentru locuitori. Autoritățile nu se limitează la sprijinirea sectoarelor tradiționale ale județului, ci stimulează și domeniile emergente, în special cele de specializare inteligentă și cele aliniate priorităților europene actuale – transformarea digitală și verde, economia bazată pe cunoaștere, industriile automatizate, agricultura sustenabilă, silvicultura circulară etc. Investițiile publice vizează modernizarea și extinderea infrastructurii de transporturi, telecomunicații și utilități, dezvoltarea facilităților de suport pentru afaceri și diversificarea serviciilor aferente, inclusiv în baza parteneriatelor public-private. Acest scenariu ar permite, astfel, o evoluție economică ce ar depăși estimările Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză.

Proiecțiile aferente acestor scenarii sunt reflectate în indicatorii macroeconomici de mai jos, pornind de la estimările realizate de către CNSP, al căror orizont de timp este anul 2027.

Tabel 2.1 PROGNOZE ALE INDICATORILOR MACRO-ECONOMICI, ÎN FUNCȚIE DE SCENARIILE DE DEZVOLTARE

INDICATORI MACRO-ECONOMICI / SCENARIU DE DEZVOLTARE	U.M.	VALOAREA DE REFERINȚĂ (2022)	SCENARIUL "DO NOTHING"	SCENARIUL "DO MINIMUM"	SCENARIUL "DO SOMETHING"
PIB (prețuri curente)	miliarde lei	13.9	21.5	21.7	22
Populație ocupată	mii persoane	112.1	116.3	116.9	117.5
Număr mediu de salariați	mii persoane	65.9	72.4	73	73.9
Rata șomajului	%	3.2	2.4	2.2	2.0
Salariul mediu brut lunar	lei/salariat	4720	7180	7350	7550

Sursa: Prelucrare proprie, în baza datelor CNSP

În sinteză, cele trei scenarii posibile ("Do Nothing", "Do Minimum", "Do Something") implică stabilirea următoarelor valori-țintă pentru principalii indicatori ai *activității turistice* din

județul Bistrița-Năsăud, având ca orizont de prognoză anul 2030 (ultimul an pentru care acești indicatori pot fi estimați cu o marjă de eroare rezonabilă):

Indicatori macro-economici / Scenariu de dezvoltare	U.M.	Valoarea de referință / anul 2024	Scenariul "Do Nothing" / anul 2030	Scenariul "Do Minimum" / anul 2030	Scenariul "Do Something" / anul 2030
Număr structuri de cazare (total județ)*	număr	199	199	230	325
Număr locuri de cazare (total județ)*	locuri	4.572	4.572	5.400	6.500
Capacitate de cazare existentă (total județ)*	Locuri-zile	1.668.780	1.668.780	1.971.000	2.372.500
Număr structuri de cazare de 4 și 5 stele / flori / margarete (total județ)**	Număr	41	41	50	65
Număr locuri de cazare în structuri de primire de 4 și 5 stele / flori / margarete (total județ)**	locuri	935	935	1.100	1.430
Număr structuri turistice cu funcțiuni de alimentație publică clasificate (total județ)**	Număr	89	89	95	120
Număr structuri turistice cu funcțiuni de alimentație publică clasificate de 4 și 5 stele (total județ)**	Număr	6	6	10	17
Sosiri turiști (total)*	Număr	119.063	119.063	135.000	165.000
Înnoptări turistice/nopți-cazare realizate (total județ)*	Număr	210.944	210.944	1.650.000	1.950.000
Durata medie a sejurului (media județ)	Număr zile	1,77	1,77	2,0	2,5
Stațiuni turistice de interes național	Număr	1	1	2	3
Stațiuni turistice de interes local	Număr	3	3	4	6
Pârtii schi omologate (total județ)**	Număr	3	3	5	8
Pârtii schi omologate (total județ)**	Km	2,85	2,85	4,0	10
Instalații de transport pe cablu (total județ)**	Număr	2	2	4	8

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

Trasee montane omologate (total județ**	Număr	44	44	50	60
Parcuri distracție/aventură/aqua park (total județ)	Număr	5	5	7	10
Centre wellness&SPA/balneo SPA, piscine/facilități natație	Număr	15	15	18	25
Localități/destinații care dețin centre/dotări/facilități de agrement-divertisment, centre echitație etc. (total județ)	Număr	6	6	8	10
Centre de informare turistică (total județ)**	Număr	2	2	4	7
Agenții turistice**	Număr	25	25	30	40
Destinații ecoturistice (total) **	Număr	0	0	1	3
Organizații de Management al Destinației (OMD) **	Număr	0	0	1	2
Puncte gastronomice (total județ)***	Număr	27	27	35	50
Produse tradiționale înregistrate în Registrul național al produselor tradiționale (RNPT) (total județ)***	Număr	32	32	40	55

Pe baza studiului ESPON 2019 „Cadrul teritorial de referință pentru Europa" (A Territorial Reference Framework for Europe) s-au identificat pentru județul Bistrița-Năsăud două scenarii de dezvoltare privind structura activităților economice:

- *Scenariul de referință „Muddling-through"* - Acest scenariu a fost modelat folosind modelul MASST4 și se bazează pe demografia stabilă, creșterea îmbătrânirii populației și migrație, iar din punct de vedere macroeconomic pe ipoteza conform căreia schimbările structurale intervenite în timpul crizei vor rămâne predominante și în viitor. Scenariul în ansamblu este caracterizat de schimbări politice care pretind mai degrabă să repare decât să reformeze structurile guvernamentale. Conform acestui scenariu la nivelul statelor Central și Est-Europene CEE în perioada 2018-2035 creșterea medie anuală a PIB-ului va fi de 1,72%, a productivității 0,75%, iar a ocupării forței de muncă 0,38% (ESPON, 2019), ratele anuale de creștere fiind mai ridicate decât în cazul statelor EU-15. Acest scenariu nu favorizează regiunea

Nord-Vest și județul Bistrița-Năsăud, având în vedere că rata de creștere a PIB-ul pe cap de locuitor la nivelul regiunilor din România ar rămâne neschimbată în 2035, iar în majoritatea regiunilor din țările Europei de Nord, dar și a celor din Europa Centrală vor înregistra valori mai ridicate.

- *Scenariul „Enabling Cooperation" (încurajarea cooperării)* - Acest scenariu a fost conceput pentru a arăta o evoluție pozitivă a scenariului „Muddling-through" prin urmărire unei cooperări teritoriale de succes între statele membre, dar și între regiuni și orașe, eliminând într-o anumită măsură barierele legislative și instituționale în calea cooperării. Acest scenariu urmărește creșterea cooperării, guvernanță mai bună și dezvoltare tehnologică. Conform acestui scenariu va exista o redistribuire a bugetului european în favoarea securității, migrației, fluxuri comerciale mai mari între țările europene, exporturi mai mari, rețele mai puternice de cooperare între orașe etc. Acest scenariu favorizează regiunea Nord-Vest și județul Bistrița-Năsăud. Din 2018 până în 2035 media anuală a PIB-ului regional va înregistra o creștere sub 0,17%. Deși această creștere este sub cea prognozată pentru restul regiunilor din România (între 0,29-0,45%), prezintă o evoluție mai bună decât în cazul scenariului anterior și ar permite județului Bistrița-Năsăud ca până în anul 2035 să ajungă din urmă media UE și să reducă decalajul față de aceasta.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

3. TENDINȚE ÎN STRUCTURA TERITORIULUI

Infrastructuri tehnice majore

Pentru județul Bistrița-Năsăud se propun următoarele scenarii de dezvoltare a infrastructurii de transport rutier și feroviar pentru următorul deceniu:

Scenariul de Referință („Do Minimum") are în vedere finalizarea proiectelor aflate în derulare și pentru care există surse de finanțare. În această situație, se prevăd următoarele aspecte: odată cu finalizarea lucrărilor de modernizare, calitatea asfaltului se va îmbunătăți semnificativ, ceea ce va duce la reducerea timpului de deplasare. De asemenea, modernizarea podurilor și podețelor incluse în proiectele de dezvoltare va spori siguranța circulației. Totuși, anumite zone din județ vor rămâne greu accesibile. Construirea drumului de mare viteză va contribui la descongestionarea traficului din județ, reducând astfel timpul de deplasare și oferind o alternativă eficientă pentru șoferii care tranzitează județul.

Scenariul de Dezvoltare („Do Something") presupune finalizarea proiectelor de investiții publice aflate în desfășurare, precum și implementarea celor propuse, având ca obiectiv principal îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor de transport din județ. Prin realizarea acestor proiecte, se estimează o creștere semnificativă a nivelului de dezvoltare al județului, cu beneficii directe pentru mobilitate. Crearea unui sistem de transport multimodal va permite integrarea eficientă a diverselor moduri de transport, ceea ce va spori accesibilitatea și conectivitatea între localitățile județului. Aceasta va facilita deplasările rapide și sigure, reducând timpii de așteptare și congestionarea traficului din Bistrița. Pe termen lung, implementarea acestui sistem va contribui la fluidizarea traficului urban și la optimizarea rețelei de transport, cu efecte pozitive asupra economiei locale și asupra calității vieții cetățenilor.

Prognoza cerințelor de apă s-a elaborat în anul 2014 pentru orizontul de timp 2020 - 2030. Pentru realizarea prognozei cerințelor de apă pentru anul 2030 a fost aplicată „Metodologia de prognoză a cerințelor de apă ale folosințelor", elaborată în cadrul Institutului Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor, metodologie aplicată în elaborarea Planului Național de Amenajare a Bazinelor Hidrografice, parte componentă a Schemei Directoare de Amenajare și Management a Bazinelor Hidrografice.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

Tabel 3.1 PROGNOZA CERINȚEI DE APĂ PENTRU ANUL 2030

Folosința de apă	Cerința de apă (mil. mc)
2030	
Populație	2.097
Industrie	7.383
Irigații	1.689
Zootehnie	164
Acvacultură/piscicultură	949
Total România	**12.282**

Gospodărirea apelor

Scenariul 1 – Dezvoltare echilibrată. În acest scenariu se are în vedere: reabilitarea sistemelor existente de captare și distribuție a apei; consolidarea digurilor și acumulărilor pentru protecție împotriva viiturilor și monitorizarea calității apei și întreținerea cursurilor de apă.

Scenariul 2 – Dezvoltare integrată și sustenabilă. Prin acest scenariu se susține: implementarea unui sistem integrat de gestionare a apei pentru consum, irigații și protecția împotriva inundațiilor; creșterea suprafețelor irigate prin modernizarea infrastructurii și implementarea soluțiilor verzi de retenție și filtrare a apei.

Scenariul 3 – Dezvoltare accelerată. Scenariul presupune: construirea de noi acumulări și canale de colectare; extinderea rapidă a sistemelor de irigații și protecție a localităților, precum și proiecte de desalinizare/filtrare avansată pentru apă potabilă în zone critice.

Îmbunătățiri funciare

În primul scenariu, *Scenariul 1 – Consolidare*, se urmărește: reabilitarea sistemelor existente de drenaj și irigații, lucrări antierozionale în zonele colinare și montane și organizarea utilizatorilor de apă pentru irigații.

Cel de-al doilea scenariu, *Scenariul 2 – Modernizare și eficiență*, are în vedere: digitalizarea rețelelor de irigații și drenaj; implementarea lucrărilor de stabilizare a versanților și împăduriri și crearea de proiecte integrate cu agricultura și infrastructura rutieră.

Scenariul al treilea, *Scenariul 3 – Dezvoltare pilot și replicabilă*, presupune: amenajarea unor zone pilot pentru irigații și desecări eficiente; testarea unor tehnologii inovative de combatere a eroziunii solului și extinderea proiectelor de succes la scară județeană.

În domeniul alimentării cu apă și canalizării au fost identificate trei scenarii, după cum urmează: *Scenariul 1 – Consolidare*, care vizează Reabilitarea rețelelor de apă și canalizare existente și Reducerea pierderilor și modernizarea stațiilor de pompare; *Scenariul 2 – Extindere progresivă*, care are în vedere Extinderea rețelelor către localitățile izolate sau periferice și Implementarea de stații de epurare noi în comunități rurale și urbane mici și *Scenariul 3 –*

Dezvoltare durabilă și inteligentă, prin care se urmărește Implementarea unor sisteme de management inteligent al apei (smart water); Utilizarea energiei regenerabile pentru funcționarea stațiilor de epurare și Promovarea reutilizării apelor uzate pentru irigații.

În ceea ce privește alimentarea cu energie electrică, avem următoarele trei scenarii: *Scenariul 1 – Modernizare și întreținere* (Reabilitarea rețelelor electrice existente, Reducerea pierderilor și creșterea fiabilității alimentării); *Scenariul 2 – Extindere și diversificare* (Extinderea rețelelor către zonele izolate sau noi dezvoltări, Integrarea microcentralelor locale (hidro, fotovoltaic) pentru autonomie parțială) și *Scenariul 3 – Dezvoltare verde* (Implementarea unui sistem smart-grid și monitorizare digitală, Creșterea ponderii energiei regenerabile în mixul județean, Proiecte pilot pentru autonomie energetică locală în comunități rurale).

Telecomunicații

Scenariul 1 – Extindere rețele tradiționale, prin acțiuni de modernizare a rețelelor fixe și a infrastructurii de internet și de creștere a acoperirii în localitățile rurale.

Scenariul 2 – Digitalizare și conectivitate. Acest scenariu are în vedere: extinderea rețelelor de fibră optică și implementarea de hotspoturi și soluții wireless pentru zone greu accesibile.

Scenariul 3 – Smart și integrat, scenariul dorit, prin care se urmărește implementarea unei infrastructuri smart-city în reședința de județ, extinderea serviciilor digitale pentru administrație, școli și sănătate, precum și dezvoltarea de platforme integrate pentru gestionarea datelor județene.

În urma analizei sectorului de salubrizare și management al deșeurilor, au fost identificate trei scenarii de dezvoltare, după cum urmează:

- *Scenariul 1 – Consolidare*

• Modernizarea și eficientizarea sistemelor de colectare și transport al deșeurilor, inclusiv prin introducerea de containere inteligente și vehicule specializate.

• Reabilitarea controlată a depozitelor existente, cu accent pe conformarea la standardele de mediu și reducerea impactului negativ asupra solului și apelor.

- *Scenariul 2 – Extindere și eficiență*

• Extinderea serviciilor de colectare în toate localitățile, inclusiv în mediul rural, pentru a asigura acoperire completă.

• Implementarea graduală a sistemelor de sortare și reciclare la nivel local, corelate cu programe de informare și educare a populației.

- *Scenariul 3 – Dezvoltare durabilă și circulară*

• Crearea de stații de compost și centre regionale integrate pentru tratarea deșeurilor biodegradabile și reciclarea materialelor recuperabile.

• Lansarea de proiecte pentru valorificarea energetică a deșeurilor biodegradabile, cu integrarea în sistemele locale de producere a energiei verzi.

• Implementarea unor sisteme digitale de monitorizare și raportare, pentru creșterea transparenței și evaluarea continuă a eficienței și a impactului asupra mediului.

Alimentare cu gaze naturale

Scenariul 1 – Consolidare. Scenariul are în vedere: reabilitarea și modernizarea rețelelor de gaze existente în localitățile unde acestea funcționează, extinderea treptată a rețelei de distribuție către comunele limitrofe municipiului Bistrița, precum și crearea unor centre de distribuție locale pentru îmbunătățirea continuității serviciului.

Scenariul 2 – Extindere accelerată. Acest scenariu vizează realizarea de noi magistrale și stații de reglare pentru conectarea localităților rurale la rețeaua națională de gaze, asigurarea accesului la gaze naturale pentru gospodării și agenți economici din cel puțin 70% din localitățile județului până în 2035 și corelarea extinderilor cu dezvoltarea rețelelor de apă, canalizare și drumuri, pentru optimizarea investițiilor.

Scenariul 3 – Dezvoltare sustenabilă și alternativă, este un scenariu care presupune implementarea unor proiecte pilot de gaze verzi (biometan din deșeuri agricole și zootehnice, hidrogen verde injectat în rețea). De asemenea, Infrastructura trebuie adaptată la cerințele de tranziție energetică și reducerea dependenței de resursele convenționale. În acest scenariu se au în vedere și acțiuni de promovare a soluțiilor mixte: rețea clasică + producție locală de biometan/hidrogen pentru comunitățile rurale.

Infrastructuri de servicii publice

Din perspectiva educației, va continua tendința de scădere a populației școlare în majoritatea centrelor urbane și comunelor din județ, direct proporțională cu scăderea sau stagnarea ratei natalității, și cu creșterea ratei emigrației. Unele unități de învățământ, cu un număr mic de elevi, s-ar putea închide sau comasa cu alte unități de învățământ. Pe de altă parte, o latură pozitivă care poate fi prognozată ar fi creșterea constantă a gradului de dotare a unităților de învățământ din județul Bistrița-Năsăud, și reabilitarea succesivă a mai multor clădiri care adăpostesc unități de învățământ, asigurând astfel condiții tot mai bune pentru

desfășurarea procesului educațional. În acest sens, conform informațiilor oferite de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, urmează să fie implementate proiecte cu scopul de a îmbunătăți actul educațional: dotarea cu echipamente digitale a unui număr de 5 unități de învățământ special din județul Bistrița-Năsăud în vederea dezvoltării competențelor digitale ale elevilor; dotarea cu mobilier, echipamente și materiale didactice, echipamente sportive, materiale specifice a unui număr de 5 unități de învățământ special din județul Bistrița-Năsăud și a cabinetelor școlare de asistență psihopedagogică și terapii specifice gestionate de Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Bistrița-Năsăud (CJRAE) din municipiul Bistrița, în vederea îmbunătățirii condițiilor de învățare a elevilor și crearea unor condiții optime de desfășurare a procesului educațional și terapeutic; dotarea cu echipamente digitale, echipamente și materiale didactice specifice calificărilor profesionale a unui atelier de practică din cadrul unității de învățământ profesional și tehnic, Școala Profesională Specială „Sfânta Maria" Bistrița, în vederea dezvoltării abilităților practice ale elevilor; renovarea energetică a mai multor clădiri: Centrul Școlar de Educație Incluzivă Beclean, Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Bistrița, Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 2 Bistrița, Școala Profesională ,,Sfânta Maria" Bistrița.

O altă tendință pozitivă este scăderea constantă a ratei abandonului școlar, ca urmare a creșterii nivelului de trai al populației și a îmbunătățirii accesului la educație a elevilor proveniți din medii defavorizate.

În privința educației, se are în vedere creșterea calității serviciilor educaționale la toate nivelurile, prin îmbunătățirea constantă a gradului de dotare al unităților de învățământ, precum și prin atragerea și menținerea unui personal didactic calificat și suficient la toate materiile.

Un alt scenariu de dezvoltare, care deja s-a confirmat parțial în perioada de pandemie, este creșterea nivelului de digitalizare în toate unitățile de învățământ.

Pentru un învățământ modern și de calitate, este nevoie și de un număr tot mai mare de consilieri școlari, care să ofere asistență și consiliere elevilor și uneori chiar părinților, în vederea prevenirii și combaterii unor situații dificile, inclusiv a abandonului școlar.

De asemenea, este nevoie de corelarea și armonizarea ofertei educaționale din învățământul universitar, liceal și profesional cu necesitățile de pe piața muncii și cu nevoile de dezvoltare ale tinerei generații. În acest sens, sunt foarte utile parteneriatele dintre unitățile de învățământ și potențialii angajatori din sfera publică și privată, inclusiv în vederea desfășurării de practici instituționale (de tip internship) a elevilor și studenților în cadrul instituțiilor publice sau firmelor private.

Trebuie avută în vedere, pe de altă parte, și dezvoltarea programelor de educație non-formală, a celor de reconversie profesională și a celor de educație pe tot parcursul vieții, care să fie capabile să ajute populația să se adapteze la schimbările permanente de pe piața muncii, într-o societate tot mai dinamică.

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, la fel ca și în alte domenii, se poate anticipa o concentrare tot mai mare a serviciilor medicale de specialitate în municipiul Bistrița, o îmbunătățire a gradului de dotare a unităților spitalicești, dar și a cabinetelor medicale, inclusiv a celor stomatologice. Astfel, tot conform informațiilor oferite de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, urmează să fie implementate proiecte cu scopul de a îmbunătăți serviciile medicale: dotarea Ambulatoriului Integrat din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița, investiții în infrastructura laboratorului de microbiologie din cadrul unității sanitare publice- Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița, investiții în infrastructura publică a unității sanitare publice de interes județean care diagnostichează și tratează cancerul – Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița, extinderea pavilionului Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița prin construirea unei clădiri noi.

Din perspectiva infrastructurii de sănătate, un scenariu favorabil, care deja se întrevede, este construcția de noi unități spitalicești, dotate cu tehnologie modernă, în clădiri construite în acest scop, menite a asigura o îngrijire medicală la cele mai înalte standarde. Construirea unor noi corpuri la Spitalul Clinic Județean de Urgență Bistrița și dotarea acestuia cu tehnologie de ultimă generație, prin eforturile Consiliului Județean, va reprezenta un însemnat pas înainte în asigurarea asistenței medicale de specialitate pentru pacienții cu boli acute. În același timp, se vor elibera spații absolut necesare în celelalte unități spitalicești, care vor continua să funcționeze, la alți parametri.

Totodată, se poate prognoza o îmbunătățire a accesului populației la serviciile medicale de bază, cu precădere a populației din mediul rural. Aceasta se poate realiza și ca urmare a unei infrastructuri de transport și comunicații mai bună, dar și ca urmare a acoperirii necesarului de medici de familie în mediul rural, și a altor maniere alternative de a asigura actul medical (caravane medicale, telemedicină) în spațiile mai greu accesibile. Din păcate, accelerarea procesului de îmbătrânire demografică, cu precădere în spațiul rural, va însemna o creștere a morbidității și totodată un număr tot mai ridicat de cazuri care necesită tratament specializat, ceea ce va accentua presiunea asupra facilităților medicale existente.

Pe termen lung, se poate previziona o dezvoltare calitativă a serviciilor medicale din spitale și din cabinetele medicale specializate, prin îmbunătățirea gradului de dotare cu

aparatură medicală, precum și prin atragerea și menținerea unui personal medical calificat, în număr suficient, și a unui personal mediu sanitar competent și suficient. Totodată, scenariul optimist (de dezvoltare) ar presupune și dezvoltarea serviciilor medicale de bază în mediul rural, dar și construcția de așezăminte medico-sociale pentru persoanele vârstnice vulnerabile.

În domeniul asistenței sociale, una dintre tendințele pozitive este creșterea numărului de furnizori de servicii sociale din județul Bistrița-Năsăud. O astfel de creștere este una binevenită, în contextul necesităților actuale din domeniul asistenței sociale. Totodată, se poate prognoza o creștere a cooperării între serviciile publice de asistență socială și furnizorii privați de servicii sociale, fapt care ar fi în beneficiul persoanelor vizate de aceste servicii.

În domeniul asistenței sociale, scenariul favorabil vizează dezvoltarea infrastructurii de asistență socială, și totodată creșterea calității serviciilor sociale din județul Bistrița-Năsăud, prin creșterea numărului de furnizori de servicii sociale, atât publici, cât și privați, și prin creșterea numărului de angajați în domeniul asistenței sociale. De asemenea, este necesară consolidarea și dezvoltarea serviciilor adresate persoanelor cu dizabilități.

Din perspectiva infrastructurii sportive, există o tendință de creștere a numărului de structuri sportive, dar și de concentrare a acestora în mediul urban, cu precădere în municipiul Bistrița. Cele mai populare ramuri sportive rămân sporturile de echipă (fotbalul, handbalul), dar și unele sporturi individuale, cu un număr ridicat de practicanți (atletismul, tenisul, schiul) și cu numeroase structuri sportive care au secții dedicate acestor ramuri.

Tendințele de dezvoltare a infrastructurii sportive sunt evidente, cel mai recent exemplu în acest sens fiind inaugurarea noii săli polivalente aflată la periferia municipiului Bistrița în luna august a anului 2022. O modalitate de susținere a dezvoltării domeniului sportului la nivel județean este reprezentată de finanțarea proiectelor de activitate sportivă, de către Consiliul Județean. Totodată, majoritatea cluburilor sportive vor aplica pentru fonduri în vederea aplicării propriilor proiecte de dezvoltare sportivă. Din acest punct de vedere, sportul la nivelul județului Bistrița-Năsăud se va putea dezvolta și mai mult, atât la nivel de sport de masă, cât și ca sport de mare performanță. De asemenea, în acest sens se are în vedere construirea unui nou stadion la periferia municipiului Bistrița. Acesta va fi compus din sală de sport cu spaţii de cazare şi terenurile de sport exterioare, bază sportivă de tip 1, precum şi pistă de atletism. Stadionul va fi destinat, în principal, disciplinelor de fotbal şi rugby și va cuprinde locuri pentru spectatori, VIP, media și locuri pentru persoanele cu dizabilități.

Infrastructura de agrement va cunoaște o dezvoltare constantă, după cum arată tendințele actuale, și după felul în care crește cererea pentru serviciile de agrement. Județul

Bistrița-Năsăud dispune de un patrimoniu natural și cultural valoros, care poate reprezenta un atu important în vederea diversificării ofertei de agrement în viitor.

Dezvoltarea infrastructurii de agrement va fi corelată cu cererea tot mai ridicată pentru agrement, cu precădere din partea locuitorilor din mediul urban. Din fericire, județul Bistrița-Năsăud dispune de toate atuurile naturale și culturale necesare dezvoltării în continuare a infrastructurii de agrement, mai ales în stațiunile existente și în ariile montane.

Tendințele sunt pozitive și în privința anumitor manifestări culturale. Numărul de spectatori din cinematografe a crescut constant, odată cu creșterea și numărului de cinematografe și modernizarea acestora, ceea ce sugerează o cerere ridicată în acest sens. Manifestările și evenimentele culturale, inclusiv festivalurile și concertele, au revenit în forță după încheierea pandemiei, și se bucură de o audiență în creștere.

Pe de altă parte, prognozele nu sunt neapărat dintre cele mai optimiste în privința muzeelor și bibliotecilor. Muzeele din județ au un număr redus de vizitatori, și dezinteresul față de colecțiile muzeale tradiționale este tot mai ridicat în rândul potențialilor vizitatori. O situație și mai gravă se înregistrează în cazul bibliotecilor, ale căror fonduri de carte sunt tot mai învechite, ca urmare a unui buget limitat, iar numărul de cititori este în continuă scădere.

În domeniul culturii, tendințele pozitive înregistrate pentru anumite forme de cultură vor continua și se vor materializa prin audiențe tot mai ridicate sau constant ridicate în cazul cinematografelor. Muzeele și colecțiile publice din județ vor fi nevoite să se adapteze cerințelor unui public tot mai exigent pentru a-și recâștiga vizitatorii. De asemenea, Biblioteca Județeană ,,George Coșbuc" și celelalte biblioteci publice și școlare din județ vor trebui să găsească căile cele mai potrivite și mai adecvate pentru a aduce din nou cititorii la bibliotecă.

Evenimente precum Festivalul ,,Povestea Vinului", Festivalul Biolavandei, Festivalul Usturoiului, Festivalul Internațional de Film „Pasaje" vor continua să se desfășoare periodic și să se bucure de un real succes în rândul publicului.

Infrastructura religioasă cunoaște o dezvoltare fără precedent, încă începând din anii 1990, iar situația pare să continue și în viitor. Se vor construi noi lăcașe de cult, de care să beneficieze locuitorii din anumite zone mai slab deservite în acest sens. Pe de altă parte, va crește importanța culturală, istorică și turistică a lăcașelor de cult, mai ales a celor a căror funcție religioasă este în prezent una secundară, cum este cazul bisericilor evanghelice de confesiune augustană sau a sinagogii.

Infrastructura religioasă se va amplifica, prin construcția de noi lăcașuri de cult în zonele mai slab deservite. Numeroase lăcașuri de cult mai vechi (în special bisericile evanghelice de

confesiune augustană și sinagoga) își vor consolida funcția culturală, istorică și turistică, în detrimentul celei religioase, rămasă în plan secundar, odată cu emigrarea sau dispariția celei mai mari părți a credincioșilor.

Din perspectiva infrastructurii de ordine publică, securitate, pază și intervenții în situații de urgență se prevăd îmbunătățiri, fiind în pregătire două proiecte, în perioada 2025-2035 și anume crearea a două noi subunități de pompieri, una la Teaca și alta la Reteag (comuna Pentru Rareș).

Din perspectiva infrastructurii de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, instituțiile abilitate în vederea menținerii ordinii publice, a securității, pazei și protecției, și a intervențiilor în situații de urgență, precum Inspectoratul de Poliție al Județului Bistrița-Năsăud, Inspectoratul de Jandarmi Județean ,,Gelu Voievod" Bistrița-Năsăud, polițiile de proximitate (Poliția Locală) și Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bistrița-Năsăud trebuie să coopereze mai bine în vederea prevenției și combaterii fenomenelor infracționale și pentru intervenții eficiente în situații de urgență.

Patrimoniu

Ca alternative de dezvoltare propuse pentru conservarea naturii semnalăm 3 potențiale scenarii:

Scenariul 1: Conservare minimă (status quo îmbunătățit) presupune menținerea cadrului instituțional și operațional actual, cu aplicarea unor intervenții punctuale. Activitățile de conservare ar continua în forma lor actuală, fiind prioritizate doar acele arii naturale protejate care dispun deja de planuri de management aprobate. Principalele avantaje ale acestui scenariu constă în costurile relativ reduse necesare pentru implementare, precum și în nevoia minimă de intervenții administrative sau restructurări instituționale. Totuși, această abordare menține dezechilibrele existente în acoperirea teritorială cu arii protejate. În plus, persistă riscul degradării continue a habitatelor și speciilor în zonele fără planuri de management și se menține o capacitate scăzută de reacție în fața presiunilor și amenințărilor ecologice, fie ele naturale sau antropice.

Scenariul 2: Dezvoltare moderată propune consolidarea cadrului actual de protecție a ariilor naturale prin completarea și actualizarea tuturor planurilor de management, inclusiv pentru acele zone care nu dispun încă de astfel de documente. În paralel, se prevede crearea unei baze de date spațiale integrate la nivel județean, care să permită o monitorizare eficientă a stării ariilor protejate și a biodiversității asociate. Totodată, scenariul vizează creșterea finanțării

pentru instituțiile responsabile cu administrarea ariilor protejate, în special ANMP Bistrița-Năsăud și RNP ROMSILVA, precum și instruirea proprietarilor de terenuri ale căror suprafețe sunt incluse în situri Natura 2000, pentru a le clarifica drepturile și obligațiile. Printre avantajele acestui scenariu se numără uniformizarea administrării ariilor protejate, o mai mare eficiență în conservarea biodiversității și consolidarea cooperării interinstituționale la nivel local și regional. Cu toate acestea, implementarea sa necesită resurse financiare și umane suplimentare, iar aplicarea măsurilor propuse se va face gradual, pe o perioadă extinsă de timp, implicând o bună planificare și coordonare între actorii implicați.

Scenariul 3: Dezvoltare sustenabilă activă – conservare și valorificare responsabilă propune un model integrat de dezvoltare care urmărește combinarea conservării biodiversității cu valorificarea durabilă a resurselor naturale, în beneficiul comunităților locale. Se pune accent pe echilibrul dintre protecție și utilizare, încurajând implicarea comunităților în activități ecoturistice, care contribuie la diversificarea rurală și la reziliența climatică. Scenariul este compatibil cu principalele linii de finanțare europene dedicate tranziției verzi. Pentru a gestiona riscurile potențiale, sunt prevăzute măsuri precum reglementarea fluxurilor turistice prin sisteme de rezervare și limitarea capacității de vizitare, realizarea de studii de impact detaliate pentru prevenirea unor conflicte, precum și implementarea unor sisteme de monitorizare în timp real pentru a detecta rapid presiunile asupra biodiversității și a permite intervenții prompte.

Evoluția patrimoniului cultural și a peisajelor culturale din județul Bistrița-Năsăud este direct dependentă de calitatea politicilor publice și de nivelul de implicare al autorităților și comunităților locale. În lipsa unor măsuri ferme de protejare și valorificare, tendințele actuale de degradare a monumentelor istorice, de diminuare a arhitecturii vernaculare și de transformare haotică a peisajelor culturale riscă să se accentueze. Prognozele indică necesitatea consolidării capacității instituționale și financiare, precum și a unor programe de educație culturală pentru a asigura transmiterea patrimoniului mobil și imaterial către generațiile viitoare.

În același timp, dinamica socio-economică a județului – caracterizată prin migrația populației, îmbătrânirea demografică și presiunea dezvoltărilor rezidențiale – poate fi convertită într-o oportunitate prin valorificarea patrimoniului ca resursă pentru turism cultural, agroturism și economie creativă. Pe termen mediu și lung, un cadru coerent de reglementare urbanistică și integrarea patrimoniului în strategiile de dezvoltare teritorială reprezintă condiții esențiale pentru creșterea atractivității județului.

Scenariul de Referință („Do Minimum")

Acest scenariu ia în considerare aplicarea unor măsuri minimale, menite doar să prevină degradările ireversibile ale patrimoniului construit, mobil, imaterial și ale peisajelor culturale:

- La nivel instituțional: menținerea unor servicii de supraveghere și control pentru monitorizarea stării patrimoniului; adoptarea unor politici de protecție care să conserve starea actuală a obiectivelor; delimitarea minimală a zonelor protejate.
- La nivel individual: intervenții punctuale de reparații/întreținere realizate de proprietari; promovarea izolată a unor zone cu potențial cultural și natural; inițiative locale nesistematice de valorificare a tradițiilor și obiceiurilor.

Acest scenariu ar conduce la menținerea unei părți din resurse, dar fără a crea premisele pentru o dezvoltare integrată și durabilă.

Scenariul Alternativ Intermediar („Do Medium")

Acest scenariu reprezintă o variantă de tranziție între măsurile minimale și cele optime de dezvoltare, prin care patrimoniul cultural și peisajele culturale ale județului sunt protejate și valorificate selectiv, în funcție de resursele disponibile și de gradul de implicare al comunităților. El este caracterizat de un nivel moderat de intervenție, bazat pe prioritizarea unor obiective cu impact semnificativ la scară locală și județeană.

- La nivel instituțional: sunt avute în vedere reactualizări parțiale ale documentațiilor urbanistice, cu delimitarea unor zone construite protejate în localitățile cu valoare ridicată, precum Bistrița, Năsăud și Sângeorz-Băi; implementarea unor programe pilot pentru restaurarea și punerea în valoare a câtorva monumente reprezentative; inițierea unor parteneriate transjudețene pentru circuite culturale tematice, dar cu aplicabilitate limitată la obiective consacrate (ex. biserici de lemn, castele).
- La nivel individual: proprietarii și comunitățile locale beneficiază de sprijin financiar parțial pentru lucrări de reparații și întreținere; tradițiile și meșteșugurile sunt promovate prin evenimente locale și proiecte educaționale în școli, însă fără a acoperi integral teritoriul județului; implicarea comunităților se realizează prin acțiuni sporadice, adesea legate de evenimente punctuale (festivaluri, aniversări culturale).

Acest scenariu intermediar asigură conservarea unui nucleu valoros de patrimoniu, menține vie memoria culturală și creează premise pentru dezvoltări ulterioare, dar nu reușește să genereze o schimbare sistemică la nivelul județului. Astfel, impactul pozitiv este vizibil în anumite zone prioritare, în timp ce alte areale cu valori culturale importante rămân vulnerabile la degradare și subutilizare.

Scenariul de Dezvoltare („Do Something")

Scenariul optim pentru județul Bistrița-Năsăud presupune implementarea unor măsuri consistente și coordonate, atât la nivel instituțional, cât și individual, vizând protejarea și valorificarea patrimoniului:

- La nivel instituțional: elaborarea și reactualizarea documentațiilor urbanistice (PUG/PUZCP) cu integrarea zonelor protejate; implementarea unor proceduri de management al riscurilor pentru monumentele vulnerabile; includerea în programele de investiții a proiectelor de punere în valoare a arhitecturii vernaculare și a peisajelor culturale; cooperare transregională pentru circuite culturale comune (ex. biserici fortificate, castele, sate grănicerești).
- La nivel individual: păstrarea și transmiterea meșteșugurilor și tradițiilor; implicarea comunităților în inițiative culturale și proiecte de turism responsabil; formarea de asociații locale pentru promovarea peisajelor culturale și atragerea de fonduri externe.

Prin aplicarea acestui scenariu, patrimoniul județului nu este doar conservat, ci devine o resursă activă pentru dezvoltare teritorială, turism cultural și consolidarea identității comunităților locale.

Factorii de mediu

Scenariile de dezvoltare avute în vedere în raport cu componentele cadrului natural au la bază două posibile atitudini și comportamente ale componentei antropice :

- *Scenariul pasiv/atitudinea pasivă*, cu un comportament constatativ urmat de un model de dezvoltare reactiv (reacție post-factum)
- *Scenariul activ/atitudinea activă și proactivă*, cu un comportament adaptiv, bazat pe valorificarea experiențelor, pe valorificarea progreselor științifice și a celor tehnice, urmat de un model de dezvoltare proactiv, în care se prioritizează sustenabilitatea.

Componenta substrat și sol

Scenariul pasiv în raport cu problematica substratului ar presupune neimplicarea autorităților în gestionarea problematicii exploatărilor de resurse, fapt ce ar contravine politicilor de mediu ale României. Printre consecințele unei astfel de situații s-ar număra extinderea brownfield-urilor miniere și industriale, cu efecte negative atât la nivelul factorilor biotici cât și în raport cu componenta antropică.

În *scenariul alternativ* se presupune asumarea unei atitudini proactive din partea autorităților, cu adoptarea unor coduri de bune practici în domeniul reconversiei zonelor miniere, astfel încât odată cu încetarea activității extractive să fie implementate acele măsuri și acțiuni menite a restabili o stare environmentală cât mai apropiată de cea naturală (ex. continuarea și completarea unor proiecte de reconversie a brownfieldurilor, de tipul CABERNET).

Componenta meteo-climatică și hidrică

Un *scenariu pasiv* în ceea ce privește gestionarea riscurilor meteo-climatice și hidrologice ar presupune o neimplicare activă a autorităților în implementarea măsurilor de adaptare și atenuare a efectelor schimbărilor climatice. Aceasta ar contraveni strategiilor naționale și internaționale de protecție a mediului și ar putea conduce la amplificarea fenomenelor climatice extreme, precum valurile de căldură, inundațiile și secetele. Neimplicarea autorităților ar putea duce la creșterea frecvenței și severității acestor fenomene, afectând atât sănătatea populației, cât și infrastructura și ecosistemele naturale din județ.

Într-un *scenariu alternativ*, se presupune adoptarea unei abordări proactive din partea autorităților locale și naționale, cu implementarea unui set de bune practici pentru gestionarea riscurilor meteo-climatice și hidrologice. Acest scenariu ar include măsuri concrete de adaptare la schimbările climatice, precum:

- Crearea și implementarea unor coduri de bune practici în proiectele de infrastructură pentru gestionarea apelor pluviale și prevenirea inundațiilor: Aceste coduri ar trebui să includă modernizarea sistemelor de canalizare, construirea unor bazine de retenție pentru apa pluvială și dezvoltarea unor soluții de drenaj adaptate la volumul crescut de precipitații, pentru a preveni inundațiile în zonele urbane și rurale.
- Dezvoltarea de soluții sustenabile pentru reducerea stresului termic în mediul urban: Extinderea spațiilor verzi, folosirea materialelor „cool" (materiale reflectorizante și cu capacitate de absorbție redusă a căldurii) în construcții și promovarea acoperișurilor verzi sunt măsuri eficiente pentru atenuarea efectelor valurilor de căldură în zonele urbane.
- Încurajarea proiectelor de reîmpădurire și crearea perdelelor forestiere: Aceste proiecte sunt esențiale în stabilizarea solului, reducerea eroziunii și controlul viiturilor rapide, mai ales în zonele montane. Perdelele forestiere ajută la reținerea apei în sol și la protejarea terenurilor vulnerabile, contribuind astfel la un ecosistem mai rezilient.

- Modernizarea și extinderea rețelelor de monitorizare meteorologică și hidrologică, împreună cu implementarea sistemelor de avertizare timpurie: Prin extinderea acestor rețele și îmbunătățirea sistemelor de alertă, autoritățile pot obține informații în timp real despre fenomenele extreme și pot comunica rapid cu populația, prevenind astfel potențialele pierderi materiale și umane.
- Implementarea unui plan de combatere a poluării difuze și punctiforme din resursele de apă, cauzată de apele uzate din aglomerările umane: Este necesară instalarea unor sisteme eficiente de colectare și tratare a apelor uzate, în special în localitățile fără infrastructură adecvată. Această măsură ar reduce impactul poluării asupra ecosistemelor acvatice și ar contribui la îmbunătățirea calității apei, protejând biodiversitatea și resursele de apă potabilă.

Un astfel de scenariu proactiv ar contribui la reducerea vulnerabilității județului în fața riscurilor climatice și hidrologice, asigurând o tranziție mai lină către un mediu mai sigur și mai rezilient față de schimbările climatice pe termen lung.

Componenta biotică

Scenariu de tip pasiv în raport cu componenta biotică a instituțiilor și organismelor cu responsabilitate în domeniu este de natură să favorizeze o exploatare irațională a resurselor forestiere și a pajiștilor precum, a fondului cinegetic și a celui piscicol; în plus ar fi de așteptat la o reducere a suprafețelor împădurite, nerespectarea regimului de protecție pentru diferitele areale, reducerea biodiversității.

Scenariul de asumare a unei atitudini active și proactive a comunităților umane locale și a autorităților, ar avea ca posibile rezultate gestionarea adecvată a fondului forestier și menținerea biodiversității.

Calitatea mediului

Oarecum sincron cu situația de pe plan național, se poate sesiza o tendință generală de îmbunătățire a calității factorilor de mediu și de realizare a unui echilibru între dezideratele de dezvoltare socio-economică și cele de protecția mediului la nivelul județului pe baza următoarelor elemente generale:

- Actualizarea legislației în domeniile protecției mediului, conservării naturii și managementului riscurilor naturale și antropice;
- Reducerea impactelor naturale și antropice generatoare de fenomene de poluare și risc prin implementarea prevederilor legislative și adoptarea tehnologiilor nepoluante;
- Creșterea nivelului de educație ecologică și conștiință civică a populației.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

Calitatea aerului

În privința calității aerului pentru următorii ani poate fi întrevăzut următorul scenariu:

- Chiar dacă gazele naturale sunt combustibilul fosil cu potențialul poluant cel mai redus, pe fondul creșterii prețului gazelor naturale, populația se va orienta spre utilizarea altor tipuri de combustibil chiar și în zonele unde există rețea de distribuție a gazelor.
- Pe raza județului nu se întrevăd creșteri ale emisiilor provenite din transporturi, datorită compensării efectelor factorilor pozitivi și negativi de influență. Vor fi finalizate într-o proporție importantă marile lucrări de infrastructură încetând emisiile aferente etapelor de construcție. Urmare a îmbunătățirii calității infrastructurii va crește intensitatea traficului însă fluența va fi mai bună.
- Agricultura va trebui să se eficientizeze (inclusiv din punct de vedere al eficienței energetice și gestionării deșeurilor) și să se orienteze către producții bio-eco. În acest sens probabil că vor scădea cantitățile de îngrășăminte minerale, pesticide și ierbicide utilizate, se va recupera potențialul de generare a biogazului și implicit vor scădea emisiile. Se poate anticipa că emisiile de poluanți în atmosferă provenite din agricultură se vor reduce. Totuși o atenție sporită ar trebui acordată emisiilor care provin de la marile ferme care pot afecta calitatea aerului din vecinătate.
- Industriile poluante din județ nu își vor relua activitatea pe termen scurt. Siturile contaminate rămase în urmă constituie o problemă prin pulberile antrenate de vânt de pe suprafața acestora. Obiectivele vechi la care s-au constatat probleme de emisii vor ajunge să fie nevoite să își prelungească autorizația de mediu, situație în care vor fi nevoite să demonstreze că emisiile lor se încadrează în valorile limită, fiind astfel obligate de situație să rezolve tehnic și investițional acest aspect. Noile investiții vor fi nevoite din start să se încadreze în valorile limită și conform tendinței observate, acestea nu se vor amplasa în imediata vecinătate a zonelor rezidențiale. În viitor emisiile provenite din industrie și prestări servicii vor avea un trend descendent. Niveluri ale concentrației/concentrațiilor de poluanți pe teritoriul județului se vor încadra în valorile limită.
- Nivelurile concentrației/concentrațiilor și numărul de depășiri ale valorii limită și/sau valorii țintă în următorii ani pot fi depășite local și doar în cazuri accidentale.

Calitatea apelor

Scenariile de evoluție a calității mediului acvatic sunt influențate de măsurile și deciziile instituționale și individuale adoptate în urma identificării disfuncționalităților și propunerii

soluțiilor. Planurile de management ale bazinelor hidrografice au stabilit reguli pentru utilizarea apei și menținerea calității acesteia.

Scenariilor posibile în ceea ce privește evoluția calității mediului acvatic sunt determinate de modul de implicare/acțiune al instituțiilor care gestionează resursa de apă, dar și al acțiunilor întreprinse la nivel individual/personal în relație cu acest demers.

Scenariul pasiv ia în calcul adoptarea unor măsuri minimale, la nivel individual și instituțional, legate de protejarea mediului acvatic de eventuale alterări calitative:

La nivel individual este vorba de aplicarea unui management restrictiv la nivel de gospodărie privind utilizarea resursei acvatice, fără a genera risipă și alterări calitative majore, pe baza unor măsuri de tipul: instalarea contoarelor de apă, evitarea aruncării unor reziduuri non-degradabile în rețeaua de canalizare, respectiv în albiile râurilor (uleiuri alimentare, vopsele) și colectarea lor la centre specializate, evitarea depunerii sau evacuării oricăror materiale de factură organică (resturi vegetale, rumeguș în preajma cursurilor de apă; colectarea selectivă a deșeurilor

La nivel instituțional sunt necesare:

- asigurarea unor servicii eficiente de preluare a reziduurilor generate în gospodării individuale și spații locative comune și depozitarea lor în spații adecvate, care să nu implice degradarea stării calitative a apelor;
- promovarea unor politici de protecție a mediului acvatic prin decizii care să asigure cel puțin conservarea strii calitative actuale;
- aplicarea unor măsuri de supraveghere și control eficiente, care să descurajeze situațiile critice potențial generatoare de poluare, la nivelul agenților economici, dar și la nivel individual.

Scenariul proactiv este cel prin care autoritățile publice locale și județene își prioritizează acțiunile în sensul promovării acțiunilor, măsurilor, proiectelor și programelor ce concură la menținerea și/sau îmbunătățirea stării calitative a mediului acvatic:

- implementarea unor proceduri de gestionare a riscurilor în cazul poluărilor din cauze naturale sau provocate de acțiuni voluntare sau involuntare ale oamenilor;
- implementarea unei strategii privind eliminarea nămolurilor rezultate în procesele de tratare a apei;
- acțiuni de conștientizare a populației privind potențialului de poluare al activităților antropice;

- reducerea și prevenirea poluării cu nitrați trebuie să fie una din politicile prioritare de aplicat; în cazul surselor de poluare difuze de proveniență agricolă pe terenurile adiacente cursurilor de apă e necesară constituirea unor zone de protecție și benzi tampon (fâșii de protecție) unde să fie interzisă desfășurarea activităților agricole, respectiv aplicarea fertilizanților și a pesticidelor de orice fel.

Realizarea unei prognoze a calității apelor e foarte dificilă, ea fiind direct legată de tendința presiunilor generate de factorul antropic și mai ales de respectarea legislației. În contextul actual este posibilă o tendință de scădere a calității mediului acvatic, dacă nu aplică cel puțin scenariul de referință.

Managementul deșeurilor

Conform PJGD scenariul dezvoltat pentru următorii ani pentru a fi implementat în perioada de planificare vizează, pe lângă dezvoltarea infrastructurii existente, următoarele obiective:

- Creșterea gradului de colectare separată a deșeurilor reciclabile (deșeuri din hârtie și carton; deșeuri de plastic și metal; deșeuri de sticlă din deșeurile menajere și deșeurile similare);
- Introducerea colectării din poartă în poartă a deșeurilor reciclabile de plastic/metal și hârtie/carton, în zonele de case urban și în mediul rural;
- Extinderea la nivelul întregului județ a colectării separate a biodeșeurilor verzi din parcuri și grădini;
- Extinderea colectării deșeurilor biodegradabile de la zonele urbane de blocuri și de la agenții economici și din piețe;
- Îmbunătățirea compostării individuale a biodeșeurilor în gospodăriile populației;
- Centre de colectare prin aport voluntar pentru colectarea separata a deșeurilor reciclabile si a fluxurilor speciale de deseuri;
- Optimizarea și/sau reabilitarea unora din stațiile de transfer existente pentru asigurarea funcționării la capacitățile de transfer proiectate;
- Optimizarea și/sau reabilitare stațiilor de sortare existente, pentru asigurarea funcționării la capacitățile proiectate, creșterea randamentului de sortare;
- După perioada de planificare acoperita de PJGD, va fi necesară punerea în funcțiune a unor noi capacități de depozitare.

Organizarea teritoriului

Tendințele actuale la nivelul rețelei de localități din județul Bistrița-Năsăud sunt contrastante. Pe de o parte, în municipiul Bistrița și zona sa periurbană (în special comunele Livezile, Dumitra, Budacu de Jos, Șieu-Măgheruș, Cetate) și de-a lungul Culoarul Someșului Mare se înregistrează fenomene de urbanizare și suburbanizare accelerată, cauzate de o dezvoltare economică și socială semnificativă în ultimii ani, cu efecte vizibile în teritoriu, unele pozitive, altele negative (expansiunea de tip sprawl). Pe de altă parte, cu mici excepții, în restul județului se înregistrează fenomene de dezurbanizare, depopulare și îmbătrânire demografică. Din păcate, aceste tendințe s-ar putea menține și în viitor, conducând la propagarea unui model de dezvoltare inegală la nivelul județului, dacă nu vor exista intervenții în vederea sprijinului și revitalizării ariilor rurale profund afectate în ultimele decenii, în special din Câmpia Transilvaniei și Dealurile Someșului Mare.

Municipiul Bistrița, important centru urban al Regiunii de Nord-Vest – Transilvania de Nord, va reprezenta și în viitor principalul nod polarizator al județului, dezvoltarea sa socială și economică fiind esențială pentru întreaga regiune, prin efectele pe care le poate genera la nivelul întregii societăți. Teritorial, municipiul Bistrița este într-o etapă de expansiune urbană, mai greu vizibilă la nivel administrativ, dar care este cât se poate evidentă prin accelerarea și extinderea procesului de suburbanizare dincolo de primul inel de comune din jurul municipiului. Acest proces de suburbanizare are drept efect o creștere mai redusă a populației în centru (municipiul Bistrița, în special localitatea urbană Bistrița), care emite populație spre zonele periurbane, dar o creștere semnificativă a populației din comunele din zona periurbană, precum Budacu de Jos, Dumitra, Livezile, Șieu-Măgheruș, Cetate, ajungând până în zona Bârgaielor, la care se adaugă localitățile rurale componente ale municipiului Bistrița (îndeosebi Unirea și Viișoara). Practic, acest fenomen spontan, neplanificat, va conduce pe termen mediu și lung la o unificare a acestor localități cu municipiul reședință de județ, într-o aglomerare urbană de dimensiuni mari, și în care actualele comune periurbane vor funcționa ca niște cartiere. În funcție și de viitoarele acte normative care vor viza organizarea administrativ-teritorială în România, această comasare *de facto* a unităților administrative de bază din aria periurbană a municipiului Bistrița cu acesta va fi transpusă (sau nu) și într-o viitoare organizare administrativ-teritorială.

Fenomenul de suburbanizare se va extinde însă tot mai mult și spre inelele exterioare, ajungând să cuprindă, pe termen lung, și alte comune, situate la 20-25 km de municipiul Bistrița, în special în zona Bârgaielor. Practic, viitoarea aglomerație urbană Bistrița va cuprinde toate aceste comune din jurul municipiului reședință de județ.

În afara zonei centrale a județului, dominată de municipiul Bistrița și zona sa de influență, o contribuție importantă vor avea și orașele Beclean (în vest), Năsăud (în nord) și Sângeorz-Băi (în nord-est). Toate aceste centre urbane vor avea un rol important în menținerea unui echilibru în dezvoltarea policentrică a județului și realizarea coeziunii teritoriale. Se va contura un sistem de așezări cu axele majore de dezvoltare dispuse în "cruce", având municipiul Bistrița și aglomerația sa urbană în partea centrală a județului, axa Someșului Mare pe direcție vest-est (dublată de valea Bistriței pe aceeași direcție), iar perpendicular pe aceasta o axă nord-sud, cu două segmente distincte, unul pe valea Sălăuța spre Maramureș (nord) și unul prin Dealurile Șieului spre Reghin și județul Mureș (sud). Acest al doilea segment, sudic, ar putea avea o importanță tot mai mare în viitor, pe măsură ce și infrastructura conectivă din județul Mureș se va dezvolta, conturând o alternativă de acces la alte axe de comunicație din partea centrală și estică a Transilvaniei.

Practic, pe termen mediu și lung se poate prognoza o dezvoltare policentrică, având în centru municipiul Bistrița cu zona sa de influență tot mai largă, orașul Beclean în vest, orașul Năsăud în nord și orașul Sângeorz-Băi în nord-est, aceste trei orașe fiind localizate de-a lungul axei Someșului Mare, formând împreună polii de creștere ai unui sistem coerent de așezări, care va reprezenta motorul de dezvoltare al județului în următoarele decenii. Singura regiune mai problematică a acestui sistem va rămâne, probabil, cea sudică și sud-vestică, respectiv regiunea Câmpiei Transilvaniei, care va fi greu de conectat la principalele "linii de forță" ale teritoriului. De asemenea, aceste axe de dezvoltare nu vor atinge, cel puțin într-o primă fază, extremitățile județului (din toate punctele cardinale), cărora va fi nevoie ca și în continuare să li se acorde o atenție specială, pentru ca și acestea să beneficieze de o dezvoltare similară și echilibrată, în armonie și coeziune cu restul sistemului de așezări.

În afara zonelor aflate direct sub influența acestor centre urbane, este esențial ca unele comune să devină centre cu rol de deservire intercomunal în acele areale lipsite de orașe pe distanțe destul de mari. Deși în acest moment cele mai mari comune (sub aspect demografic) sunt Maieru, Feldru și Tiha Bârgăului, accentul va trebui pus pe dezvoltarea acelor comune care dețin deja anumite dotări și facilități, au o anumită tradiție ca centre supracomunale, și care să poată astfel să își dezvolte propria lor de arie de influență, polarizând astfel un număr mai ridicat de comune înconjurătoare. În baza datelor existente, din perspectivă demografică, socio-economică și a localizării, comunele care s-ar preta cel mai bine pentru a avea un astfel de rol de deservire intercomunală sunt Rodna, Prundu Bârgăului și Lechința. O eventuală unificare administrativă a acestora cu una sau mai multe comune învecinate, în sensul Legii 351/2001, art.

4, alin. (1), ar putea determina promovarea acestora la statutul de oraș, în condițiile prevăzute de lege. Fără a avea parte de intervenții prioritare din partea statului, comunele situate la distanțe mai mari față de centrele urbane importante și față de axele de dezvoltare vor continua să se depopuleze și vor deveni adevărate "pungi de sărăcie", fiind axate pe activități din sfera sectorului primar (agricultură, pastoralism, silvicultură) sau prelucrare primară a lemnului. Satele mici și foarte mici, cu o populație preponderent vârstnică, își vor continua procesul de depopulare, și doar în viitorul mai îndepărtat se poate spera la o revitalizare a unora dintre ele, în măsura în care anumiți locuitori din mediul urban vor căuta să se stabilească cât mai "departe de lumea dezlănțuită", în locații relativ izolate.

Deocamdată, nu este recomandabil ca vreuna din unitățile administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud să fie promovată într-o categorie superioară.

Dacă promovarea la un statut superior nu este recomandată sau posibilă în actualul context, sunt în schimb destule unități administrativ-teritoriale de bază din județul Bistrița-Năsăud care ar putea fi "retrogradate" în cazul promulgării unei legi mai stricte, care să vizeze o amplă reformă administrativă la nivel național. Astfel, nu mai puțin de 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Micești de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori. În cazul acestor comune, o posibilă soluție ar putea fi și unificarea administrativă, în sensul Legii 351/2001, art. 4, alin. (2).

Pentru multe spații rurale, o alternativă viabilă de dezvoltare o reprezintă o bună infrastructură conectivă, mai ales către centrele urbane importante din județ, a căror dinamică pozitivă ar putea antrena și spațiile rurale din vecinătate. Astfel, municipiul Bistrița și zona sa periurbană își vor consolida statutul de pol atractor al întregului județ, beneficiind de o localizare optimă, la intersecția principalelor axe de dezvoltare ale județului, axa vest-est pe direcția Dej – Beclean – Bistrița – pasul Tihuța – Vatra Dornei și axa nord-sud pe direcția Maramureș (Vișeu de Sus) – valea Sălăuța – Salva – Năsăud – Bistrița – Teaca – Reghin – Târgu Mureș. Cele două axe majore de dezvoltare trebuie să antreneze în dinamica lor și spațiile rurale înconjurătoare și să vitalizeze și alte axe, secundare, precum cea de pe cursul superior al Someșului Mare sau cea din Câmpia Transilvaniei.

Deja se poate constata că localitățile din primul inel periurban al municipiului Bistrița sunt foarte bine conectate la municipiul reședință de județ, și beneficiază din plin de un aport semnificativ de populație tânără și înalt calificată, care poate accesa cu relativă ușurință serviciile

din municipiu, aducând un plus de dinamism și comunităților în care se integrează. Fenomenul de periurbanizare va continua și în viitor, și va antrena spații tot mai largi, pe măsură ce infrastructura conectivă se va dezvolta și va facilita accesul spre polii atractori (Bistrița, în principal), și din spațiile rurale mai îndepărtate de acestea. De altfel, o "emigrare" a procesului de periurbanizare din primul inel periurban înspre al doilea inel periurban al municipiului Bistrița și chiar spre alte zone ale județului se face deja simțită, având în vedere impactul tot mai pronunțat al telemuncii și al posibilității accesării unor servicii de la distanță. Cu toate acestea, atragerea unei populații tinere în mediul rural nu poate fi posibilă fără asigurarea unui nivel de dotare și echipare tehnico-edilitară similar sau măcar apropiat cu cel din mediul urban. Astfel, se consolidează necesitatea ridicării permanente a standardelor de locuire și a nivelului de dotare și echipare tehnico-edilitară a localităților rurale, inclusiv acces facil spre și dinspre locul de muncă, servicii de bază în localitate, conexiune rapidă la internet, servicii de telefonie mobilă.

Se creionează așadar, pe termen lung, un model policentric echilibrat de dezvoltare a rețelei de localități din județul Bistrița, având drept efect coeziunea teritorială de durată a teritoriului județean.

Capacitate administrativă

Având în vedere datele prezentate în studiul de fundamentare dedicat Capacității administrative și ținând cont de prognozele și tendințele observate în ceea ce privește dezvoltarea capacității administrative a județului Bistrița-Năsăud în contextul național și european, prezentăm în continuare scenariile de dezvoltare aferente:

Scenariul "Dezvoltare Zero" ("Do Nothing"): Acest scenariu se fundamentează pe ipoteza conform căreia capacitatea administrativă a Consiliului Județean și a Primăriilor din județ va rămâne la nivelul actual (cel analizat în cadrul acestui studiu). Așadar, pe lângă implementarea proiectelor aflate în desfășurare și a inițiativelor care sunt în stadiul de derulare, vor mai avea loc implementarea proiectelor mature, care figurează deja pe lista proiectelor ce urmează să fie depuse în curând spre finanțare, precum și a celor aflate în faza de evaluare. Deci, în acest scenariu, administrația se va baza strict pe ceea ce a realizat până acum (proiecte deja întreprinse și echipamentele deja achiziționate), precum și pe soluțiile și rezultatele obținute. Din acest punct, nu se vor depune alte eforturi suplimentare pentru consolidarea capacității financiare, organizaționale, tehnice, operaționale, participative, asociative sau de gestionare a

patrimoniului, nici la nivelul Consiliului Județean și al organismelor subordonate, și nici la nivelul Primăriilor din unitățile administrativ-teritoriale componente ale județului Bistrița-Năsăud.

Scenariul de Referință ("Do Minimum"): Acest scenariu presupune implementarea unor măsuri minime pentru consolidarea capacității administrative la nivelul Consiliului Județean și al primăriilor din județ. Pe lângă realizările deja obținute, autoritățile continuă să depună proiecte pentru a atrage finanțări din programe relevante, precum Programul Regional Nord-Vest 2021-2027 sau PNRR. Cooperarea existentă între UAT-uri se păstrează, la fel și parteneriatele deja încheiate cu alte localități, cu mediul privat și cu comunitatea locală. Programele de formare destinate personalului public vor continua. Totuși, în acest scenariu nu sunt vizate măsuri complexe, precum: digitalizarea pentru optimizarea și monitorizarea fluxurilor financiare, aderarea la rețele europene de colaborare, schimburile de experiență și bune practici, planificarea investițiilor majore la nivel metropolitan, dezvoltarea de noi parteneriate strategice, diversificarea formelor de participare civică sau crearea unor structuri asociative de tip cluster.

Scenariul de Dezvoltare ("Do Something"): Acest scenariu presupune o implicare semnificativă și resurse constante din partea Consiliului Județean și a primăriilor, pentru consolidarea capacității administrative, creșterea eficienței și transparenței, precum și pentru dezvoltarea unor parteneriate stabile și de încredere (atât între UAT-uri, cât și cu mediul privat și cetățenii). O prioritate este creșterea vizibilității UAT-urilor din județul Bistrița-Năsăud la nivel european, prin colaborări cu actori internaționali. În plus, administrația publică se concentrează pe optimizarea bugetelor de venituri și cheltuieli, prin identificarea de surse suplimentare: reforme locale, valorificarea patrimoniului imobiliar și proiecte strategice de investiții, inclusiv prin parteneriate public-private. Consiliul Județean, ADI-urile și GAL-urile derulează programe strategice de investiții bazate pe principiul dezvoltării teritoriale integrate, cu impact economic și social semnificativ. UAT-urile realizează atât investiții „hard" (echipamente, utilaje), cât și „soft" (formarea capitalului uman), pentru accelerarea transformării digitale și pentru o mai bună administrare a bunurilor publice și private. Se alocă resurse pentru proiecte colaborative și pentru consolidarea cooperării cu localități din județ și cu parteneri externi. În plus, sunt introduse procese și soluții inovatoare care implică cetățenii și actorii interesați în decizie, planificare strategică și în toate etapele investițiilor publice: dezvoltare, implementare, evaluare și monitorizare. Programele de formare sunt gândite astfel încât să ofere cunoștințe și abilități nu doar în domenii strategice (digitalizare, gestionarea fondurilor europene), ci și în conformitate cu cele mai noi tendințe europene (securitate cibernetică, neutralitate). Per ansamblu, prin implementarea acestei varietăți de măsuri operaționale și structurale, punerea în aplicare a

acestui scenariu va consolida capacitatea administrativă nu doar în cadrul Consiliului Județean, ci și la nivelul tuturor unităților administrativ-teritoriale din județul Bistrița-Năsăud.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. Comisia Națională de Strategie și Prognoză - https://cnp.ro/prognoze-macroeconomice/
2. ESPON (2019) A Territorial Framework for Europe - https://archive.espon.eu/etrf
3. Institutul Național de Statistică (INS). Recensământul Populației și al Locuințelor din 2011 - https://recensamantromania.ro/rpl-2011/
4. Institutul Național de Statistică (INS). Recensământul Populației și al Locuințelor din 2021 – www.recensamantromania.ro
5. Institutul Național de Statistică (2017), Proiectarea populației României în Profil Teritorial la Orizontul Anului 2060, INS, București - https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/proiectarea_populatiti_romaniei_in_profil_teritorial_la_orizontul_2060.pdf

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE GEOGRAFIE
STR. CLINICILOR NR. 5-7
CLUL-NAPOCA, 400006
TEL:0264-596116, FAX: 0264-597988
GEOGR@UBBCLUJ.RO
HTTPS://GEOGRAFIE.UBBCLUJ.RO

CONSILIUL JUDEȚEAN
BISTRIȚA-NĂSĂUD

CIF: 4347550, Municipiul Bistrița,
Piața Petru Rareș, Nr.1 CP.420080,
Tel: (40) 263/213657, Fax:
0263/214750, www.portalbn.ro
E-mail: cjbn@cjbn.ro

JUDEȚUL
BISTRIȚA
NĂSĂUD
Poarta Transilvaniei

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

ETAPA I – ANALIZA ȘI PROGNOZA EVOLUȚIEI DEZVOLTĂRII TERITORIALE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD. DIAGNOZA STADIULUI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

VOLUMUL I.5. ELABORAREA DIAGNOSTICULUI PROSPECTIV ȘI GENERAL AL STADIULUI DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI BISTRIȚA-NĂSĂUD

Livrabil I.5.2 – DIAGNOSTIC GENERAL

CUPRINS

CUPRINS 2
DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT 4
DISFUNCȚIONALITĂȚI REZULTATE DIN ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE DIN PATJ BISTRIȚA-NĂSĂUD 2025 5
CONCLUZII PRIVIND DIAGNOSTICUL GENERAL – abordare integrată 30
Potențiale soluții de eliminare / atenuare a problemelor identificate – Priorități de intervenție 60
SURSE BIBLIOGRAFICE 92

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

LISTĂ ACRONIME

AJOFM – Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă

ANANP – Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate

ANCPI – Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară

ANIF – Agenția Națională Pentru Îmbunătățiri Funciare

ANM – Administrația Națională de Meteorologie

ANRM – Agenția Națională a Resurselor Minerale

APM – Agenția pentru Protecția Mediului

CDI – Cercetare-Dezvoltare-Inovare

GAL – Grup de Acțiune Locală

HORECA – Hoteluri, Restaurante, Catering

INS – Institutul Național de Statistică

INHGA – Institutul Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor

ISU – Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență

ITC – Tehnologia informației și comunicațiilor

LMI – Lista Monumentelor Istorice

MADR – Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

ONG – Organizație neguvernamentală

PAAR – Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor

PATN – Planul de Amenajare a Teritoriului Național

PIB – Produsul intern brut

PNDR – Programul Național pentru Dezvoltare Rurală

PUG – Plan Urbanistic General

PUZ – Plan Urbanistic Zonal

RAN – Repertoriul Arheologic Național

RGA – Recensământul General Agricol

RPL – Recensământul Populației și Locuințelor

SGA – Sistemul de Gospodărire a Apelor

TEN-T – Rețeaua transeuropeană de transport

UAT – Unitate Administrativ Teritorială

UATB – Unitate Administrativ Teritorială de Bază

VAB – Valoarea adăugată brută

DELIMITAREA OBIECTIVULUI STUDIAT

Diagnosticul general al teritoriului județului Bistrița-Năsăud a fost formulat pe baza diagnosticului prospectiv și a evaluării decalajului dintre situația actuală și cea considerată necesară pentru orizontul de timp stabilit. Acesta are ca scop integrarea rezultatelor analizelor situației existente din faza precedentă, în vederea evidențierii principalelor aspecte negative care afectează structurile socio-economice ale teritoriului județean, precum și a atuurilor și oportunităților de care acesta beneficiază. Se vor stabili relațiile dintre diferite domenii pentru a obține formulări sintetice ale unor probleme complexe în vederea stabilirii ierarhiei priorităților de soluționare a acestora, în funcție de gravitatea lor.

În formularea diagnosticului prospectiv și general sunt evidențiate obiectivele de mediu, precum și măsurile necesare pentru prevenirea, reducerea și compensarea posibilelor efecte negative semnificative asupra mediului, inclusiv măsurile de monitorizare, ca parte integrantă a documentației.

Pe baza problemelor identificate și a priorităților stabilite, vor fi identificate acțiunile și măsurile pentru asigurarea cerințelor prioritare în cadrul domeniilor-țintă analizate.

DISFUNCȚIONALITĂȚI REZULTATE DIN ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE DIN PATJ BISTRIȚA-NĂSĂUD 2025

În etapa anterioară s-a elaborat analiza situației existente, în cadrul căreia au fost identificate o serie de disfuncționalități grupate pe domenii de dezvoltare. În continuare se prezintă, în formă sintetică aceste disfuncționalități, precum și potențialul existent la nivelul județului Bistrița-Năsăud pe domeniile de dezvoltare analizate în cadrul studiilor de fundamentare.

Domenii	Disfuncționalități / probleme
Cadrul natural și calitatea mediului	
Substrat și substrat	- Tendința de aridizare a climatului favorizează procesele de degradare a solului - Tendința de aridizare a climatului generează frecvența crescută a situațiilor de secetă pedologică. - Sunt afectate prin fenomene de supraumectare terenuri situate în cadrul a 15 UAT-uri.
Componenta biotică	- Diminuarea suprafețelor cu asociații vegetale naturale, rezultat al extinderii suprafețelor luate în folosință agricolă, a celor artificializate prin extinderea intravilanelor și a unor activități economice (ex. Activități extractive, amplasarea de panouri fotovoltaice, etc.) - Fragmentarea habitatelor naturale, rezultat al intervențiilor antropice (intravilane, elemente de infrastructură) - Invazia speciilor alogene - Fenomenul afectează cu precădere componenta vegetală (ex. *Ambrosia artemisiifolia, Acer negundo și Ailanthus altissima, Reynoutria japonica*). - Declinul biodiversității locale, rezultat al abandonului suprafețelor agricole
Calitatea aerului	- Nereprezentativitatea rețelei de monitorizare a calității aerului din județ.
Calitatea apelor	- Poluarea apelor cu ape uzate menajere.
Gestiunea deșeurilor	- Colectarea separată a deșeurilor este implementată doar parțial atât în mediul urban, cât și în mediul rural.
Patrimoniul natural, arii naturale protejate și biodiversitate	- Deficiențe în managementul ariilor naturale protejate, materializate în lipsa sau existența cu întârziere a planurilor de management aprobate pentru multe arii protejate, fragmentarea responsabilităților administrative între entități diferite și, implicit, neclarități în competențe și deficite de coordonare, capacitate redusă de monitorizare permanentă și actualizată in situ a stării habitatelor și speciilor, cu date parțiale sau incomplete, la care se adaugă o finanțare inadecvată sau neuniformă pentru administrarea eficientă a parcurilor și rezervațiilor. - Lipsa unei baze de date complete, inclusiv spațiale, cu ariile naturale protejate de interes județean/local;

	- Starea necorespunzătoare a unor habitate prioritare în multe arii protejate (stări nefavorabile, neidentificate sau în degradare), acompaniate de vulnerabilitatea speciilor prioritare, multe dintre ele în stare nefavorabilă sau cu tendință de scădere. Aceste deficiențe conduc la pierderea conectivității ecologice între habitate datorită fragmentării și presiunilor antropice. - Informare precară a proprietarilor de terenuri a căror terenuri se suprapun cu varii arii protejate, mai ales în cazul siturilor Natura 2000, în ceea ce privește activitățile permise. - Neadaptarea legislației sau implementarea insuficientă a normelor legale care reglementează ariile protejate și necesitatea actualizării și armonizării documentațiilor de management și a strategiei de conservare; - Sincope în ceea ce privește educația de mediu și implicarea comunităților locale în protejarea ariilor naturale.
Riscuri	
Riscuri naturale și tehnologice	- Manifestarea unor presiuni antropice și amenințări directe asupra habitatelor și speciilor de interes conservative, precum pășunatul excesiv, necontrolat sau neadecvat în ariile protejate, exploatare forestieră neadecvată, inclusiv tăieri fără regenerare și folosirea de specii alohtone, fragmentarea habitatelor prin infrastructuri și dezvoltări neplanificate, turism necontrolat și activități recreative perturbatoare (vehicule motorizate, camping neautorizat), invazia și răspândirea speciilor invazive, degradare și poluare a mediului; - Impactul unor factori naturali și a unor fenomene extreme, precum incendii, avalanșe, furtuni, inundații, eroziune și colmatare; - Existența riscurilor de accident și poluare complexă datorate activităților de prospectare și exploatare a resurselor de hidrocarburi din trecut; - Existența surselor și fenomenelor de poluare accidentale; - Existența unităților și amplasamentelor aferente în care se utilizează și transportă substanțe periculoase; - Insuficienta informare a populației din privind riscurile antropice și tehnologice.
Riscurile legate de activitățile de exploatare minieră și petrolieră	- Pondere importantă suprafețelor afectate de activitățile miniere la nivelul unor UATB-uri - Poziționarea haldelor de steril în imediata apropiere a unor linii de drenaj
Patrimoniul construit, peisaje	
Monumente și ansambluri de arhitectură	- Starea de conservare a unor monumente, în special biserici fortificate și conace, nu este monitorizată sistematic și actualizată. Se constată existența unor degradări incipiente, vizibile la nivelul componentelor structurale și decorative, care afectează imaginea arhitecturală și pot evolua spre procese de deteriorare accentuată în lipsa unor intervenții de întreținere și consolidare. - Monumente deja înscrise în LMI 2015 care se află într-o stare critică, fiind încadrate în categoria de pericol iminent, precolaps sau colaps.

	- Presiunea intervențiilor urbane contemporane asupra zonelor istorice. În Bistrița, Năsăud și Beclean, construcțiile noi intră în conflict cu țesutul istoric, atât prin înălțimi, cât și prin volumetrie. Lipsa unor reglementări stricte în PUG-uri, precum și aplicarea deficitară în procesul de edificare, accentuează fenomenul. - Intervenții fragmentare de restaurare. În diverse comune, monumentele au beneficiat de lucrări punctuale de restaurare, însă fără o strategie județeană coordonată. În consecință, se pierde coerența ansamblurilor. - Abordare limitată cu privire la punerea în valoare a arhitecturii tradiționale a satelor săsești și românești. Nivelul actual de protecție și promovare este minim, ceea ce conduce la alterarea progresivă a specificului local și la riscul uniformizării peisajului construit rural.
Situri arheologice	- Inaccesibilitatea și punerea în valoare deficitară a siturilor. Monumentele de arheologie clasate în Lista Monumentelor Istorice (2015) nu beneficiază, în prezent, de o valorizare corespunzătoare relevanței lor istorice și culturale. Atât obiectivele de grupa valorică A, cât și cele de grupa valorică B sunt insuficient integrate în circuite de vizitare și interpretare, ceea ce limitează potențialul lor de includere în trasee turistice locale și regionale. - Corespondență deficitară între LMI și RAN. În ceea ce privește siturile arheologice înscrise în Repertoriul Arheologic Național (RAN), majoritatea se află în continuare fără o localizare precisă, fapt care îngreunează protecția și monitorizarea lor. În plus, procesul de identificare și de înscriere a unor noi obiective arheologice în Lista Monumentelor Istorice rămâne fragmentar, ceea ce generează un deficit de cunoaștere și de gestionare coerentă a resurselor arheologice. - Repertoriul Arheologic Național înregistrează pentru jud. Bistrița-Năsăud, 412 de situri arheologice. În LMI Bistrița-Năsăud 2015 sunt înregistrate 174 de situri arheologice. - Subdocumentarea arealelor cu potențial arheologic ridicat. Valea Someșului, zona Bârgăului și valea Ilișua nu sunt reprezentate adecvat în RAN, deși descoperirile indică prezențe arheologice consistente. Lipsa cercetărilor sistematice lasă aceste situri vulnerabile. Localități precum Spermezeu, Rodna sau Chiuza ilustrează aceste carențe. - Lipsa integrării descoperirilor în documentațiile urbanistice. În Bistrița, Năsăud și Beclean, planurile urbanistice generale nu includ complet siturile arheologice neclasate, fapt ce duce la pierderea controlului asupra zonelor cu potențial. Dezvoltările edilitare riscă să distrugă stratigrafia arheologică. Astfel, patrimoniul rămâne expus.
Monumente de for public	- Degradarea fondului statuar urban. Numeroase monumente de for public și memoriale din județ prezintă degradări cauzate de acțiunea factorilor naturali și de lipsa unor măsuri periodice de întreținere. Fenomenul se regăsește atât în mediul urban, cât și în

	cel rural, unde busturi, statui și plăci comemorative sunt expuse direct intemperiilor, fără protecție adecvată sau lucrări de conservare preventivă. Utilizarea unor materiale sensibile la variațiile climatice, combinate cu absența intervențiilor de mentenanță, determină procese accelerate de deteriorare, care afectează integritatea și valoarea estetică a acestor obiective. - Lipsa unei politici de integrare urbană. În numeroase spații publice, monumentele coexistă cu elemente de mobilier urban incoerente și cu rețele edilitare vizibile, ceea ce afectează calitatea estetică și urbanistică a cadrului construit. Lipsa unei concepții unitare de amenajare determină supraîncărcarea vizuală a spațiului și reduce capacitatea monumentelor de a fi percepute ca repere culturale și identitare. - Valorificare turistică insuficientă. Numeroase monumente memoriale dedicate unor personalități culturale nu sunt integrate în circuite tematice sau programe culturale coerente. În lipsa acestor conexiuni, obiectivele rămân izolate în spațiul urban sau rural, fără a genera fluxuri turistice, educaționale ori comunitare.
Monumente memorial și funerare	- Lipsa vizibilității și contextualizării. Numeroase monumente memoriale și funerare nu beneficiază de panouri explicative, de marcaje interpretative sau de integrare în trasee culturale. În absența acestor instrumente, ele rămân repere izolate în cadrul comunităților, fără a îndeplini o funcție educativă sau turistică. - Degradarea prin factori naturali și antropici. Numeroase cruci și plăci comemorative sunt afectate de procese de eroziune naturală și de acte de vandalizare, situație accentuată de fragilitatea materialelor utilizate. În lipsa unor lucrări de conservare și întreținere periodică, aceste obiective se confruntă cu un risc ridicat de deteriorare ireversibilă sau chiar de pierdere. - Neintegrarea în proiecte educaționale și turistice. În numeroase localități, mormintele colective și monumentele de război nu sunt incluse în circuite culturale sau programe de promovare. Absența acestor inițiative reduce vizibilitatea și valoarea istorică percepută a obiectivelor, limitându-le rolul educativ și comunitar.
Zone construite protejate	- Lipsa delimitărilor clare, a comunicării și a conștientizării cu privire la importanța Zonelor Construite Protejate. Absența reglementărilor lasă patrimoniul expus transformărilor. Aceasta favorizează intervențiile necontrolate. - Nivelul redus de comunicare și conștientizare în cadrul administrațiilor locale privind rolul ZCP pentru dezvoltarea sustenabilă a comunităților determină o slabă aplicare a principiilor de protecție. - Lipsa ghidurilor de bună practică și a programelor educaționale, atât în școli, cât și în comunități, conduce la un deficit de cultură a conservării patrimoniului construit, mobil și tehnic. - Fondul construit istoric este adesea afectat de intervenții inadecvate: extinderi urbane necontrolate, înlocuirea clădirilor tradiționale cu construcții noi lipsite de coerență stilistică sau

	utilizarea unor materiale improprii în zonele de protecție ale monumentelor. - Documentații urbanistice depășite. În numeroase localități, delimitările de Zone Construite Protejate nu sunt sprijinite prin documentații de tip PUZCP actualizate și funcționale. Reglementările existente, adesea depășite, nu mai corespund realităților teritoriale și urbanistice actuale. - Alterarea prin construcții moderne. În numeroase situații, ansamblurile istorice clasate sunt afectate de proximitatea noilor dezvoltări rezidențiale și a extinderilor urbane necontrolate. Absența unor mecanisme eficiente de reglementare urbanistică generează conflicte vizuale și funcționale între fondul construit tradițional și noile construcții. Această dinamică conduce la compromiterea coerenței istorice și la diminuarea valorii patrimoniale a ansamblurilor protejate
UAT-uri cu concentrație mare de patrimoniu	- În Lechința și Galații Bistriței, numărul mare de monumente depășește capacitatea administrativă locală. Lipsa resurselor conduce la întreținere deficitară. Aceste comune devin vulnerabile. - În Budacu de Jos și Chiochiș, deși există numeroase obiective, nu sunt accesate programe de restaurare. Resursele locale nu pot acoperi nevoile. Monumentele rămân expuse degradării. - În Uriu și Urmeniș, patrimoniul este fragmentat în teritoriu, ceea ce face dificilă gestionarea integrată. Obiectivele izolate sunt mai vulnerabile. Protecția devine inegală.
Patrimoniu mobil	- Colectarea și inventarierea incompletă limitează vizibilitatea. - Depozitarea necorespunzătoare creează riscuri de deteriorare. - Patrimoniul mobil nu este valorificat prin expoziții itinerante. Obiecte cu valoare identitară rămân inaccesibile comunităților rurale.
Patrimoniu imaterial	- Transmiterea tradițiilor este fragmentată. În numeroase comunități rurale, manifestările tradiționale de tip târg sau iarmaroc nu dispun de o strategie de promovare coerentă și integrată. - Modernizarea rurală reduce interesul generațiilor tinere pentru obiceiurile tradiționale. În numeroase comunități rurale, practicile coregrafice tradiționale înregistrează un declin vizibil. - Lipsa includerii patrimoniului imaterial în proiecte educaționale accentuează vulnerabilitatea. Simbolurile culturale asociate cu dansurile comunitare tradiționale nu beneficiază de o promovare sistematică, ceea ce reduce vizibilitatea lor în strategiile culturale actuale.
Peisaje culturale	- Numeroase zone rurale se confruntă cu parcelări necontrolate și cu intensificarea exploatărilor agricole, procese care afectează structura tradițională a teritoriului. - La nivel peisager și cultural, cadrul legislativ național nu oferă instrumente clare pentru delimitarea peisajelor și a peisajelor culturale, fie ele locale sau transfrontaliere, ceea ce împiedică integrarea acestora în strategiile de dezvoltare. Lipsesc trasee

	cultural-peisagistice coerente între ariile naturale protejate și obiectivele de patrimoniu antropic, iar intervențiile urbanistice recente au adesea un impact negativ asupra echilibrului dintre intravilan și extravilan. - Fenomenele antropice și naturale – defrișările, construcțiile în zone inundabile, transformarea terenurilor agricole și a pășunilor – contribuie la alterarea peisajelor culturale rurale, cu efecte ireversibile asupra identității comunităților. - În anumite zone montane, traseele turistice intersectează areale cu valoare arheologică și peisajeră, fără a fi însoțite de măsuri adecvate de protecție și gestionare.
Organizarea teritoriului	
Rețeaua de așezări	- Dezvoltarea inegală a localităților județului, contrastele dintre urban și rural continuând să se accentueze, iar disparitățile regionale continuă să crească. - În contrast cu regiunea Bistriței și a principalelor axe de dezvoltare, regiunile sudice (Câmpia Transilvaniei, în special) și vestice (Dealurile Ciceului, Dealurile Suplaiului, Dealurile Năsăudului) au înregistrat un declin demografic în ultimele decenii. - Cu excepția comunelor din apropierea centrelor urbane și a celor de pe principalele axe de comunicație, localitățile rurale nu au beneficiat de aceeași atenție din partea autorităților, rezultatul fiind o emigrație masivă spre mediul urban, ceea ce a condus la o contracție semnificativă a resurselor de muncă în mediul rural, la instalarea proceselor demografice de declin și îmbătrânire demografică, care au început astfel în unele sate încă din perioada comunistă. Declinul este cu atât mai accelerat cu cât acestea sunt mai izolate, mai depărtate de un centru urban sau de axă majoră de transport, fiind afectate și de procesul de îmbătrânire demografică. - Situația este foarte gravă din punct de vedere demografic, reflectând declinul economic din județ din perioada post-socialistă și, cel puțin deocamdată, această tendință de scădere va continua pe termen scurt și mediu, având în vedere că județul se confruntă cu rate negative ale sporului natural și migratoriu. - Dimensiunea demografică redusă a așezărilor rurale reprezintă una dintre caracteristicile de bază ale rețelei de localități din județul Bistrița-Năsăud, în ciuda faptului că în județ există și numeroase comune mari și foarte mari. Dimensiunea demografică redusă a acestor sate reprezintă un motiv serios de îngrijorare, deoarece aceste așezări se află la limita inferioară a subzistenței, fiind, în majoritatea cazurilor, supuse unor fenomene de risc, precum îmbătrânirea demografică, declinul demografic asociat cu cel socio-economic, infrastructura precară, lipsa celor mai elementare dotări, care toate împreună contribuie la o evoluție (sau mai degrabă involuție) de tip spirală negativă, fără oportunități reale de dezvoltare în sistem pe termen scurt.

	- Declinul demografic se reflectă și în neîndeplinirea criteriilor minimale definite de Legea 351/2001 pentru diferitele ranguri, completată cu Legea 100/2007. Astfel, orașele Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi abia depășesc pragul demografic minimal pentru un oraș, care, odată cu modificarea Legii 351/2001 prin Legea 100/2007, este de 10.000 de locuitori. - Orașele din județul Bistrița-Năsăud nu au nivelul de dotare și echipare specific, prevăzut în lege. Dintre dotările care lipsesc orașelor din județul Bistrița-Năsăud se numără: cinematografele, tribunalul, spitalul, judecătoria, creșa, muzeul, sala de expoziții. - Nu mai puțin de 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1.500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Aceste comune mici sau foarte mici sunt localizate în general la distanță față de principalele axe și coridoare de transport, dar și față de principalele centre urbane, având astfel o conectivitate și o accesibilitate mai redusă, o infrastructură deseori deficitară, o populație îmbătrânită și în declin. - În 8 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Micești de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei, cabinetul de medicină de familie, echivalentul dispensarului medical, este de fapt un punct de lucru al unui medic dintr-o altă comună sau oraș, și nu există medic de familie în comună. Situația cea mai gravă este la Ciceu-Mihăiești, unde nu există cabinet medical de niciun fel, iar pacienții sunt înscriși la un medic de familie din altă comună (Petru Rareș). - Farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei). În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă. - Situația terenurilor de sport este una dintre cele mai diverse, dar nu toate comunele mai dispun de un teren de sport amenajat. - Situația oficiilor și agențiilor poștale este momentan una incertă la nivel național, acestea probabil urmând să dispară treptat de peste tot. - În special în mediul rural, se constată că rețelele tehnico-edilitare nu acoperă toată lungimea străzilor, populația este reticentă în a se branșa la rețelele nou-introduse, costurile mari fiind de natură să sperie populația sărăcită și îmbătrânită din satele de la periferia județului. - Unele localități periurbane, în special cele din apropierea municipiului Bistrița, au beneficiat de o creștere demografică în ultimii ani, așa cum este cazul comunelor Livezile, Budacu de Jos, Dumitra, Cetate, Șieu-Măgheruș, fără ca aceasta să se reflecte și într-o îmbunătățire la fel de semnificativă a gradului de dotare și echipare edilitară a acestor localități. - Se remarcă expansiunea constantă și uneori chiar spectaculoasă a suprafețelor incluse în intravilan, inclusiv în unele din localitățile componente ale municipiului Bistrița (Unirea, Viișoara).

	Dezvoltarea imobiliară nu a fost însă mereu însoțită și de dotările sociale și comerciale obișnuite în cazul unor noi cartiere de locuințe, astfel că, de multe ori, fenomenul de navetism s-a accentuat și datorită faptului că locuitorii din noile arii rezidențiale au fost nevoiți să se deplaseze în centrul localității sau în alte cartiere pentru cele mai elementare necesități, pe lângă deplasarea zilnică la și de la locul de muncă. - Noile cartiere rezidențiale nu au beneficiat de fiecare dată de o infrastructură adecvată și nu sunt toate deservite de mijloacele de transport în comun, rezultând o utilizare aproape exclusivă a transportului individual cu mașina, ceea ce generează noi probleme privind traficul (cu ambuteiajele aferente) și poluarea excesivă.
Infrastructuri tehnice majore	
Gospodărirea apelor, alimentare cu apa potabilă și canalizare	- Insuficiența lucrărilor de reabilitare și întreținere a îndiguirilor și regularizărilor existente; - Lipsa sistemului centralizat de alimentare cu apă în unele din localitățile rurale; - Lipsa sistemului centralizat de canalizare și epurarea apei uzate în localitățile rurale pierderi mari de apă potabilă distribuită spre consum; - Funcționarea stațiilor de epurare a apelor uzate din localitățile urbane în condiții necorespunzătoare normelor de calitate în vigoare. - Pierderi de apă: din cauza conductelor vechi, o parte semnificativă din apă se pierde pe traseu (estimările variază între 20–30%). - Zone fără acoperire: aproximativ 30% din populația județului, în special din satele izolate, nu este racordată la o rețea centralizată. - Presiune scăzută în zonele înalte: în comunele cu relief accidentat, presiunea apei este uneori insuficientă, necesitând stații de repompare. - Variații sezoniere ale consumului: în zonele turistice sau agricole, consumul poate varia puternic, ceea ce necesită flexibilitate operațională. - Datorită diminuării veniturilor locuitorilor din mediul rural, a avut ca și consecință negativă, o rată foarte mică de branșare/ racordare la sistemul public de alimentare cu apă și canalizare.
Îmbunătățiri funciare	- Infrastructura de îmbunătățiri funciare este în mare parte învechită și scoasă din uz, gradul de utilizare fiind sub 20% din potențial. - Lipsa investițiilor și inexistența unor organizații funcționale ale utilizatorilor de apă pentru irigații fac imposibilă exploatarea la scară extinsă a sistemelor. - Inundațiile afectează periodic luncile Someșului și Bistriței, punând în pericol cca. 12.000 ha de terenuri agricole și localități riverane. - Fragmentarea excesivă a proprietății funciare reduce eficiența intervențiilor tehnice.

Distribuția energiei electrică	- Liniile de transport a energiei electrice, realizate la începutul anilor 80 nu au beneficiat de reparații capitale. Starea tehnică a unora este necorespunzătoare, unele echipamente și materiale prezentând un grad înaintat de uzură, caracteristici tehnice depășite. - Majoritatea echipamentelor primare și secundare din stațiile de transformare au o uzură fizică morală înaintată. Sistemele de tel conducere zone din localitățile urbane, rețelele electrice subterane nu sunt sistematizate. Astfel, unele lucrări de intervenție la rețelei de apă- canal duc la deranjamente în rețeaua electrică și invers. Iluminatul public este deficient în multe localități ale județului (atât rurale cât și urbane). - Există localități în care extinderea extravilanului, a condus la construirea unor cartiere de locuințe unde autoritățile locale trebuie să asigure alimentarea cu energie electrică..
Energie regenerabilă	- Valoare redusă a investițiilor: multe proiecte punctuale, dar puține proiecte integrate la nivel comunal/județean. - Limitări de rețea (distribuție): posturi de transformare saturate, costuri mari de întărire, timp lung de avizare. - Lipsă de agregare a consumului termic public. - Deficit de competențe pentru operarea instalațiilor (MHC, biogaz, pompe de căldură). - Condiționalități de mediu stricte (microhidro, biomasă). - Finanțare necorelată cu calendarul proiectelor locale.
Rețeaua de transport gaze naturale	- Conductele de transport gaze au o vechime de peste 20 de ani, fiind necesare lucrări de intervenție și reabilitare. - Stațiile de reglare, măsurare cu durata de viață normată depășită, (cca) 29% din numărul lor, necesită lucrări de modernizare și reabilitare. - Rețelele de distribuție au o vechime de peste 15 ani, necesitând lucrări de reabilitare. - Nerespectarea distanțelor minime de siguranță fată de aceste conducte. Această situație a apărut după 1989 ca urmare a realizării construcțiilor în zone nou incluse în intravilan sau chiar în extravilan. - Depășirea duratei normale de funcționare la conductele de repartiție/distribuție constituie o disfuncționalitate care este accentuată de caracterul acid al terenului, ceea ce conduce la corodarea conductelor, la creșterea pericolului de explozie. - Insuficienta contorizare la nivel de consumator de gaze naturale constituie o disfuncționalitate care se manifestă din ce în ce mai accentuat odată cu creșterea prețului gazelor, cu apariția de noi consumatori în cadrul sistemelor existente.
Telecomunicații	- Principala disfuncționalitate constă în serviciile de telefonie mobilă care înregistrează deficiențe de calitate în anumite zone ale județului.
Salubrizare și managementul deșeurilor	- Folosirea neadecvată de către utilizatori a infrastructurii de colectare separată a deșeurilor, prin colectarea incorectă a

	fracțiilor de deșeuri, conduce la randamente scăzute în stația de sortare; - Datorită mecanismului financiar aplicat pentru încasarea prestației privind serviciul de salubrizare, nu se cunosc cu exactitate cantitățile de deșeuri colectate de la populație și de la agenți economici, ele fiind apreciate de operatorul de salubrizare. - Scăderea în perioada studiată, la nivel județean, a procentului de colectare separată a deșeurilor voluminoase și de construcții și demolări; - Scăderea în perioada studiată, la nivel județean, a cantităților de deșeuri din parcuri și grădini, piețe; colectarea deșeurilor se realizează doar în mediul urban, de către servicii ale primăriilor, a căror activitate nu este monitorizată; - Colectarea separată a deșeurilor biodegradabile se realizează doar sporadic, pentru deșeurile verzi din parcuri și grădini și în campaniile bianuale de curățenie (primăvara și toamna), iar deșeurile colectate sunt nesemnificative în contextul capacității proiectate a stației de compostare. - Timiditatea autorităților administrației publice locale în amendarea cazurilor de depozitări necontrolate a deșeurilor municipale și de colectare neconformă a deșeurilor pe categorii, cu impact negativ asupra mediului. - Nivelul încă scăzut de educare a populației în ceea ce privește impactul gestionării necorespunzătoare a deșeurilor asupra mediului și legătura strânsă dintre o gestionare eficientă a acestora și conservarea resurselor naturale promovată prin principiile economiei circulare. - Insuficienta promovare și cunoaștere a măsurilor de la vârful ierarhiei deșeurilor: prevenirea generării deșeurilor și pregătirea pentru reutilizare. - Slaba implicare a autorităților administrației publice locale în aplicarea unor măsuri de stimulare / cointeresare a populației pentru colectarea selectivă. - Apariția unor disfuncționalități în funcționarea lanțului „colectare – valorificare" a deșeurilor, datorate în principal inexistenței unor facilități fiscale pentru operatorii economici care activează în acest domeniu.
Căi de comunicații și transport	
Transport rutier	- Avansarea destul de greoaie în ceea ce privește construcția de noi drumuri (variante ocolitoare) și suprasolicitarea infrastructurii rutiere prin tranzitarea drumurilor naționale sau județene prin intravilanul localităților urbane. - Lipsa autostrăzilor, având ca efect intensificarea nejustificată a traficului rutier pe drumurile neadecvate transporturilor inter-regionale și internaționale. - Stare de viabilitate rea a unor sectoare de drumuri naționale. - Drumuri comunale în stare precară: un procent semnificativ din drumurile comunale sunt neasfaltate sau au asfalt deteriorat, afectând mobilitatea și siguranța circulației.

	- Calitatea precară a unor lucrări de artă la nivelul drumurilor naționale și județene. - Calitatea precară a spațiilor de parcare, oprire și staționare de pe drumurile naționale. - Slaba deservire cu stații de încărcare pentru vehiculele electrice la nivelul drumurilor naționale. - Suprasolicitarea infrastructurii rutiere la nivelul localităților urbane.
Transport feroviar	- Calitatea scăzută a dotărilor din stațiile feroviare. - Existența sectoarelor de cale ferată scoase din funcțiune. - Viteză de circulație pe calea ferată mult mai scăzută decât prevăd standardele europene, din cauza stării avansate de uzură a rețelei feroviare. - Declinul transportului feroviar în favoarea transportului rutier.
Infrastructura aeriană	- Lipsa unui aeroport: județul nu dispune de aeroport, limitând accesul rapid la transportul aerian.
Transport public județean	- Gradul de acoperire cu servicii de transport public intrajudețean este diferențiat. - Existența unui număr însemnat de localități neconectate la rețeaua de transport public intrajudețean realizat prin curse regulate sau la rețeaua de cale ferată.
Transport nemotorizat	- Rețeaua de piste pentru biciclete este insuficientă.
Transport intermodal și multimodal	- Lipsa dotărilor și amenajărilor specifice unui terminal multimodal în municipiul Bistrița.
Structura socio-demografică	
Structura demografică	- Tendința de scădere a populației. Chiar dacă la recensământul din anul 2021, populația a fost ușor mai ridicată în comparație cu cea din anul 2011, luând în considerare modul în care evoluează parametrii demografici precum natalitatea și mortalitatea în ultimii ani, declinul demografic se va relua. - Îmbătrânirea demografică este totodată corelată cu scăderea populației tinere. Ponderea populației vârstnice (de 65 ani și peste) este de 16,77%, depășind puțin ponderea populației tinere (0-14 ani), care este de 15,77%. - Populația cea mai îmbătrânită din județ se localizează în comunele din sudul județului, îndeosebi în Câmpia Transilvaniei, unde ponderea populației vârstnice (de 65 de ani și peste) depășește în cea mai mare măsură 20%, dar și în vest. - Ponderi ridicate ale populației vârstnice se înregistrează și în cadrul orașelor: Năsăud (17,91%) și municipiul Bistrița (16,76%). Îmbătrânirea demografică nu mai este un fenomen prezent doar în mediul rural. În aceste cazuri, una din explicații ar fi migrația populației tinere și adulte din ariile urbane spre ariile periurbane. - În ceea ce privește emigrația, aceasta este caracteristică grupelor de vârstă cuprinse între 15 și 44 de ani, fapt care afectează direct nu doar structura pe vârste, ci și rata natalității, deoarece o parte dintre cei emigrați își întemeiază familii în altă parte. Se pot

	remarca de-a lungul anilor valori de peste 10‰. În perioada analizată, cea mai mare valoare a fost înregistrată în anul 2024 (18,18‰). În ultimii ani, valorile s-au menținut peste 17‰. Cu atât mai mult, sporul migratoriu negativ de-a lungul anilor dovedește și numărul mare de migranți spre exterior. - După anul 2000, rata natalității a scăzut în județul Bistrița-Năsăud sub 12‰ în fiecare an, iar după anii 2020, rata natalității a scăzut la valori sub 10‰ cu excepția anului 2021, când s-a înregistrat puțin peste 10‰ (10,25‰). Amintim inclusiv centre urbane precum municipiul Bistrița și orașul Beclean, unde se înregistrează valori foarte scăzute, sub 8‰ și sub media județeană. Situația este cu adevărat îngrijorătoare, mai ales în cazul orașelor, care ar trebui să aibă o structură mai echilibrată pe grupe de vârstă, care să permită o natalitate mai ridicată. - Creșterea ratei mortalității din ultimii ani, corelată cu scăderea ratei natalității respectiv a fertilității în aceeași perioadă, a determinat o scădere a ratei sporului natural, care a ajuns la valori negative, respectiv -1,6‰ în 2024. Deși este posibil ca această situație să se datoreze (și) perioadei de pandemie, trebuie tras un serios semnal de alarmă cu privire la potențialul demografic al județului Bistrița-Năsăud, mai ales că toate elementele converg spre o accelerare a proceselor actuale, cu consecințe dintre cele mai grave pe termen lung.
Locuire	- Noile cartiere rezidențiale (și implicit noile locuințe) nu sunt întotdeauna construite pe măsura așteptărilor, dar cererea foarte mare pentru locuințe noi a creat premisele unor derogări de la niște standarde de calitate, care nu ar trebui permise. - În plus, fenomenul de suburbanizare, care este un rezultat al acestei dezvoltări imobiliare, atrage după sine alte posibile probleme, care ar putea să aibă drept consecință o scădere a calității vieții, în total contrast cu nivelul de expectativă al populației.
	Infrastructuri de servicii publice
Educație	- Din punct de vedere al infrastructurii de educație, doar municipiul Bistrița, orașele Năsăud și Sângeorz-Băi, respectiv comunele Lunca Ilvei și Rodna dețin învățământ antepreșcolar (creșe). - Multe clase nu au număr suficient de elevi, atât la nivel primar, cât și la nivel gimnazial, însă la nivel primar situația este cu atât mai alarmantă. Conform datelor oferite de Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud, în comuna Braniștea, numărul elevilor din învățământul primar este 15 ceea ce înseamnă că există clase cu predare simultană. - Clădirile unităților de învățământ sunt relativ vechi, marea majoritate datând din secolul al XX-lea, dar există și clădiri mai vechi (chiar de importanță istorică). - În mediul rural, numărul de laboratoare este redus, unele unități de învățământ având doar 1-2 laboratoare, iar în multe cazuri chiar niciunul. Situația este și mai problematică în cazul atelierelor școlare, care sunt în total 109 la nivelul întregului județ, respectiv

	0,89 ateliere școlare / unitate de învățământ. Cu o singură excepție, atelierele școlare există doar în unitățile de învățământ din mediul urban. - Un număr mare de unități de învățământ din mediul rural nu au nici teren de sport. Sălile de gimnastică sunt și mai puține, multe comune având maximum una. În și mai multe unități administrativ-teritoriale, nu există săli de gimnastică în cadrul unităților de învățământ. - Din punct de vedere al personalului didactic, unele unități de învățământ au puține cadre didactice, cu un minim absolut în Ciceu-Mihăiești, unde există 6 cadre didactice, și cu altă situație asemănătoare, 9 cadre didactice, la Milaș.
Sănătate	- Din perspectiva infrastructurii de sănătate, majoritatea comunelor (98,28%) nu dispun de cabinete medicale de specialitate. Astfel, populația rurală este nevoită să se deplaseze la ambulatoriile spitalelor sau la cabinetele medicale de specialitate din orașele mai mari. - Orașul Sângeorz-Băi nu deține spital și are un singur cabinet medical de specialitate. Comunele Târlișua, Runcu Salvei, Uriu, Braniștea, Ciceu-Mihăiești, Chiochiș, Sânmihaiu de Câmpie, Micești de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Budești, Șintereag, Poiana Ilvei, Leșu, Ilva Mare, Lunca Ilvei și Monor nu au nici cabinet de specialitate, iar unele din ele (respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Micești de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei) nu au nici cabinet de medicină de familie, motiv pentru care cetățenii din aceste comune sunt nevoiți să se deplaseze în comunele învecinate pentru rezolvarea problemelor medicale. - Există situații în care medicul de familie dintr-o comună prestează servicii și în altă / alte comune ceea ce înseamnă că localnicii comunei / comunelor respective nu dispun de servicii medicale zilnic, doar în anumite zile din săptămână și în anumite intervale orare. - În mediul rural, 43 de comune (74,1% din numărul total de comune din județ) dispun de un cabinet stomatologic, fiind vorba de comunele cu o populație mai numeroasă. Multe din ele se rezumă doar la un singur astfel de cabinet. - Întrucât nu toate comunele au farmacie, situația este dificilă pentru populația vârstnică, mai vulnerabilă. - Trei comune, Ciceu-Mihăiești, Runcu Salvei și Monor, nu dispun de personal sanitar mediu, iar majoritatea comunelor au mai puțin de 10 persoane din această categorie (86,2%). - Se remarcă totodată și lipsa serviciilor de îngrijire la domiciliu în multe areale puternic îmbătrânite, acestea fiind prezente doar în municipiul Bistrița.
Servicii sociale	- Se constată lipsa unui compartiment specializat (Serviciu sau Compartiment de Asistență Socială) în 43 de comune. - Serviciile Publice de Asistență Socială se confruntă cu lipsa personalului calificat, volumul mare de lucru, fonduri insuficiente

	raportate la nevoile existente și lipsa serviciilor în comunitate, cu precădere a serviciilor de prevenire. - Se remarcă și absența unor servicii rezidențiale pentru vârstnici în majoritatea arealelor care, sunt cele mai afectate de îmbătrânirea demografică din județ.
Sport	- Analiza structurilor sportive pe medii de rezidență indică o discrepanță mare între mediul urban și cel rural, acesta din urmă beneficiind de prezența a doar 21,1% din totalul structurilor sportive existente la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Cele 34 de structuri sportive existente în mediul rural acoperă doar 21 din cele 58 de comune ale județului, așadar, gradul de acoperire cu structuri sportive în mediul rural este de 36,2%. - Principala problemă existentă în domeniul sportului la nivelul județului Bistrița-Năsăud este reprezentată de slaba dezvoltare a infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora. De exemplu, multe baze sportive sunt nefuncționale sau în paragină. - Deși cerința pentru practicarea sportului de masă este mare, copiii și părinții lor au anumite standarde pe care le urmăresc în momentul în care aleg un anumit sport, astfel că trebuie găsite soluții pentru asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. - Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, la nivel național și implicit în județul Bistrița-Năsăud, nu există baze pentru refacerea organismului după efort. În lipsa unei infrastructuri adecvate, accesul pentru practicarea sportului de performanță și a sportului de masă este limitat, iar dezvoltarea acestui domeniu este afectată semnificativ.
Agrement	- Infrastructura de agrement din județul Bistrița-Năsăud este deficitară, în special în raport cu cererea existentă. De exemplu, există un număr mic de pârtii de schi și dotate insuficient, insuficiente trasee pentru cicloturism, insuficiente trasee marcate pentru drumeții (și marcaje vechi, uneori greu vizibile sau chiar deja dispărute în anumite zone), insuficiente spații verzi, amenajate pentru agrement, atât în centrele urbane, cât și în mediul rural.
Cultură	- Interesul tot mai scăzut pentru anumite forme de cultură (mai ales cele tradiționale), fapt care este susținut statistic de datele care indică o scădere a numărului de vizitatori în unele muzee, de cititori în biblioteci, sau de spectatori la anumite spectacole. - Perioada de pandemie a fost una deosebit de dificilă pentru multe instituții culturale (teatre, cinematografe, filarmonică, biblioteci, muzee), care au fost nevoite să se "reinventeze", cel puțin temporar, sau să limiteze accesul, uneori chiar să închidă, tot temporar, porțile publicului larg, fapt care a însemnat o lovitură în plus pentru cultură. Multe festivaluri, turnee, concerte, au fost de

	asemenea anulate. Situația a revenit între timp la normal, dar unele consecințe ale perioadei pandemice se vor resimți și pe termen mediu. - În unele localități care dețin muzee și colecții publice, numărul de vizitatori este foarte redus, chiar la mai puțin de 100 de vizitatori anual, ceea ce pune sub semnul întrebării sustenabilitatea acestor instituții și capacitatea acestora de a atrage potențiali turiști. - Unele comune nu dețin bibliotecă (Runcu Salvei și Budacu de Jos), iar multe dintre acestea au doar o bibliotecă școlară, inaccesibilă publicului larg (Coșbuc, Livezile, Telciu, Spermezeu, Rebra, Poiana Ilvei, Petru Rareș, Micești de Câmpie, Silivașu de Câmpie). De asemenea, există cazuri în care, deși există bibliotecă, nu există personal angajat. - În paralel cu scăderea numărului de biblioteci, a scăzut și numărul de volume existente în biblioteci. Numărul de cititori activi, înregistrați ca atare la bibliotecile din județul Bistrița-Năsăud, a scăzut dramatic în ultimii ani.
Religie	- Există lăcașuri de cult a căror funcție religioasă a devenit mai puțin importantă, în măsura în care credincioșii aparținând cultului respectiv au dispărut aproape complet. Este cazul, îndeosebi, a bisericilor evanghelice de confesiune augustană, care au deservit majoritatea locuitorilor de etnie germană (sași) din județul Bistrița-Năsăud, și din care, în momentul de față, a rămas un număr extrem de redus de enoriași. Bisericile evanghelice de confesiune augustană au așadar mai degrabă o importanță culturală, istorică și turistică, și mai puțin una religioasă, în condițiile în care serviciul religios se mai oficiază doar cu ocazii deosebite în unele dintre ele, mai ales în mediul rural. - Într-o situație similară, poate chiar mai gravă, se află și sinagogile, care sunt în număr mult mai mic, mai exact a mai rămas doar una (în municipiul Bistrița). Având în vedere numărul extrem de mic de evrei, și aceasta are momentan mai degrabă o funcție cultural-istorică decât una religioasă.
Ordine publică, Securitate, pază, protecție și intervenții în situații de urgență	- Poliția de proximitate (Poliția Locală) s-a înființat doar în municipiul Bistrița și în cele trei orașe și comuna Prundu Bârgăului, celelalte comune nu beneficiază de asemenea servicii. - În ceea ce privește infrastructura fizică propriu-zisă, respectiv unele clădiri care adăpostesc diferitele instituții de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, se constată o anumită uzură fizică și morală a acestora, având în vedere că multe au fost construite în perioada comunistă, iar unele chiar mai demult.
Structura activităților economice	
Context macroeconomic	- PIB-ul pe locuitor al județului este mai mic decât media regională, cea națională și cea europeană. - Ritmul de creștere a VAB generate pe plan județean este inferior celui înregistrat la nivel regional și național. - Structura VAB este dezechilibrată: în afara industriei, predomină sectoarele cu valoare adăugată redusă (comerț, transporturi,

	HORECA, construcții, tranzacții imobiliare), iar domeniile strategice pentru tranziția verde, digitalizată și bazată pe cunoaștere (IT&C, servicii financiare, cultură) au ponderi foarte mici. - Comerțul exterior al județului Bistrița-Năsăud înregistrează un deficit comercial tot mai mare, determinat de scăderea exporturilor și creșterea importurilor. - Atractivitatea județului pentru investițiile străine este redusă, acesta deținând numai 0,6% din firmele cu capital străin și 0,2% din capitalul străin subscris la nivel național.
Mediul de afaceri / Antreprenoriat	- Activitatea antreprenorială din județ este slab dezvoltată, numărul profesioniștilor activi reprezentând doar 1,5% din totalul național, iar densitatea acestora situându-se sub media regională și ușor sub media națională. - Puțin peste o treime din profesioniștii înregistrați legal în județ sunt și activi din punct de vedere economic. - Mai puțin de o treime din totalul profesioniștilor înregistrați legal în județ au personal angajat. - Mediul de afaceri din județ se confruntă cu tendințe negative persistente, reflectate prin creșterea numărului de radieri și suspendări de activitate, precum și prin atingerea unui nivel record al dizolvărilor în ultimul deceniu. - Mediul de afaceri este caracterizat de o puternică fragmentare - microîntreprinderile reprezintă aproape 92% din totalul unităților active, în timp ce numărul întreprinderilor mari a scăzut cu aproape 30% în ultimul deceniu. - Economia județeană este dependentă de sectoare cu valoare adăugată redusă (comerț, construcții, transporturi și depozitare), care însumează peste jumătate din unitățile active din județ și generează cea mai mare parte a cifrei de afaceri la nivel județean - Implicarea tinerilor în antreprenoriat este foarte limitată. - Sectorul antreprenorial este caracterizat de inegalități de gen: femeile reprezintă 35% dintre acționarii/asociații persoanelor juridice și 39% dintre titularii de PFA.
Structura economică	<u>Agricultură, silvicultură, pescuit:</u> - Exploatațiile agricole sunt foarte fragmentate, ce practică agricultura de subzistență, limitând posibilitatea realizării economiilor de scară - Zootehnia este practicată preponderent în gospodării tradiționale, orientate spre autoconsum - Agricultura ecologică are pondere redusă, județul ocupând locul 4 din 6 în regiune atât ca suprafață alocată, cât și ca număr de operatori înregistrați - Productivitatea sectorului agricol este scăzută, astfel că județul are o contribuție redusă la producția agricolă națională și cea regională - Nivelul de pregătire profesională a fermierilor este insuficient, iar interesul tinerilor pentru activitățile agricole rămâne redus

	- Învățământul agricol din județ este insuficient adaptat cerințelor și standardelor actuale ale sectorului - Persistența practicilor agricole învechite, cooperarea redusă - Infrastructura de sprijin pentru sectorul agricol este insuficient dezvoltată - Vulnerabilitatea ridicată a exploatațiilor agricole la fenomenele meteorologice extreme. <u>Industrie și servicii:</u> - Pe lângă fragmentarea accentuată, economia județului Bistrița-Năsăud se confruntă și dependența puternică de sectoarele cu valoare adăugată redusă, caracterizate printr-o intensitate slabă a cunoașterii și tehnologiei. În anul 2024, peste jumătate dintre unitățile locale active din județ își desfășurau activitatea în comerț, construcții, transporturi și depozitare, acestea fiind urmate de firmele active în industria prelucrătoare (ce reprezentau puțin peste 11% din total). - Structura serviciilor este dezechilibrată, cu o concentrare excesivă (din perspectiva numărului de unități locale active și a cifrei de afaceri) în numai câteva domenii (comerț, transporturi, HORECA). Este evidentă concentrarea activității în sectorul serviciilor în jurul unor domenii cu perspective reduse de competitivitate economică și valoare adăugată: aproape 40% dintre unitățile locale active în serviciile din județ se ocupă de comerț, aproximativ 20% de transporturi și depozitare, iar aproape 10% de HORECA. - Nișele cu potențial real de progres pe termen lung (activitățile profesionale, științifice și tehnice, intermedierile financiare și asigurările, învățământul, activitățile culturale și recreative, respectiv serviciile administrative și de suport) însumează sub 22% din totalul firmelor de servicii active în județ. - Această structură dezechilibrată se reflectă și în componența cifrei de afaceri realizate la nivel județean: sectorul comerțului generează aproape 67% din volumul total, urmat de transporturi și depozitare, care au pondere de peste 17%. Restul activităților au, atât individual, cât și cumulat, contribuții marginale, evidențiind o concentrare excesivă a valorii economice în numai câteva domenii. <u>Piața imobiliară:</u> - Structura autorizațiilor de construire este dezechilibrată, fiind dominată de clădirile rezidențiale individuale, în detrimentul construcțiilor destinate activităților economice - Lipsa diversificării funcțiunilor urbane și rurale, indică atractivitate economică scăzută pentru afaceri și investiții. <u>Turism:</u> - Exploatarea insuficientă (valorificarea deficitară) a potențialului turistic al cadrului natural - Exploatarea insuficientă (valorificarea deficitară) a patrimoniului turistic antropic material (construit) și imaterial (spiritual) al județului

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

	- Accesibilitate și mobilitate deficitară spre unele obiective sau areale de interes turistic din zona montană, submontană/piemontană sau din localitățile rurale situate marginal față de principalele coridoare rutiere și/sau feroviare, lipsa interconectării/conexiune limitată între unele locații/destinații și/sau areale cu obiective de interes turistic - Distribuție neechilibrată / decalaje majore între baza materială turistică a destinațiilor și arealelor de interes turistic ridicat din județ (centrele urbane și unele localități rurale din proximitatea acestora sau posesoare ale unor obiective naturale sau antropice de interes din zona montană și submontană și din stațiunile balneoclimaterice consacrate) și cea a majorității UAT rurale, unele chiar posesoare ale unor obiective turistice valoroase și resurse tradiționale bine conservate, decalaj care limitează șansele unor locații și/sau zone cu resurse autentice de a deveni destinații competitive pe piața turistică și conduc la l dezvoltare insuficientă a acestora și șa o reprezentare redusă în circuitele turistice majore - Organizare și coordonare deficitară la nivel local și județean privind asigurarea condițiilor de organizare, desfășurare, gestionare, coordonare și promovare a activităților turistice, care se manifestă prin: suprapuneri instituționale și lipsa unei delimitări clare a responsabilităților între autorități, instituții și organizații de profil; absența unei viziuni comune și unitare între actorii implicați (autorități publice, mediul privat, ONG-uri, comunități locale); slaba valorificare a potențialului turistic existent, ceea ce reduce atractivitatea județului ca destinație competitivă; dificultăți în dezvoltarea de produse turistice integrate și bine promovate, care să conecteze patrimoniul natural, cultural și infrastructura de agrement într-o ofertă coerentă și sustenabilă; fragmentarea inițiativelor de promovare turistică, lipsa unor campanii unitare și insuficienta prezență pe piețele externe. - Promovarea insuficientă, necompetitivă și fragmentată a ofertei turistice, atât la nivelul majorității locațiilor și arealelor de interes, cât și la nivelul ansamblului teritorial. - Lipsa unei strategii unitare și a unei campanii de marketing coerente conduce la vizibilitate scăzută pe piața națională și internațională, reducerea atractivității județului ca destinație turistică competitivă, fragmentarea și suprapunerea inițiativelor locale (care se desfășoară adesea izolat, fără integrare într-o imagine comună de brand), subutilizarea resurselor de promovare moderne (platforme digitale, realitate augmentată, marketing experiențial) în favoarea unor metode tradiționale cu impact redus, dificultăți în crearea și menținerea unei identități turistice distinctive la nivel regional și județean. - Deficit de forță de muncă calificată pentru unele sectoare de activitate și ocupații specifice din domeniul turistic (afectând calitatea serviciilor și competitivitatea industriei turistice locale),

	accesul limitat al persoanelor a persoanelor din categoriile defavorizate la oportunitățile de angajare din sectorul turistic (accentuând dezechilibrele existente, în special în zonele rurale și periferice), lipsa de corelare între nevoile reale ale angajatorilor din turism și programele de formare profesională din domeniu (fapt care descurajează atragerea și menținerea resursei umane în domeniu), statut social și prestigiu scăzute ale profesiilor din turism și al ocupațiilor din domeniu neconform cu importanța socială și economică a acestora (percepție care contribuie la fluctuația ridicată a personalului și la retenția redusă a angajaților bine pregătiți).
Disparități teritoriale	- Majoritatea forței de muncă din mediul rural este concentrată în sectoarele economice cu productivitate scăzută - Peste două treimi din numărul total al șomerilor din județ (71%) provin din mediul rural - Disparități teritoriale pronunțate în atractivitatea localităților, manifestate prin concentrarea populației și a investițiilor în câteva centre urbane și comune, în timp ce majoritatea localităților rurale își pierd atractivitatea, confruntându-se cu fenomenul de depopulare - Concentrarea disproporționată a stocului locativ și a suprafeței locuibile în municipiul reședință de județ unde numărul de locuințe este de aproximativ zece ori mai mare decât în celelalte centre urbane - Dezechilibrele în distribuția stocului locativ și a suprafeței locuibile între comunele din județ, unele având de peste patru ori mai multe locuințe decât altele - Polarizarea economică și socială prin concentrarea afacerilor, investițiilor și forței de muncă în câteva UAT-uri, în detrimentul celorlalte localități - Accesul inegal al populației și agenților economici la servicii și facilități de bază, din cauza diferențelor majore în dezvoltarea infrastructurii publice între localitățile din județ - Impactul neuniform, în funcție de localizare, al fenomenelor demografice negative (precum îmbătrânirea populației, migrația, depopularea, navetismul sau riscul de sărăcie și excluziune social) asupra UAT-urilor din județ - Capacitatea administrativă neuniformă între autoritățile locale ale UAT-urilor din județ - Expunerea diferită la schimbările climatice și fenomenele de mediu în funcție de localizare
Forța de muncă	- Deficitul de resurse umane pe piața muncii, amplificat de factorii demografici (scăderea natalității, îmbătrânirea populației, migrația, efectele pandemiei de COVID-19) - Rata de activitate și rata de ocupare se situează sub mediile regionale și naționale, înregistrând un declin mai pronunțat în rândul femeilor - Nivelul ridicat al ocupării informale și semi-formale, în special în agricultură și construcții

	- Structura ocupațională este dezechilibrată, fiind dominată de muncitorii calificați și necalificați, lucrătorii în servicii de bază și în agricultură, în timp ce specialiștii și personalul cu studii superioare au o pondere redusă - Cererea de pe piața muncii este dominată de locurile de muncă necalificate sau cu profil operațional, în sectoarele cu valoare adăugată redusă - Nivelul scăzut de educație al șomerilor, peste 60% având doar studii primare sau gimnaziale - Concentrarea forței de muncă în sectoare economice cu competitivitate redusă și salarizare scăzută (industrie, comerț, agricultură, construcții, transporturi) - Dezechilibrul între nivelul de remunerare și distribuția forței de muncă: sectoarele cu salarii ridicate oferă puține locuri de muncă, în timp ce domeniile cu salarii mai mici concentrează majoritatea angajaților - Atractivitate redusă a județului pentru forța de muncă calificată, pe fondul nivelurilor salariale inferioare mediilor regionale și naționale, în special în domeniile de servicii considerate în prezent cele mai atractive (IT&C, intermedieri financiare, activități profesionale) - Nivel ridicat al șomajului, asociat cu ponderea mare a persoanelor greu ocupabile, dificultățile de integrare profesională a tinerilor și accesul limitat la indemnizațiile de șomaj.
Zonificarea teritoriului și context	
Zonificarea teritoriului	- Fondul funciar limitat alocat culturii plantelor, în contextul în care județul ocupă locul 32/41 la nivel național din perspectiva extensiei terenurilor arabile. Subdezvoltarea viticulturii, care practică pe o suprafață mai mare de 100 ha doar în comuna Lechința. - Fragmentarea proprietății agricole și, implicit, potențialul limitat de comasare a parcelelor de teren arabil, în condițiile în care doar 8 UAT-uri din județ au peste 3000 de hectare de teren arabil. - Calitatea precară a suprafețelor agricole din județ concretizată în faptul că 56% din totalul terenurilor sunt încadrate în clasele IV și V de fertilitate. În plus, 130.000 ha au deficit de humus, 90.000 ha au deficit de fosfor, 90.000 ha sunt soluri acide cu potențial productiv diminuat, 20.000 ha sunt afectate de eroziune, iar 14.000 ha de alunecări de teren. Per ansamblu, 33 de UAT-uri sunt amplasate în zone montane defavorizate, iar alte 9 sunt în zone defavorizate de condiții naturale specifice. - Modul de utilizare al terenurilor s-a modificat în ultimii 30 ani, în principal prin scăderea suprafeței ocupate cu păduri (-11000 ha), terenuri arabile (-4000 ha) și livezi (-4000 ha). - Creșterea accentuată (cu peste 2000 ha, respectiv 70%) a intravilanului celor patru centre urbane din județ, în pofida unei ușoare scăderi a populației stabile a acestora. Această scădere a densității în vatra localităților a venit cu lipsa unor reglementări și dotări adecvate a noilor zone de expansiune

	- Deși a început de mai mulți ani, procesul de înregistrare a imobilelor în sistemul de cadastru e într-o fază incipientă în majoritatea UAT-urilor din județ, acesta fiind finalizat în doar 7 UAT (circa 10% din suprafața administrativă a județului) - La nivelul județului există suprafețe extinse de terenuri contaminate și potențial contaminate (13 situri), respectiv de terenuri neproductive (în 6 UAT-uri acestea măsoară peste 750 ha). De asemenea, în județ există 33 de halde de steril și 3 iazuri de decantare care au fost doar parțial ecologizate.
Contextul interjudețean, regional și național	- 18 UAT-uri din județ intră în categoria zonelor rurale îndepărtate de centre urbane polarizatoare, cu profil preponderent agro-silvic, care sunt cele mai expuse riscului de excluziune de la o calitate ridicată a vieții. - Orașele mici nu îndeplinesc o serie de criterii minimale impuse de legislația în vigoare pentru rangul lor, iar 9 comune nu îndeplinesc pragul minimal de populație. - Județul se suprapune teritorial peste aria de polarizare a polului de creștere Cluj-Napoca, rezultatul fiind cei peste 12.000 de bistrițeni care s-au mutat acolo de-a lungul timpului. - Orașele mici din județ au o capacitate redusă de polarizare (de ex. în zona urbană funcțională a orașului Sângeorz-Băi nu există nicio comună, iar în cazul orașelor Năsăud și Beclean există o singură localitate rurală). Deși zona urbană funcțională a municipiului Bistrița este una extinsă, la nivelul acesteia nu a fost încă constituită o zonă metropolitană.
Capacitate administrativă	
Buget	- Creșterea, în perioada 2014-2020, a veniturilor totale nu provine uniform din toate sursele și nici nu este distribuită echilibrat între localități. Municipiul Bistrița reușește treptat să își consolideze poziția de pol principal economic și administrativ, cum baza fiscală solidă îi permite să finanțeze servicii publice de calitate și concentrează peste un sfert din veniturile județului. - Diferența tot mai mare dintre municipiu reședință de județ și restul teritoriului în ceea ce privește veniturile totale accentuează diferențele deja existente dintre urban și rural, cu impact direct asupra serviciilor publice. Per capita, în anul 2024, contrastul dintre localități devine semnificativ, unele depășind 10.000 lei/locuitor, în timp ce, altele nu ajung la suma de 4.000 lei. Așadar, în același județ, un locuitor poate beneficia de servicii de 2-3 ori mai bine finanțate decât altul. - Și veniturile proprii ale UAT-urilor rămân inegal distribuite. Prezența unor mari angajatori în municipiul Bistrița (LEONI, RAAL, Rombat, Comelf) contribuie semnificativ la sumele din impozitul pe venit, respectiv impozitul pe proprietate (provenit din spații industriale, comerciale, de birouri). Astfel, fără Bistrița, județul ar avea o autonomie fiscală mult mai scăzută, mai ales că, în anul 2024, orașele Năsăud și Beclean au colectat raportat la populație cam la jumătate din nivelul Bistriței.

	- În mediul rural, veniturile proprii reprezintă în medie aproximativ 30% din buget. Cu toate acestea, se observă diferențe importante și între comune, iar în timp ce unele reușesc să își consolideze resursele financiare, majoritatea rămân dependente de transferuri pentru funcționarea curentă. Baza fiscală a zonelor rurale (în special a comunelor mici) este vulnerabilă și la migrație sau depopulare, care duc implicit la scăderea colectării. În plus, această dependență poate reprezenta un risc pentru stabilitatea financiară și pentru continuitatea serviciilor publice, mai ales dacă modul de alocare a fondurilor se modifică. - Sumele defalcate din TVA pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate nu sunt corelate cu performanța economică a unei localități, ci mai degrabă cu structura rețelei de servicii (număr de elevi, clase, beneficiari sociali). Așadar, valoarea pe locuitor diferă în funcție de caracteristicile fiecărei localități. În mediul urban alocările sunt, în general, mai reduse pe cap de locuitor, în timp ce în zonele unde rețelele de servicii sunt împrăștiate și costurile per beneficiar sunt mai mari. Astfel, comunele mici și răsfirate ajung să primească mai mult pe locuitor, nu pentru că ar face ceva mai bine, ci doar pentru că au o rețea mai scumpă de întreținut. Cu toate acestea, UAT-urile cu venituri reduse nu pot susține pe termen lung cheltuielile curente fără transferuri externe, iar în absența unor politici de optimizare, decalajele per capita se vor adânci. Este important de menționat și că aceste fonduri depind de politici naționale și aduc cu sine cheltuieli recurente (chiar dacă veniturile proprii scad sau transferurile se ajustează, obligațiile de plată rămân). - În numeroase comunități din județ, bugetele se sprijină într-o măsură semnificativă pe alocările provenite din mecanismele naționale de echilibrare. În acest context, o situație de criză sau modificări legislative care ar determina diminuarea transferurilor, ar putea plasa aceste comunități într-o situație critică. Chiar și în absența unor modificări, dependența de aceasta categorie de venituri limitează spațiul de decizie al autorităților locale când vine vorba de utilizarea banilor. - Structura actuală a mecanismelor de echilibrare poate crea și efecte neintenționate. În condițiile în care sprijinul financiar scade pe măsură ce veniturile proprii cresc, motivația autorităților pentru extinderea bazei de impozitare și pentru intensificarea colectării poate fi scăzută. - Resursele care susțin dezvoltarea afacerilor (spații logistice, centre comerciale) rămân concertate în câteva teritorii și depind de amplasarea infrastructurii, lăsând multe comune fără industrie cu venituri modeste la bugetele locale. Șieu-Măgheruș (cu Parcul Industrial TeraPlast), sau Prundu Bârgăului (fabrica RAAL), sunt exemple de comune care au beneficiat de avantajele menționate anterior.
Organizare	- Județul are multe unități administrativ-teritoriale, unele cu populații sub 3.000 de locuitori și cu resurse economice limitate.

	Menținerea unei administrații proprii pentru fiecare implică cheltuieli fixe semnificative, care apasă asupra unor bugete mici. În plus, suprafețele mari și satele dispersate cresc costurile pentru drumuri, utilități și servicii de bază, fără să aducă venituri proporționale. - Multe unități administrativ-teritoriale mici, din mediul rural, au o capacitate redusă de planificare și execuție, întâmpinând dificultăți în pregătirea documentațiilor, în asigurarea contribuției proprii sau în gestionarea proiectelor. În astfel de cazuri, fondurile nerambursabile apar doar acolo unde există sprijin administrativ sau parteneriate locale bine structurate. - În gestionarea bugetelor locale, modul în care sunt stabilite prioritățile de investiții poate influența semnificativ impactul asupra comunității. Există situații în care proiectele implementate nu generează rezultatele dorite sau nu răspund pe deplin nevoilor imediate ale locuitorilor, ceea ce poate crea percepția unei utilizări mai puțin eficiente a fondurilor publice. - În municipiul Bistrița, cheltuielile de personal reprezintă o proporție sustenabilă raportat la veniturile totale și la portofoliul de investiții. În localitățile cu venituri stagnante sau în scădere, presiunea asupra bugetelor este însă mai ridicată. Provocarea devine evidentă acolo unde cheltuielile salariale ajung să reprezinte și 40% din total, limitând resursele pentru investiții și întreținere (de ex: Sângeorz-Băi sau comune precum Salva, Romuli ori Măgura Ilvei). - Comunele mari, mai ales cele din proximitatea municipiului Bistrița, sunt un caz aparte în ceea ce privește cheltuielile de personal. Acestea au un număr mai mare de locuitori, comparabil cu cel al unor orașe, însă, fiind comune, au, la aceeași populație, un număr mai mic de posturi decât localitățile urbane. Pe de altă parte, locuitorii acestor comune se deplasează în număr mare către Bistrița, beneficiind de o parte din serviciile publice oferite de către administrația acestui municipiu (de ex. școli, spitale, centre sociale etc.), nefiind nevoie astfel de un număr mare de angajați la primăriile din aceste comune. - Posturile ocupate la nivelul fiecărei primării rurale sunt în general cele care asigură furnizarea unor servicii publice de bază (financiar-contabil-taxe și impozite locale, fond funciar, asistență socială), în timp ce bună parte dintre acestea nu au angajați specialiști în urbanism, achiziții publice, investiții, management de proiect sau asistență juridică etc. - În numeroase localități rămân neocupate poziții strategice: viceprimar, consilier al primarului, compartiment urbanism, achiziții, juridic, asistență socială sau personal pentru proiecte europene. Chiar dacă sunt scoase la concurs, salariile nu compensează mereu complexitatea muncii și nivelul de pregătire cerut, iar amplasarea geografică a multor primării înseamnă timp mare de navetă sau relocare într-un sat mic, fără avantaje

	compensatorii. Astfel, atribuțiile ajung să fie delegate temporar altor funcționari fără pregătire adecvată. - În cazul comunelor, dinamica cheltuielilor cu bunuri și servicii este variată și dacă provin din contracte scumpe sau din lipsa unui control adecvat asupra întreținerii, pot pune presiuni inutile asupra bugetului. - Privite pe cap de locuitor, cheltuielile evidențiază dificultatea comunelor mici de a beneficia de economii de scară: o factură de utilități sau un contract de deszăpezire se împarte la un număr redus de contribuabili, ceea ce ridică inevitabil valorile per capita. Exemple precum Monor sau Micești de Câmpie confirmă această tendință, spre deosebire de localitățile cu populație mai numeroasă, unde costurile sunt distribuite mai uniform. Reducerea excesivă a cheltuielilor pentru bunuri și servicii poate duce la degradarea investițiilor recente, iar lipsa controlului asupra lor poate diminua spațiul pentru proiecte noi. - Volumul cheltuielilor cu asistența socială este influențat puternic de reglementări naționale, precum majorarea indemnizațiilor sau creșterea salariului minim, care atrag după sine și contribuții mai mari. Aceste presiuni apar adesea în paralel cu scumpirea energiei, a combustibilului și a altor servicii, dublând impactul asupra bugetelor locale. Acolo unde primăria administrează centre sociale, after-school-uri, cămine pentru bătrâni sau sprijină ONG-uri active, cheltuiala bugetară crește. O parte a acestor costuri este acoperită prin transferuri de la bugetul de stat, însă diferențele rămase în sarcina administrațiilor locale generează presiuni suplimentare, mai ales acolo unde veniturile proprii sunt reduse. - După acoperirea cheltuielilor curente menționate la punctele anterioare, multe administrații locale din județ dispun de resurse limitate pentru proiecte de dezvoltare, cum ar fi modernizarea drumurilor, extinderea rețelelor de apă și canalizare sau reabilitarea școlilor. În aceste condiții, investițiile depind în mare măsură de finanțări externe: fonduri europene, programe naționale ori alocări de la nivel județean sau guvernamental. În ultimii ani, județul a reușit să atragă sume importante pentru proiecte ample, ceea ce a crescut semnificativ ponderea cheltuielilor destinate dezvoltării în bugetul general. Totuși, nu toate localitățile reușesc să acceseze în mod egal aceste oportunități, în special au capacitate administrativă redusă pentru pregătirea și gestionarea proiectelor. - Multe cheltuieli apar la nivel județean sau urban, deși beneficiarii sunt din întregul teritoriu. Centrele pentru persoane cu dizabilități, transportul public sau alte servicii comune sunt plătite din bugetele mari, ceea ce creează aparența că CJ sau municipiul cheltuie în exces, când de fapt acoperă nevoi colective. - Decalajele în dezvoltarea socio-economică dintre diferitele unități administrativ-teritoriale ale județului se manifestă și prin disparitățile vizibile în materie de capacitate administrativă. La

	rândul lor, aceste diferențe influențează abilitatea administrațiilor publice de a se implica în procese participative (fie ele la nivel local, județean sau chiar național / internațional), de a gestiona patrimoniul, de a implementa proiecte de dezvoltare și de a lua parte în inițiative de cooperare teritorială etc. - De asemenea, deși majoritatea UAT-urilor din județul Bistrița au site-uri de Internet care sunt active și, într-o oarecare măsură, actualizate periodic, informațiile disponibile sunt relativ puține, mai ales în cazul comunelor, rezumându-se în general la cele prevăzute de lege, cu impact scăzut în reducerea birocrației (de ex. prin descărcarea sau chiar transmiterea unor cereri, sesizări, programări etc.) De asemenea, foarte puține localități oferă informații cu privire la potențialul de investiții sau turistic al zonei. - În mare parte, portofoliul de cooperare rămâne concentrat aproape exclusiv pe infrastructura clasică (ADI Deșeuri Bistrița-Năsăud, ADI Apă-Canal și structurile derivate precum Someș-Rosua sau Gaz Rebra-Rebrișoara-Feldru), în timp ce domenii strategice precum digitalizarea administrației, sprijinirea IMM-urilor sau economia verde nu beneficiază de structuri asociative comparabile. Rezultatele parteneriatelor internaționale ale Consiliului Județean cum ar fi experiența în managementul situațiilor de urgență și turism din Mecklenburgische Seenplatte, schimburile educaționale cu Consiliul Regional Brenner (Israel) sau oportunitățile economice discutate cu Szabolcs-Szatmár-Bereg și Hunan nu sunt integrate în strategiile de dezvoltare, ceea ce limitează efectul concret al acestor relații asupra comunităților locale. - Capacitatea administrativă de a gestiona și valorifica rețelele de cooperare este disproporționată și multe colaborări rămân adesea la nivel de protocoale și evenimente culturale, fără a produce inițiative consistente în economie, educație tehnologică, turism integrat sau inovare administrativă.

CONCLUZII PRIVIND DIAGNOSTICUL GENERAL – abordare integrată

Diagnosticul general realizează o integrare a rezultatelor studiilor de fundamentare sectoriale, punând în evidență atât potențialul județului (aspectele pozitive), cât și aspectele negative, disfuncționalitățile care afectează structurile teritoriale, economice și sociale ale județului Bistrița-Năsăud. În formularea acestui diagnostic s-au avut în vedere aspectele economice, sociale și de mediu.

Dezvoltarea economică a teritoriului și forța de muncă

În ceea ce privește **dezvoltarea economică a teritoriului și forța de muncă** se observă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ PIB-ul pe locuitor a urcat de la 39,1% din media UE în 2013 la 46,5% în 2023, semn al convergenței economice, arătând o reducere a decalajului față de media UE.
- ✓ Structura economică diversificată oferă o bază economică relativ echilibrată: Industria (23,3%) și ramurile comerț–transport–HORECA (21,3%).
- ✓ Evoluție pozitivă a numărului de profesioniști activi, reflectată de o creștere cu 43,5% între 2015–2025, adică cu aproape 25.000 de entități active, ceea ce reprezintă 1,5% din totalul național.
- ✓ Creștere a numărului de unități locale active cu 62,2% între 2013–2023, ceea ce reprezintă o expresie a dinamismului economic.
- ✓ Creștere accelerată a numărului de persoane juridice cu 97,6% în ultimul deceniu, indicând profesionalizarea mediului de afaceri.
- ✓ Densitate antreprenorială peste media națională, de 77,2 profesioniști/1.000 locuitori, ușor sub media regională, dar peste cea a multor județe similare.
- ✓ Reducere semnificativă a insolvențelor cu –70,4% față de 2014, ceea ce denotă o stabilizare economică.
- ✓ Creșterea vizibilă, în ultimul deceniu, a numărului de firme din domenii cu valoare adăugată ridicată. Unitățile active în activități profesionale, științifice și tehnice au crescut cu 364.
- ✓ Tendință generală de creștere a numărului de salariați, cu o dinamică pozitivă în majoritatea sectoarelor economice.
- ✓ Expansiunea sectoarelor emergente, relevată de creșteri notabile ale ocupării în domeniile IT&C (+25%) și activități profesionale și tehnice (+21,4%).

- ✓ Diminuarea șomajului cu peste 40% între 2013–2023.
- ✓ Creșterea veniturilor salariale, cele mai mari creșteri înregistrându-se în construcții (+309,2%) și servicii culturale (+245%).
- ✓ Predominanța companiilor private (75,1%), indicând o economie locală dinamică și orientată spre piață.
- ✓ Rată moderată a navetismului (sub 40%), ceea ce reflectă o concentrare relativ bună a locurilor de muncă în apropierea zonelor de reședință.
- ✓ Creștere a numărului de companii cu capital străin cu 26,7% între 2014–2024, indicând o atractivitate mai mare pentru investițiile externe.
- ✓ Diversificarea investițiilor externe în sectoare precum construcții, comerț, transport și servicii profesionale.
- ✓ Prezența solidă a capitalului străin în industria prelucrătoare, oferind județului o bază industrială competitivă.
- ✓ Creșterea valorii totale a capitalului social străin subscris, într-un context economic global volatil.
- ✓ Exporturi importante de produse industriale complexe, peste o treime fiind constituite din mașini, echipamente și aparate electrice – indicator al unei industrii prelucrătoare conectate la lanțurile valorice europene.
- ✓ Ponderi ridicate ale produselor cu valoare adăugată relativ mare (componente pentru industria auto, produse metalice prelucrate și textile), ceea ce denotă o specializare industrială competitivă.
- ✓ Relieful variat este favorabil dezvoltării culturilor vegetale și unei zootehnii mixte.
- ✓ Potențialul zootehnic ridicat este evidențiat de densitățile superioare mediei regionale și naționale la speciile bovine, porcine, ovine și caprine.
- ✓ Producțiile vegetale cu randamente în creștere, în special la culturile de cereale și plante tehnice.
- ✓ Pajiștile naturale extinse, peste 200.000 ha, cu valoare ecologică ridicată.
- ✓ Tradiția și experiența locală în pomicultură, în special pentru speciile de măr și prun, sprijinită de activitatea Stațiunii de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița.
- ✓ Rețeaua bine dezvoltată de structuri asociative, reprezentată de 83 de cooperative agricole și 31 de asociații active în sectoarele vegetal, zootehnic și apicol.
- ✓ Fond forestier extins cu o suprafață de 192.500 ha, reprezentând 2,9% din suprafața forestieră națională.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- ✓ Structura forestieră echilibrată asigură diversitate ecologică și productivitate stabilă (55,8% păduri de foioase și 41,8% de rășinoase).
- ✓ Dezvoltarea activităților de valorificare a produselor nelemnoase (fructe de pădure, mușchi decorativ, produse artizanale din lemn)
- ✓ Evoluția pozitivă a sectorului privat din domeniul silvic, marcată de o creștere cu 43,8% a numărului de unități locale active între 2013–2023.
- ✓ Creșterea semnificativă a salariilor din domeniul silvic, de +165% în perioada 2013–2023.
- ✓ Infrastructura forestieră dezvoltată, cu 116 km drumuri forestiere, care asigură accesul în unitățile de producție.
- ✓ În județ se găsesc 40 de fonduri cinegetice, care se întind pe o suprafață de 500.732 ha și sunt gestionate de 25 de entități diferite, fapt ce reflectă o activitatea cinegetică și de protecție a biodiversității extisă.
- ✓ Potențialul piscicol ridicat, la nivelul județului regăsind 7.099 ha de suprafețe acoperite de ape (1,3% din teritoriul județului), cu acumulări importante în Bistrița Bârgăului, Rebrișoara, Telciu și Târlișua.
- ✓ Habitatele naturale acvatice extinse, reprezentate de peste 159 km de ape montane administrate de Direcția Silvică și 835 km de ape curgătoare destinate pescuitului sportiv.
- ✓ Tradiția locală în creșterea păstrăvului și valorificarea produselor din acvacultură montană.
- ✓ Diversitatea geologică și resursele naturale variate, incluzând andezit, dacit, marmură, calcar, argilă, nisipuri, pietrișuri și minereuri metalifere, alături de resurse strategice precum ape minerale terapeutice, nămoluri, gaze naturale și resurse forestiere cu potențial industrial ridicat.
- ✓ Tradiție industrială solidă, susținută de ramuri prelucrătoare bine dezvoltate – auto, echipamente electrice, mase plastice, metalurgie, construcții metalice, lemn și mobilă.
- ✓ Concentrarea de companii cu capital străin și know-how tehnologic ridicat, precum Leoni Wiring Systems, TeraPlast Group, Rombat, RAAL, TeraSteel și Iproeb, care acționează ca poli industriali regionali.
- ✓ Contribuția semnificativă a industriei prelucrătoare la economia județeană, peste 42% din cifra de afaceri industrială provenind din industria auto și a echipamentelor electrice.
- ✓ Creșterea constantă a cifrei de afaceri industriale, cu 85% în perioada 2013–2023, ceea ce reflectă competitivitatea sectorului.
- ✓ Investițiile majore în modernizare, în special în industria prelucrătoare.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- ✓ Prezența Parcului Industrial Bistrița Sud și a Parcului Industrial TeraPlast, infrastructuri funcționale cu utilități complete și acces rutier/feroviar facil.
- ✓ Proiectele noi de specializare inteligentă (IndustriaNova Hub Bistrița, Parcul de Specializare Inteligentă Beclean).
- ✓ Forța de muncă industrială stabilă.
- ✓ Diversitatea surselor de energie regenerabilă, județul dispunând de resurse hidroenergetice, solare, eoliene și de biomasă.
- ✓ Ponderea semnificativă a energiei hidro, reprezentând cea mai mare contribuție la producția locală.
- ✓ Rețeaua hidrografică densă (3.030 km), cu potențial hidroelectric valorificabil prin microhidrocentrale.
- ✓ Potențialul ridicat de producere a energiei din biomasă, susținut de suprafața mare de fond forestier.
- ✓ Nivelul salarial ridicat în domeniul energetic, fiind cel mai mare din industria județeană, cu +72,9% peste media locală.
- ✓ Numărul unităților locale active din sectorul construcțiilor a crescut cu 140,4% între 2013–2023, ajungând la 1.601 firme.
- ✓ Cifra de afaceri din domeniul construcțiilor este în creștere accelerată, cu 470% în 2023 față de 2013.
- ✓ Investițiile nete în construcții au crescut de peste 10 ori în ultimul deceniu, reflectând dinamismul investițional ridicat din acest sector.
- ✓ Creșterea constantă a numărului de angajați (+65%), evidențiind dinamismul sectorului construcții și creșterea cererii pentru servicii specializate la nivel local.
- ✓ Sectorul construcțiilor oferă salariile competitive, cu 10,8% peste media județeană.
- ✓ Prezența unor companii locale puternice și competitive pe plan național: Frasinul, Dimex 2000 Company, MIS Grup, CML.RO, Îndemânarea Prodcom, implicate în proiecte majore de infrastructură.
- ✓ Ponderea majoră a sectorului de servicii în economia județeană, peste două treimi din totalul unităților locale active.
- ✓ Creșterea constantă a numărului de întreprinderi din domeniul serviciilor, evidențiază consolidarea și diversificarea sectorului terțiar.
- ✓ Creșterea substanțială a cifrei de afaceri în servicii cu 141,7% între 2013–2023, reflectând adaptarea sectorului la cerințele pieței.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- ✓ Investițiile nete în creștere cu 230% între 2013–2023, în special în ramurile de transport și comerț.
- ✓ **Creșterea numărului de salariați** cu 18,5%, în special în HORECA, imobiliare și sănătate.
- ✓ Dezvoltarea infrastructurii comerciale, marcată de apariția, în ultimii ani, a centrelor moderne de retail și servicii precum Bistrița Retail Park, sau OK Shopping Center.
- ✓ Ecosistemul emergent de cercetare și inovare în jurul ICPE Bistrița, Stațiunii de Cercetare Pomicolă și centrului „Silvania", cu potențial de integrare în economia bazată pe cunoaștere.
- ✓ Creșterea rolului serviciilor private, în special a celor medicale, care diversifică oferta și completează sectorul public.
- ✓ Creșterea semnificativă a numărului de unități active în domeniul tranzacțiilor imobiliare cu +111,4% între 2013–2023, indicând maturizarea pieței și creșterea interesului investițional.
- ✓ Creșterea numărului de angajați în sectorul imobiliar cu 55,6% între 2013–2023, în contextul extinderii activităților din domeniu.
- ✓ Câștigul salarial mediu net din sectorul imobiliar a crescut cu 202,9% în ultimul deceniu, arătând o dinamică pozitivă a salariilor în acest sector
- ✓ Creșterea numărului de locuințe finalizate cu 50% față de 2013, în special în mediul urban, unde creșterea a fost de 109,3%, ceea ce reflectă extinderea fondului locativ
- ✓ Ponderea ridicată a locuințelor finanțate din surse private (98,2% în 2023).
- ✓ Creșterea suprafeței locuibile totale, în special în Bistrița, Năsăud și Beclean.
- ✓ Potențialul ridicat în zona Colibița, unde prețurile imobilelor se aliniază celor din localitățile periurbane Bistriței, confirmând atractivitatea turistică și investițională a zonei.
- ✓ Cadru natural spectaculos, cu peisaje variate, biodiversitate bogată și zone rurale pitorești și populare redusă ceea ce sporește atractivitatea ecoturistică
- ✓ Existența unor atracții naturale importante (parcuri naționale + zone protejate) și arii relativ bine conservate și nepoluate, în special în sudul și sud-estul județului
- ✓ Existența izvoarelor minerale, recunoscute pentru proprietățile lor terapeutice, caracterizate printr-o mare diversitate chimică și un grad ridicat de mineralizare (pe raza județului sunt inventariate 37 surse hidrominerale de tip clorosodic /ape sărate, 3 izvoare sulfuroase și 76 de iviri hidrominerale de tip carbogazos și bicarbonatat), de care se leagă și renumele stațiunii Sângeorz Băi

- ✓ Patrimoniu cultural și istoric divers, complex și valoros, incluzând un număr important de clădiri istorice și monumente de valoare și areale/destinații cu peisaje culturale bine conservate și cu potențial ridicat pentru dezvoltarea turismului cultural (orașul medieval Bistrița, biserici fortificate săsești, muzee și patrimoniu industrial, cetăți și castele nobiliare de importanță ISTORICĂ ȘI arhitecturală (ex.: Rodna, Castelul Teleki din Posmuș – restaurat și introdus în circuitul cultural cu o componentă educațională)
- ✓ Existența unui patrimoniu rural și a unor peisaje cu valoare culturală ridicată, care pot atrage un segment de turiști interesați de experiențe autentice
- ✓ Identitate turistică autentică (Via Transilvanica în proximitate, potențial pentru turism de drumeții și cicloturism, festivități tradiționale - Festivaluri de folclor, produse tradiționale, sărbători locale, tradiții autentice - port popular, folclor, meșteșuguri etc.)
- ✓ Patrimoniu textil unic la nivel național, concentrat în special în zona Salva
- ✓ Patrimoniu feroviar valoros, cu trasee spectaculoase din punct de vedere peisagistic (Năsăud–Vatra Dornei, Bistrița–Valea Bârgăului, Mocănița Transilvaniei), coroborat cu revitalizarea infrastructurii feroviare tradiționale (Mocănița Transilvaniei), care leagă biserici, castele și crame, punând în valoare atât patrimoniul istoric, cât și cadrul natural
- ✓ Turism rural și agroturism în creștere (cererea în creștere pentru experiențe autentice, activități în natură, agrement în ferme)
- ✓ Resurse deosebite pentru turism rural slow (eno-gastronomic și ecoturism), mai ales în zonele sudice și centrale, până acum mai puțin valorificate
- ✓ Sate cu arhitectură tradițională ce permite restaurări sustenabile, cu ambianțe autentice, puțin sau neafectate de modernizări improprii, trafic sau industrie (ex.: Comlod, Jeica, Dorolea).
- ✓ Gastronomie locală variată, promovată prin restaurante de cramă și puncte gastronomice dezvoltate prin inițiative precum „Produs în Bistrița-Năsăud"
- ✓ Existența podgoriei Lechința cu include trei centre viticole active din județ (Lechința, Teaca și Jelna) premiate internațional și implicate în exporturi semnificative, Crama Jelna consituind un exemplu de viticultură sustenabilă, integrată într-o rețea tot mai dezvoltată de produse gastronomice locale certificate și bio
- ✓ Existența unor trasee turistice de valoare și notorietate (precum Via Transilvanica, Drumul Vinului și al Mărului, Mocănița Transilvaniei, dar și altele) care permit crearea unor conexiuni eficiente între atracțiile naturale și culturale, integrând județul în circuitele turistice naționale și internaționale

- ✓ Infrastructura de cazare în proces de modernizare, atât în sectorul hotelier, cât și în pensiunile eco și premium, dublate de dezvoltarea de spații private de cazare care pun în valoare arhitectura istorică și cadrul natural
- ✓ Creștere constantă a frecventării turistice în județ, cu accent pe municipiul Bistrița, zonele montane (Rodna, Parva, Sângeorz-Băi, Colibița) și Băile Figa
- ✓ Implementarea proiectului european „Intelligent Cities Challenge" (ICC) la nivelul municipiului Bistrița, cu potențial de replicare și în zonele rurale.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Județul are o contribuție redusă la PIB-ul regional, contribuind cu doar 7,7%, clasându-se pe penultimul loc între județele din Regiunea Nord-Vest.
- Bistrița-Năsăud rămâne printre cele mai slab performante județe , având un PIB pe cap de locuitor cu 34,4% sub media regională și 40,4% sub media națională,.
- Sector ITC este subdezvoltat (doar 0,6% din VAB-ul județean), indicând o economie cu potențial redus de a susține transformarea digitală.
- Județul este dependent de industrii tradiționale, industria prelucrătoare fiind dominnantă, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare sunt slab reprezentate.
- Activitate economică efectivă redusă, doar 56,4% dintre firme depunând bilanțuri financiare, iar 72% nu au angajați.
- Peste 50% din cifra de afaceri și majoritatea angajaților provin din municipiul reședință de județ, ceea ce arată o concentrare excesivă în municipiul Bistrița.
- Rata mare a dizolvărilor și radierilor, în creștere cu 242% pentru dizolvări și 11,6% pentru radieri față de 2014, marchează o potențială instabilitate antreprenorială.
- Diminuarea numărului de întreprinderi mari, cu 28,6%, fapt care limitează capacitatea județului de a susține lanțuri economice complexe și de a atrage investiții de amploare.
- Ponderea mare a comerțului și construcțiilor, în timp ce sectoarele cu valoare adăugată mare (IT, servicii financiare) au reprezentare slabă, denotă un dezechilibru structural la nivelul județului.
- Îmbătrânirea antreprenorilor și migrarea tinerilor, pot afecta regenerarea mediului de afaceri, reprezentând un risc demografic.
- Doar aproximativ o treime dintre asociați/acționari în cadrul firmelor sunt femei, lucru care denotă o prezență scăzută a femeilor antreprenor la nivelul județului.

- Scăderea resurselor de muncă cu 11,4% între 2013–2023, reflectă îmbătrânirea populației și migrarea forței de muncă tinere.
- Diminuarea populației active și a celei ocupate, în special în rândul femeilor.
- 63,6% din populația ocupată provine din mediul rural, unde predomină ocupațiile cu productivitate scăzută (agricultură, construcții).
- Diferența de remunerare între femei și bărbați, rezultă din faptul că salariul în rândul femeilor este cu 8,4% mai mic decât al bărbaților.
- Nivel scăzut al populației cu studii superioare, doar 10,8% din populație având studii superioare, în timp ce o proporție semnificativă are doar studii gimnaziale sau primare.
- Dependență de forța de muncă necalificată și semi-calificată, mai ales în construcții, transport și industrie.
- Prezență redusă a sectoarelor cu valoare adăugată mare (IT&C, servicii profesionale, financiare).
- Aproximativ o treime din populația ocupată activează informal sau semi-formal.
- Poziționarea modestă la nivel național din punct de vedere al capitalului străin atras. Județul ocupă locul 26 după numărul firmelor cu capital străin și locul 32 după valoarea capitalului.
- Scăderea efectivului de angajați în firmele cu capital străin cu 13% între 2013–2023.
- Județul a înregistrat un deficit comercial semnificativ de –183 milioane euro în 2024, rezultat al dependenței de importuri pentru materii prime și bunuri necesare proceselor de producție.
- Județul are o contribuție redusă la exporturile regionale, acumulând doar 6,2% din totalul Regiunii Nord-Vest.
- Dependența ridicată de câteva companii mari exportatoare, ce vulnerabilizează echilibrul balanței comerciale la nivel județean.
- Dependența ridicată de piețele externe pentru materii prime și inputuri industriale.
- Ponderea redusă a investițiilor străine în sectoarele inovative: IT&C, servicii profesionale.
- Fragmentarea ridicată a terenurilor agricole și grad redus de comasare, peste 80% dintre exploatațiile agricole din județ deținând sub 5 ha de teren agricol, ceea ce limitează competitivitatea și eficiența economică a acestora.
- Productivitatea scăzută în pomicultură și viticultură.

- Capacitatea limitată de depozitare și procesare în depozite autorizate.
- Exporturile agroalimentare județene sunt reduse.
- Infrastructura de irigații este aproape inexistentă, în județ existând doar 311 ha amenajate pentru irigații.
- Echipamentele agricole învechite și gradul redus de mecanizare.
- Ponderea ridicată a agriculturii de subzistență și semi-subzistență, doar 17% din forța de muncă din sectorul agricol fiind angajată cu contract de muncă.
- Îmbătrânirea populației agricole, reflectată de faptul că 57% dintre șefii de exploatații au peste 55 de ani, și numai 6,7% au sub 35 de ani.
- Nivelul redus de pregătire agricolă formală, doar 4,7% dintre fermieri beneficiind de formare profesională în domeniu.
- Scăderea suprafețelor regenerate artificial cu 24% între 2013 și 2023.
- Capacitatea limitată de procesare locală a lemnului și a produselor nelemnoase.
- Fragmentarea proprietății forestiere, cu 65,4% din suprafață aflată în proprietate privată, fiind gestionată neuniform.
- Dotarea tehnică deficitară pentru intervenții fitosanitare și prevenirea incendiilor forestiere.
- Capacitatea redusă de valorificare turistică a patrimoniului forestier și cinegetic.
- Volumul redus al producției piscicole, cu o contribuție neglijabilă la economia județeană.
- Numărul limitat de unități piscicole și suprafețele mici de exploatare efectivă, comparativ cu potențialul hidrografic existent.
- Capacitatea de procesare și comercializare scăzută.
- Dotările tehnice limitate și infrastructura învechită în majoritatea fermelor piscicole.
- Nivelul redus de integrare a sectorului piscicol în lanțurile agroalimentare locale.
- Lipsa personalului specializat în acvacultură modernă și managementul resurselor acvatice.
- Valoarea adăugată redusă a producției piscicole, bazată în principal pe comercializarea peștelui viu.
- Dependența accentuată de condițiile climatice și hidrologice, în contextul lipsei sistemelor moderne de control și gestionare a producției.
- Ponderea ridicată a microîntreprinderilor industriale, cu o productivitate și capacitate investițională limitată.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Scăderea numărului de unități industriale mari cu 33% între 2013–2023.
- Dependența economică puternică de câteva companii mari exportatoare (Leoni, TeraPlast, RAAL, Rombat), ce limitează diversificarea activităților industriale și reduce reziliența economică.
- Exploatarea limitată și prelucrarea insuficientă a resurselor naturale locale.
- Salariile medii în industrie sub nivelul regional și național, reducând atractivitatea pieței locale a muncii.
- Deficitul de personal tehnic calificat, accentuat de îmbătrânirea forței de muncă din industrie.
- Dezvoltarea industrială dezechilibrată teritorial, activitățile industriale preponderent în municipiul Bistrița și în arealul său periurban, în timp ce alte zone ale județului rămân slab industrializate.
- Capacitatea redusă de inovare și cercetare industrială aplicată, limitată de lipsa unui pol universitar tehnologic bine dezvoltat.
- Dependența ridicată de importurile de materii prime și semifabricate, care amplifică deficitul comercial.
- Capacitatea totală de producție energetică redusă (59,42 MW) comparativ cu potențialul natural și cu alte județe din regiune.
- Potențialul eolian și solar moderat, ce restrânge atractivitatea economică a proiectelor de mari dimensiuni.
- Investițiile nete în declin semnificativ cu 63,6% între 2013–2023, limitând potențialul de modernizare și extindere a infrastructurii energetice.
- Dominanța microîntreprinderilor (22 din 23 de unități active în 2023), cu resurse financiare și tehnologice limitate.
- Inexistența unor proiecte majore noi de producere a energiei regenerabile în ultimii ani.
- Dependența de o singură amenajare hidroenergetică principală (Colibița).
- Lipsa unor instalații pentru valorificarea biomasei și a biogazului, deși resursele primare sunt abundente.
- Structura dominată de microîntreprinderi în sectorul construcțiilor, limitând capacitatea de execuție și inovație.
- Deficitul de personal calificat în construcții, mai ales în meseriile tehnice și de execuție.

- În sectorul construcțiilor de remarcă diferența salarială negativă față de media regională și națională, ceea ce afectează retenția forței de muncă.
- Riscul ridicat de migrație a lucrătorilor în construcții în străinătate, aproape 40% dintre persoanele ocupate lucrând pe cont propriu, inclusiv în afara țării.
- Dependența ridicată de investițiile publice, care determină fluctuații sezoniere în activitatea de construcții.
- Nivelul scăzut de automatizare și digitalizare în construcții.
- Numărul redus de întreprinderi mijlocii și mari, ce limitează capacitatea de integrare a serviciilor în rețelele economice regionale și naționale.
- Ponderea scăzută a serviciilor cu valoare adăugată ridicată (IT&C, consultanță, CDI) în structura economică județeană.
- Dependența economică de comerț (care deține 66,5% din cifra de afaceri a serviciilor), care indică o structură dezechilibrată.
- Capacitatea redusă de inovare și digitalizare în rândul firmele din sectorul serviciilor din județ, mai ales în IMM-uri.
- Concentrarea teritorială pronunțată a activităților economice de servicii și investițiilor în municipiul Bistrița.
- Productivitatea scăzută în comparație cu media regională și națională, mai ales în comerț, HORECA și servicii administrative.
- Salariile medii sub nivelul regional și național în majoritatea ramurilor din sectorul terțiar.
- Infrastructura de sprijin pentru servicii insuficient dezvoltată.
- Câștigul salarial mediu net sub media regională și națională în domeniul tranzacțiilor imobiliare.
- Polarizarea investițională în sectorul imobiliar în municipiul Bistrița, în detrimentul celorlalte UAT-uri din județ.
- Diferențele teritoriale accentuate între mediul urban și rural privind ritmul dezvoltării locuințelor și al investițiilor imobiliare.
- Nivelul de preț scăzut al proprietăților din localitățile rurale, indicând un interes investițional redus în afara municipiului reședință de județ.
- Dependența ridicată de sectorul privat, în absența unor programe publice destinate dezvoltării fondului de locuințe sociale și implementării proiectelor de regenerare urbană.

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Stare precară de conservare a patrimoniului imobil, în special cel rural (case, biserici, gospodării tradiționale)
- Slaba protejare a patrimoniului peisagistic și arhitectural din mediul rural
- Degradarea fondului construit valoros prin demolări, intervenții neconforme și construcții noi nespecifice mediului rural, care afectează identitatea satelor tradiționale
- Marginalizarea patrimoniului săsesc din zona rurală sudică și lipsa unei promovări adecvate, deși acest patrimoniu are un potențial turistic ridicat
- Grad ridicat de distrugerea a patrimoniului construit în partea de nord a județului
- Zona de sud a județului slab dezvoltată și insuficient valorificată turistic
- Infrastructură turistică inegal dezvoltată (unele zone - precum Colibița - au potențial mare, dar investiții limitate în servicii)
- Infrastructură balneară învechită și turism de sănătate aflat în declin (Sângeorz-Băi)
- Sezonalitate accentuate (flux ridicat vara și iarna, dar scăzut în extra-sezon) care limitează distribuția constantă a fluxurilor turistice
- Infrastructură turistică dispersată (lipsa constantă de semnalizare turistică coerentă, trasee marcate insuficiente sau întreținute, accesibilitatea în zone unele zone rurale și montane deficitară - poate fi sezonieră - drumuri, drumuri forestiere)
- Infrastructura pentru turismul de agrement slab dezvoltată și neatractivă în comparație cu cea a județelor vecine
- Infrastructură de evenimente subdezvoltată (evenimente majore derulate în principal în anumite orașe; lipsa hub-urilor de întâlnire pentru turismul de afaceri și investiții)
- Capacitatea de cazare și calitatea serviciilor (diferențe mari între unități: standarde, servicii, accesibilitate pentru grupuri, lipsa formării profesionale continue)
- Capacitate de cazare nouă cu o rată de ocupare scăzută, ceea ce reflectă un dezechilibru între investiții și cerere
- Calitatea redusă a numeroaselor structuri de cazare noi, mai ales în raport cu respectarea arhitecturii tradiționale locale
- Infrastructură rutieră deficitară în zonele montane și rurale, ceea ce limitează accesibilitatea către obiectivele turistice

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Transport public cvasi-inexistent către punctele de acces în zonele de interes turistic, în special cele montane), ceea ce limitează accesul vizitatorilor fără mașină personală
- Probleme de semnalizare rutieră și turistică, inclusiv la punctele de acces (gări, autogări, intrări în trasee montane)
- Conectivitate redusă (acoperire deficitară de internet și semnal mobil în zone turistice importante, în special în areale montane și izolate)
- Lipsa unei rețele de turism funcționale și slabă coordonare între inițiativele existente (pensiuni, agenții, producători locali etc.)
- Lipsa unei oferte turistice integrate (pachete/experiențe complete), ceea ce diminuează atractivitatea la nivel regional
- Pondere redusă a finanțării și dificultăți în accesarea fondurilor europene de către actorii locali (investiții în restaurări, consolidări, promovare, accesarea fondurilor UE uneori complexă pentru actorii locali etc.)
- Deficit de personal calificat în turism: ghizi, personal în ospitalitate, specialiști în administrație turistică
- Slaba pregătire profesională a personalului din turism, mai ales în pensiuni și unități mici de cazare
- Lipsa de programe consistente de formare și instruire pentru dezvoltarea competențelor în turism
- Lipsa unor festivaluri de anvergură și a infrastructurii adecvate pentru organizarea acestora
- Marketing și promovare fragmentate, slab coordonate și cu impact redus
- Brandul turistic al județului este insuficient conturat și competitiv comparativ cu județele vecine (ex. Maramureș, Cluj, Brașov)
- Lipsa de implicare a administrațiilor locale în protejarea patrimoniului construit și peisagistic
- Număr scăzut de proiecte civice și inițiative comunitare pentru conservarea patrimoniului
- Proiecte de urbanism, dotări publice și dotări culturale învechite, în special în mediul rural
- Lipsa unor pârghii eficiente de intervenție din partea Direcției Județene pentru Cultură și cooperare slabă între instituțiile responsabile

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Sate cu comunități marginalizate, aflate în condiții de sărăcie extremă, ceea ce limitează dezvoltarea turismului rural sustenabil
- Neintegrarea acestor comunități în inițiativele turistice și lipsa unor programe de incluziune care să valorifice resursele culturale și umane existente
- Concurență ridicată din partea județelor vecine, care beneficiază de branduri mai consolidate și de o poziționare turistică mai vizibilă, chiar dacă atractivitatea resurselor este comparabilă.

Căi de comunicații și transport

Analiza din punct de vedere a **căilor de comunicații și transportului** relevă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Poziție regională favorabilă: DN 17 (axă națională importantă, legătură E58) traversează județul și facilitează traficul de tranzit și comerțul local.
- ✓ Rețea feroviară funcțională cu stații importante (Gara Bistrița Nord) care asigură circulație regională și legături cu orașele din zonă.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Acces aerian indirect: județul nu are aeroport propriu; accesul la zboruri regulate se face prin aeroporturi aflate la distanțe semnificative (ex. Cluj-Napoca), ceea ce mărește costul și timpul de conectare pentru afaceri și turism.
- Porțiuni de infrastructură județeană și comunală învechite sau cu capacitate redusă: multe drumuri necesită modernizare
- Dependență relativă de traficul rutier — aglomerări la intrările în Bistrița pe DN17 și necesitatea unor pasaje/soluții pentru fluidizare..

Organizarea teritoriului

În ceea ce privește ***organizarea teritoriului*** se observă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Localizarea municipiului reședință de județ Bistrița în partea centrală a județului, acesta fiind relativ ușor accesibil tuturor locuitorilor județului;

- ✓ Județul se caracterizează prin prezența mai multor axe de dezvoltare cu conectivitate ridicată, cea mai importantă fiind cea pe direcție vest-est, la care se adaugă cea pe direcție nord-sud (spre Maramureș, respectiv spre județul Mureș);
- ✓ Centrele urbane și comunele localizate de-a lungul axelor de dezvoltare și în apropierea acestora se caracterizează printr-un reviriment demografic, care se materializează și prin investiții în dotările socio-economice și tehnico-edilitare, menite să ridice standardele de viață ale locuitorilor;
- ✓ Aproape jumătate din comune (28 din totalul de 58 de comune) se încadrează în categoria comunelor mari și foarte mari, deținând dotări și facilități diverse pentru rangul lor, și chiar peste cerințele specifice ale legii;
- ✓ Majoritatea comunelor din județul Bistrița-Năsăud îndeplinesc criteriile din lege asociate rangului lor;.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Prezența a doar 4 unități administrativ-teritoriale cu statut urban (un municipiu și 3 orașe), cu mult sub media națională;
- Cele trei orașe (Beclean, Năsăud și Sângeorz-Băi) sunt incluse în categoria centrelor urbane mici, depășind cu foarte puțin pragul demografic de 10000 de locuitori, specific orașelor;
- La nivelul acestor trei orașe, lipsesc anumite dotări specificate de lege: spitalul și judecătoria nu se găsesc la Sângeorz-Băi, muzeul și creșa la Beclean, cinematografele în niciunul dintre orașe;
- 9 comune (15,5% din totalul comunelor) intră în categoria comunelor mici și foarte mici, având în prezent mai puțin de 1500 de locuitori, care este pragul demografic necesar pentru ca o comună nouă să poată fi înființată. Dintre aceste comune, Silivașu de Câmpie și Miceștii de Câmpie au coborât chiar și sub pragul de 1000 de locuitori;
- 8 comune, respectiv Budești, Chiochiș, Ciceu-Mihăiești, Leșu, Miceștii de Câmpie, Negrilești, Poiana Ilvei și Runcu Salvei nu dețin cabinet de medicină de familie;
- Farmaciile și punctele farmaceutice lipsesc în 3 comune (Chiochiș, Ciceu-Mihăiești și Runcu Salvei);
- În comunele Runcu Salvei și Budacu de Jos nu există nicio bibliotecă;

- Aproape jumătate din satele din județul Bistrița-Năsăud (117 sate, 47,8% din totalul satelor) sunt sate mici și foarte mici, având sub 500 de locuitori, fiind supuse riscului de depopulare.

Demografie și social (infrastructuri de servicii publice)

În cadrul domeniului ***demografie și social*** s-au constatat următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Populație în creștere la recensământul din 2021 în raport cu cel din anul 2011.
- ✓ Speranță de viață ridicată.
- ✓ Spor natural pozitiv pe parcursul unui interval destul de lung, până în 2019 inclusiv.
- ✓ Echilibru între populația tânără și populația vârstnică în anul 2025.
- ✓ Mortalitate infantilă scăzută.
- ✓ Prezența unor licee de prestigiu la nivel național;
- ✓ În fiecare unitate de învățământ există echipament IT;
- ✓ Dezvoltarea învățământului universitar în ultimii ani prin apariția extensiei UTCN și a Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade" din Târgu Mureș;
- ✓ Implementarea numeroaselor proiecte de tip Erasmus în tot mai multe unități de învățământ din județ;
- ✓ Accentul pe pregătirea continuă cu relevanță în practică și mai ales în tranziția verde;
- ✓ Investiții în infrastructura școlară urbană și rurală, în special în clădiri;
- ✓ Investiții masive în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Bistrița din perspectiva aparaturii de ultimă generație, reabilitarea clădirii, construirea de noi corpuri;
- ✓ Investiții în ambulatoriile din Bistrița și Beclean;
- ✓ Prezența celui de-al treilea heliport din România;
- ✓ Investiții în capacitate de primiri urgențe la cele mai ridicate standarde;
- ✓ Construirea de unități locative pentru medici pentru a-i fideliza județului;
- ✓ Inexistența zonelor de sărăcie locativă extremă în municipiul Bistrița;
- ✓ Prezența constantă a proiectelor de ameliorare a sărăciei;
- ✓ Capacitatea de a organiza competiții naționale și internaționale în județ;
- ✓ Atitudine pro-activă a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud în dezvoltarea instituțională și sprijinul financiar pentru domeniul sportului;

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- ✓ Îmbunătățirea structurilor sportive existente și dezvoltarea altora noi;
- ✓ Patrimoniu natural și arhitectural impresionant;
- ✓ Infrastructura de cazare în curs de modernizare, în special cea hotelieră;
- ✓ Creștere a frecventării turistice în județ și în special în municipiul Bistrița;
- ✓ Existența unei rețele de case memoriale/muzee dedicate unor scriitori de talie națională și internațională ;
- ✓ Existența unor spații expoziționale generoase, atât în instituțiile de cultură locale, cât și în sfera privată;
- ✓ Existența în municipiul Bistrița și într-o serie de localități rurale a unor clădiri de patrimoniu care, odată restaurate și dotate adecvat, pot deveni centre de creație artistică, dotate cu spații de cazare, pentru artiștii rezidenți și pentru artiștii și meșteșugarii locali;
- ✓ Biserici și mănăstiri cu valoare arhitecturală, artistică și istorică (bisericile evanghelice de confesiune augustană, sinagoga);
- ✓ Infrastructura religioasă s-a dezvoltat mult după anii 1990 pe fondul libertății religioase.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Ponderea populației tinere într-o continuă scădere.
- Ponderea populației vârstnice într-o creștere constantă.
- Spor natural descendent în ultimii ani, caracterizat printr-o rată a mortalității mai mare decât rata natalității.
- Spor migratoriu exclusiv negativ datorită ratei emigrației mai mare decât a imigrației.
- Fertilitate în scădere, corelată cu modul de evoluție a ratei natalității.
- Precaritatea infrastructurii specifice învățământului antepreșcolar (creșe), mai ales în zona rurală;
- Multe clase nu au un număr suficient de elevi;
- Rata mare de abandon școlar, mai ales în ciclul gimnazial și liceal;
- Majoritatea clădirilor școlare sunt vechi;
- Limitări și inegalități urban-rural din perspectiva dotărilor (săli de gimnastică, laboratoare, ateliere școlare, terenuri de sport, cabinete medicale pentru elevi);
- Absența unei universități cu sediul central în județ;

- Navetism școlar extins pe fondul insuficientelor rețele de internate adecvate în mediul urban;
- Subdezvoltarea învățământului profesional în raport cu nevoile industriei prelucrătoare și agriculturii mai ales;
- Lipsa de centre de formare integrativă specializate pe profesii cerute pe piața care să țintească tinerii din mediul rural care au căzut victime ale abandonului școlar;
- Predarea simultană pune în dificultate calitatea procesului didactic;
- Salarizarea modestă a personalului debutant implicat în sistemul de educație;
- Lipsa programelor anti-bullying;
- Lipsa bazinelor școlare de înot;
- Personal și infrastructură deficitară din perspectiva medicinei de familie;
- Inexistența unei unități spitalicești în orașul Sângeorz-Băi;
- Număr redus de cabinete medicale de specialitate în mediul rural;
- Cel mai mic număr al paturilor de spital din întreaga regiune de nord-vest;
- Un singur centru de dializă;
- Nu toate unitățile administrativ-teritoriale dețin farmacie / punct farmaceutic, cabinet stomatologic;
- Accesibilitatea la servicii medicale pentru persoanele vulnerabile, în zona montană de nord-est, în regiunea sudică și din medii defavorizate este foarte precară;
- Lipsa aproape totală a accesului la îngrijire stomatologică gratuită este extrem de gravă, în special pentru copii, adolescenți și în mediile sărace;
- O lipsă a eficienței programelor de prevenție în domeniul sănătății;
- Digitalizarea inegală a sistemului medical;
- Precaritatea inițiativelor de educație sanitară în sistemul de educație;
- Insuficiență și dotare inegală a centrelor pentru vârstnici și persoane cu dizabilități;
- În 43 de comune lipsește compartimentul specializat din cadrul primăriilor;
- Serviciile Publice de Asistență Socială se confruntă cu lipsa personalului calificat, volumul mare de lucru, fonduri insuficiente, lipsa serviciilor în comunitate (serviciile de prevenire);
- Absența unor servicii rezidențiale pentru vârstnici;
- Inexistența structurilor de monitorizare a situației sărăciei locative la nivel județean;
- Numărul redus de centre medico-sociale;

- Management defectuos al organizațiilor sportive locale, care se ocupă de implementarea sportului în rândul copiilor;
- Scăderea numărului de copii care se îndreaptă spre sport și a numărului de sportivi de performanță legitimați;
- Infrastructură sportivă insuficientă sau inadecvată;
- Multe baze sportive abandonate sau nefuncționale;
- Inexistența medicilor sportivi și a cabinetelor sportive;
- Infrastructura sportivă deficitară în mediul rural;
- Existența unui număr limitat de specialiști din domenii conexe sportului, care pot contribui la creșterea performanței;
- Oportunități limitate de practicare a sportului de către toate categoriile de populație (copii, tineri, vârstnici etc.);
- Nu există baze pentru refacerea organismului după efort;
- Număr redus de arbitri sportivi;
- Număr mic de pârtii de schi și dotate insuficient;
- Insuficiente trasee pentru cicloturism;
- Insuficiente trasee marcate pentru drumeții;
- Insuficiente spații verzi amenajate pentru agrement, atât în centrele urbane, cât și în mediul rural;
- Interesul tot mai scăzut pentru anumite forme de cultură;
- Scăderea numărului de vizitatori în unele muzee, de cititori în biblioteci, sau de spectatori la anumite spectacole;
- Nu toate comunele dețin bibliotecă;
- Lipsa personalului angajat în anumite biblioteci;
- Scăderea numărul de volume existente în biblioteci.
- Poliția Locală este prezentă doar în municipiul Bistrița, cele 3 orașe și o comună;
- Unele clădiri care adăpostesc diferitele instituții de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, se constată o anumită uzură fizică și morală a acestora, având în vedere că multe au fost construite în perioada comunistă, iar unele chiar mai demult;
- Funcția de șef serviciu voluntar pentru situații de urgență, în unele unități administrativ-teritoriale, este încadrată prin cumul (viceprimar, casier, polițist local),

iar persoanele în cauză nu-și pot îndeplini în totalitate atribuțiile legale conform fișei postului;

- În cadrul unor unități administrativ-teritoriale nu există personal voluntar care să încadreze funcțiile specifice (compartiment prevenire și echipe specializate);
- Nealocarea de către autoritățile publice locale a fondurilor financiare necesare pentru achiziționarea de echipamente individuale de protecție, pentru membrii grupelor de intervenție/echipelor specializate, care sunt necesare pentru avizarea serviciului voluntar pentru situații de urgență și pentru participarea la intervenții;
- Din totalul de 62 de unități administrativ-teritoriale cu 249 de localități, 6 unități cu 24 de localități nu sunt asigurate cu echipamente de alarmare;
- La nivelul administrațiilor locale nu există un interes sporit în vederea instalării de echipamente noi sau înlocuirea echipamentelor de alarmare care sunt depășite fizic și moral.

Echiparea tehnică a teritoriului

Astfel, în ceea ce privește ***echiparea tehnică a teritoriului*** se remarcă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Rețea hidrografică bogată (Someșul Mare, Bistrița, Ilva, Șieu etc.) cu rol major în alimentarea localităților.
- ✓ Existența sistemelor de monitorizare hidrologică și a măsurilor de protecție împotriva inundațiilor.
- ✓ Colaborare instituțională între ABA Someș-Tisa, Aquabis și autoritățile locale.
- ✓ Posibilitatea utilizării apelor de suprafață și subterane pentru alimentare și industrie.
- ✓ Existența unui operator regional unic (Aquabis SA) cu 16 stații de tratare și 23 stații de epurare.
- ✓ Dezvoltarea sistemelor zonale de alimentare (Bistrița, Năsăud, Beclean, Sângeorz-Băi, Bârgău).
- ✓ Rată mare de conectare în mediul urban (>95%) și extindere treptată în rural.
- ✓ Proiecte majore în implementare prin POIM și PNRR pentru modernizare și extindere rețele.
- ✓ Existența unor amenajări de desecare și drenaj în luncile Someșului, Șieului și Bistriței.
- ✓ Lucrări antierozionale și de consolidare a versanților în derulare în zonele cu risc.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- ✓ Potențial agricol ridicat, care justifică investiții în reabilitarea sistemelor de irigații.
- ✓ Programe de întreținere a barajelor și acumulărilor existente.
- ✓ Racordarea integrală a localităților la sistemul energetic național.
- ✓ Existența unor capacități locale de producție și distribuție (26 unități regenerabile).
- ✓ Disponibilitatea terenurilor pentru extinderea rețelelor de joasă și medie tensiune.
- ✓ Colaborare între distribuitorii de energie și autoritățile județene
- ✓ Dezvoltarea centralelor fotovoltaice, microhidro și a proiectelor pe biomasă.
- ✓ Potențial ridicat de energie solară și eoliană în zonele deschise și de culme.
- ✓ Interes al investitorilor privați pentru proiecte verzi.
- ✓ Există studii și avize de racordare pentru noi capacități regenerabile.
- ✓ Rețea principală existentă, conectată la Sistemul Național de Transport Gaze.
- ✓ Proiecte de extindere către localitățile neconectate.
- ✓ Experiență locală în operarea și mentenanța instalațiilor.
- ✓ Acoperire satisfăcătoare în mediul urban și periurban.
- ✓ Dezvoltarea rețelelor de fibră optică și a serviciilor digitale publice.
- ✓ Operatorii principali (Telekom, Orange, Vodafone, RCS&RDS) activi în teritoriu.
- ✓ Proiecte în derulare pentru extinderea acoperirii 4G/5G și conectarea instituțiilor.
- ✓ Sistem județean funcțional, cu CMID Tărpiu în operare.
- ✓ Rețea de colectare și transport coordonată de ADI Deșeuri.
- ✓ Introducerea colectării selective în mediul urban.
- ✓ Infrastructură de compostare și sortare existentă.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Poluarea punctuală a apelor din surse menajere, agricole și industriale.
- Zone vulnerabile la inundații, alunecări și eroziuni de maluri.
- Infrastructura hidrotehnică parțial degradată și insuficientă pentru controlul debitelor.
- Lipsa lucrărilor de regularizare și întreținere periodică pe cursurile de apă secundare.
- Grad scăzut de conectare la canalizare în mediul rural (<35% din populație).
- Pierderi semnificative în rețelele de distribuție și stații de pompare învechite.
- Diferențe teritoriale mari între zonele urbane și comunele izolate.
- Capacități reduse de epurare în localitățile mici și lipsa sistemelor conforme.
- Infrastructura de irigații și desecare este în mare parte nefuncțională sau degradată.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Lipsa organizațiilor de utilizatori ai apei pentru irigații (OUAI) operaționale.
- Întreținerea precară a canalelor și a construcțiilor hidrotehnice minore.
- Lipsa fondurilor locale dedicate refacerii lucrărilor de îmbunătățiri funciare.
- Rețele vechi, subdimensionate, cu grad ridicat de uzură tehnică.
- Necesitatea reparațiilor capitale la posturile de transformare.
- Discontinuități în alimentare în zonele periferice și rurale montane.
- Lipsa investițiilor în rețele subterane și sisteme inteligente de control.
- Număr limitat de proiecte implementate efectiv.
- Dificultăți de racordare din cauza capacității limitate a rețelei.
- Lipsa unei strategii județene integrate pentru tranziția energetică.
- Reticență locală față de amplasarea unor parcuri fotovoltaice sau eoliene.
- Conducte vechi și stații de reglare-măsurare uzate fizic.
- Lipsa investițiilor în reabilitarea și modernizarea infrastructurii.
- Distribuție inegală a rețelei – numeroase UAT-uri rurale fără acces.
- Risc tehnic crescut (pierderi, coroziune, neconformități de amplasare).
- Zone cu semnal redus sau absent în depresiunile montane.
- Rețele fixe învechite și infrastructură subterană insuficientă.
- Lipsa de coerență în planificarea cablajelor între operatori.
- Costuri mari de extindere în mediul rural cu densitate mică.
- Colectare separată deficitară în mediul rural și zone izolate.
- Lipsa monitorizării și a controlului asupra operatorilor locali.
- Nivel scăzut de educație ecologică și participare civică.
- Persistența depozitărilor necontrolate și arderilor ilegale.

Patrimoniu natural, construit, peisaje

În cadrul domeniului ***patrimoniu natural, construit, peisaje*** se observă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Biodiversitate bogată; 20% din teritoriu protejat; acces la fonduri pentru susținerea gestionării; interes pentru ecoturism și agricultură ecologică.
- ✓ Fond forestier bine conservat; drumuri modernizate; compensații pentru restricții
- ✓ Diversitate semnificativă de habitate și specii de interes conservativ;

- ✓ Existența unui număr mare și variat de arii naturale protejate (internaționale, naționale, comunitare, locale);
- ✓ Prezența rezervației biosferei cu biodiversitate remarcabilă;
- ✓ Coexistența habitatelor naturale cu activități umane sustenabile (ecoturism, bune practici agricole și pastorale promovate);
- ✓ Existența unei baze de date spațială a categoriilor de arii protejate de interes internațional, național, comunitar, cu elemente de biodiversitate cartate;
- ✓ Înregistrarea în Catalogul arborilor remarcabili a 41 de exemplare de arbori cu circumferințe record sau cu valoare istorică/locală.
- ✓ Diversitatea peisajelor naturale: Județul beneficiază de o varietate ridicată a peisajelor ce includ peisaje colinare agro-forestiere (36,7%), montane forestiere (22,8%), montane silvo-pastorale (15,3%), colinare predominant agricole (15,8%), montane alpine și subalpine (3,5%) și altele, reflectând o zonare ecologică complexă.
- ✓ Prezența peisajelor montane și alpine extinse, oferind habitate naturale valoroase, precum și potențial turistic, recreativ și conservativ.
- ✓ Suprafețe mai mari acoperite cu păduri naturale, în special în regiunea montană (ex. peste 17.500 ha în comuna Șanț și 17.419 ha în Telciu), ce contribuie la stabilitatea peisajelor și biodiversitate.
- ✓ Complementaritatea peisajelor prin alternanța naturală între pajiști, păduri, culturi agricole și zone colinare, asigurând un aspect mozaicat și divers în peisaj.
- ✓ Zone protejate sau cu valoare naturală ridicată, inclusiv păduri virgine și pajiști incluse în categoria HNV (High Nature Value), relevante pentru conservarea biodiversității.
- ✓ Zestre culturală complexă: patrimoniu material (arheologie, arhitectură, for public, memorial) structurat conform Legii 422/2001; acoperă întregul județ și oferă bază pentru politici de protecție și valorizare.
- ✓ Rețea coerentă de peisaje culturale: 7 zone etnografice (Ciceu-Beclean, Năsăud, Rodna, Bârgău, Bistrița, Șieu, Câmpie) și 45 de subunități delimitate metodologic—cadru bun pentru intervenții teritoriale diferențiate.
- ✓ Valori de nivel internațional: includerea unor situri în lista UNESCO (Frontiers of the Roman Empire – Dacia, 2024) întărește profilul județean.
- ✓ Infrastructură de date: documentația va integra o bază GIS pe straturi tematice (Stereo '70), utilă pentru actualizări și monitorizare.
- ✓ Cadru natural și accesibilitate: coridoare hidrografice Someșul Mare–Șieu, așezări aliniate

pe vale cu acces rutier/feroviar bun între Beclean și Bistrița.

- ✓ Resurse identitare active: tradiții grănicerești, meșteșuguri, târguri istorice (ex. Târgul Mare al Bistriței), repertoriu folcloric — fundament pentru turism cultural.
- ✓ Arii naturale protejate relevante în subunități (ex. ROSPA0133 Munții Călimani, ROSCI0051 Cușma) — potențial pentru produse turistice integrate natură-cultură.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Neadaptarea legislației și implementarea insuficientă a normelor de management pentru arii protejate;
- Lipsa planurilor de management pentru toate ariile protejate;
- Neuniformitate în acoperirea cu arii protejate la nivel UAT;
- Starea de conservare a unor habitate și specii prioritare raportată ca "nefavorabilă-inadecvată" sau "nefavorabilă-rea";
- Degradarea habitatelor datorită presiunilor antropice (exploatare forestieră, extragere resurse, poluare, fragmentare habitate, specii invazive etc.);
- Disfuncționalități administrative și dificultăți de coordonare între autorități, ONG-uri și alte părți implicate;
- Deficit de personal uman și lipsa unor monitorizări continue in situ a ecosistemelor;
- Implementarea neuniformă și incompletă a normelor de conservare.
- Fragilitatea peisajelor naturale în fața intervențiilor antropice: Extinderea terenurilor agricole, urbanizarea și activitățile extractive (cariere, panouri fotovoltaice) reduc suprafețele naturale și alterează coeziunea habitatelor.
- Fragmentarea habitatelor și peisajelor naturale ca urmare a infrastructurii și dezvoltării umane, afectând unitatea și calitatea peisajelor.
- Procese de degradare a peisajului, cauzate de defrișări sau dezechilibre geomorfologice (eroziuni accelerate, alunecări), favorizate de activități neadecvat planificate.
- Aspect mozaicat, instabil al peisajelor, ce reflectă stări degradate temporare, cum sunt pajiști secundare și geofaciesuri cu vegetație redusă, cauzate de exploatări și tăieri necontrolate.
- Presiunea asupra peisajelor montane, cauzată de fenomene naturale extreme (incendii, doborâturi de vânt, atacul dăunătorilor) și intervențiile forestiere necontrolate.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Inconsistențe între registre: diferențe majore între RAN (412 situri) și LMI 2015 (174 situri) la nivelul localităților; necesară aducerea la zi a LMI.
- Capacitate culturală oscilantă la municipiul Bistrița: infrastructură cu variații, resurse umane fluctuante și participare modestă — performanță medie la „Vitalitate culturală 2021".
- Necesitatea reînnoirii cadrului urbanistic: reactualizarea PUG-urilor apare ca prioritate explicită.
- Vulnerabilități fizice ale teritoriului: bălțiri pe lunci, exces de umiditate, eroziune de suprafață în zone colinare — constrângeri pentru utilizări și protecția siturilor.
- Presiuni morfologice în localități: apariția de construcții cu volumetrii/finisaje discordante față de fondul vernacular.

Cadrul natural, calitatea mediului și riscuri

Principalele aspecte pozitive observate în cazul domeniului ***cadrul natural, calitatea mediului și riscuri*** sunt:

- ✓ Județul este situat în zona de contact între Carpații Orientali și Depresiunea Transilvaniei, ceea ce conferă o diversitate geomorfologică ridicată și o structură variată a reliefului (montan, colinar).
- ✓ Ecart altitudinal ridicat (de la cca. 232 m până la peste 2.200 m) și prezența unor areale alpine și subalpine favorizează o gamă largă de ecosisteme și habitate naturale.
- ✓ Prezența unor geotopuri particulare cu caracter insolit, accentuată de diversitatea litologică și morfologică.
- ✓ Legislația armonizată cu UE; sisteme și stații de monitorizare; strategii naționale; acces public la date; proiecte pentru centuri de ocolire; închiderea instalațiilor poluante; reducerea emisiilor; extinderea gazului natural; reînnoire parc auto.
- ✓ Resurse suficiente și diversificate; planuri de management; proiecte de modernizare; experiență în fonduri externe; structuri administrative funcționale.
- ✓ Ferme ecologice; studii pentru protecția solului; reglementări privind bune practici agricole; programe de împădurire.
- ✓ Legislație armonizată; SMID Tărpiu; colectare selectivă; planuri naționale și județene; operatori autorizați; ADI Deșeuri; date statistice disponibile.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- ✓ Planuri apărare inundații; risc seismic redus; sisteme de avertizare; fonduri nerambursabile.
- ✓ Implicarea ONG și ISj în proiecte de conștientizare; proiecte educaționale; campanii de responsabilizare.
- ✓ Colaborare inter-instituțională; grad de conștientizare crescut.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Fragmentarea accentuată creează zone cu accesibilitate redusă și dificultăți în utilizarea agricolă și forestieră a terenurilor.
- Zonele montane au un potențial de eroziune accelerată, mai ales în condițiile unor intervenții antropice necontrolate.
- În unele zone, exploatarea resurselor de subsol a generat degradări locale (ex. cariere).
- Zone industriale amplasate în orașe; poluare locală; lipsa dotărilor moderne; investiții reduse în tehnologii verzi; trafic aglomerat; lipsă centuri; spații verzi insuficiente; arderi necontrolate; laborator neacreditat.
- Infrastructură insuficientă în rural și periferii; poluări frecvente; sisteme de alimentare și canalizare învechite; costuri mari racordare.
- Schimbare folosință terenuri; lipsă evidențe actualizate; depozite periculoase neînchise; monitorizare insuficientă.
- Rezistența populației; implicare redusă a autorităților locale; abandon deșeuri; infrastructură de reciclare incompletă; educație ecologică slabă.
- Lipsă amenajări hidrotehnice; zone cu risc de alunecări și inundații;
- Lipsă sistem integrat de monitorizare.
- Fonduri insuficiente; puține ONG active; lipsă coerciție; educație insuficientă în școli.
- Lipsă specialiști; colaborare discontinuă; necunoaștere legislație; lipsă priorități clare.

Zonificare și context teritorial

Analiza **contextului teritorial** relevă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Relief variat și complex
- ✓ Varietate mare de resurse naturale

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- ✓ Suprafață ridicată ocupată de pășuni și fânețe
- ✓ Fondul pomicol bine dezvoltat
- ✓ Fond forestier extins
- ✓ Existența unor arii naturale protejate, având ca obiectiv conservarea habitatelor, florei și faunei,
- ✓ Amplasarea județului de-a lungul unui coridor de transport și de dezvoltare care leagă Transilvania de Moldova
- ✓ Zona urbană funcțională extinsă din jurul municipiului Bistrița
- ✓ Înființarea unor structuri asociative ale UAT-urilor care au permis atragerea de finanțări nerambursabile majore.

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Suprafața restrânsă a terenurilor arabile
- Majoritatea terenurilor agricole se află în clasele IV și V de fertilitate
- Ponderea ridicată a terenurilor agricole care prezintă restricții cu privire la calitatea solurilor
- Numărul mare de UAT-uri care se află în zone montane defavorizate și zone defavorizate de condiții naturale specifice
- Creșterea accentuată a suprafețelor scoase din circuitul agricol și forestier pentru trecerea în intravilan
- Scăderea densității în vatră a localităților și dezvoltarea insuficient planificată a periurbanului
- Ritmul lent de înregistrare a imobilelor în sistemul de cadastru
- Existența unor suprafețe extinse de terenuri degradate și neproductive
- Amplasarea pe teritoriul județului a unor halde de steril și iazuri de decantare care au fost doar parțial ecologizate
- UAT-uri care nu îndeplinesc criteriile minimale din lege pentru rangurile de oraș și comună în care sunt încadrate
- Polarizarea intensă a județului de către polul de creștere Cluj-Napoca
- Lipsa unei zone metropolitane funcționale în jurul Bistriței, în pofida adoptării legislației în domeniu

Capacitate administrativă

Analiza **capacității administrative** relevă următoarele aspecte pozitive:

- ✓ Bugetul județului Bistrița-Năsăud a înregistrat o evoluție ascendentă în ultimii ani, indicând o consolidare a capacității financiare.
- ✓ Creșterea ponderii investițiilor în bugetele locale.
- ✓ Municipiul Bistrița are o bază fiscală solidă ce îi permite să finanțeze servicii publice eficiente.
- ✓ Prezența unor actori economici importanți (LEONI, Rombat, RAAL, Comelf) sporește veniturile proprii ale județului prin impozitele pe venit și proprietate generate, mărind autonomia financiară la nivel local.
- ✓ Consiliul Județean Bistrița-Năsăud are capacitatea de a atrage și gestiona fonduri nerambursabile pentru proiecte strategice.
- ✓ UAT-urile urbane dispun de personal calificat, structuri administrative bine organizate și pot gestiona simultan proiecte complexe.
- ✓ UAT-urile urbane au experiență în implementarea proiectelor europene și naționale.
- ✓ Proiectele implementate cu finanțare europeană au contribuit la modernizarea infrastructurii de transport, educație și utilități publice.
- ✓ Pondere echilibrată a cheltuielilor de personal și operaționale în municipiul reședință, cu spațiu pentru investiții.
- ✓ Existența unor asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI) în domenii cheie.
- ✓ Proiectele implementate în municipiu generează efecte pozitive asupra întregului teritoriu județean.
- ✓ Consiliul Județean derulează proiecte majore în infrastructură și servicii publice care deservesc întregul județ.
- ✓ Existența unor proiecte de modernizare a infrastructurii digitale sprijină eficientizarea activității administrative.
- ✓ Consiliul Județean dispune de o bază instituțională solidă pentru coordonarea dezvoltării teritoriale.
- ✓ Majoritatea primăriilor din județ au website-uri funcționale, care sprijină transparența și comunicarea publică.
- ✓ Infrastructură de servicii publice cu impact regional (spitale, unități de învățământ, transport public), asigură accesul locuitorilor din întreg județul la servicii esențiale.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- ✓ Comunele periurbane au o structură administrativă eficientă și costuri reduse de funcționare datorită proximității față de municipiul Bistrița și utilizării infrastructurii urbane existente.
- ✓ Parteneriatele internaționale ale Consiliului Județean oferă oportunități de schimb de bune practici și proiecte comune..

Principalele aspecte negative în cazul acestui domeniu sunt:

- Disparități economice și administrative între municipiu și restul județului; polarizare accentuată urban-rural.
- Majoritatea comunelor nu dispun de o bază economică solidă și nu atrag investiții private relevante, ceea ce menține veniturile locale la un nivel scăzut.
- UAT-urile mici au dificultăți în susținerea cheltuielilor curente fără sprijin extern. Cheltuielile curente și administrative au o pondere ridicată, diminuând posibilitățile de finanțare pentru inițiative de dezvoltare.
- Dependenta ridicată de trasnferuri limitează autonomia financiară a multor administrații locale.
- Activitatea economică generatoare de venituri este concentrată în câteva zone cu infrastructură dezvoltată.
- Există dezechilibre între veniturile per capita ale localităților rurale și cele urbane.
- Costurile sociale și de funcționare cresc într-un ritm mai rapid decât veniturile, generând presiune suplimentară asupra bugetelor locale.
- Multe administrații publice rurale se confruntă cu dificultăți în atragerea personalului calificat, în special în domenii precum urbanism, achiziții publice sau management de proiecte.
- Salariile necompetitive și localizarea izolată îngreunează atragerea personalului calificat în mediul rural.
- Deficitul de specialiști determină suprasolicitarea personalului existent, afectează implementarea eficientă a proiectelor și calitatea serviciilor publice.
- Diferențele de capacitate administrativă între localități amplifică decalajele teritoriale de dezvoltare.
- Lipsa instrumentelor de analiză și evaluare unitară a performanței administrative între UAT-uri.
- Lipsa de instrumente pentru monitorizarea execuției bugetare.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Ponderea ridicată a cheltuielilor operaționale restrânge spațiul bugetar disponibil pentru investiții și dezvoltare locală.
- În comunele mici cheltuielile operaționale sunt împărțite între puțini contribuabili, crescând costurile per capita.
- Echipamentele tehnice ale administrațiilor locale sunt adesea învechite și insuficiente.
- Digitalizarea administrației este limitată în mediul rural. Gradul redus de digitalizare menține un nivel ridicat de birocrație și îngreunează relația dintre cetățeni și administrație.
- Lipsa interconectării bazelor de date administrative generează redundanță și birocrație.
- Formele asociative existente nu acoperă domenii strategice precum digitalizarea, inovarea sau economia verde.
- UAT-urile mici dispun de capacitate administrativă scăzută pentru implicarea activă în rețele de cooperare internațională.
- Parteneriatele externe și colaborările internaționale nu sunt valorificate la potențialul maxim în proiecte economice și educaționale.
- Fragmentarea administrativ-teritorială implică costuri de funcționare semnificative raportate la resursele disponibile.
- Comunele cu populație redusă și sate dispersate se confruntă cu costuri ridicate pentru infrastructură și utilități.

În acest demers de elaborare a diagnosticului general au fost luate în considerare și prioritățile stabilite în cadrul Agendei Teritoriale 2030: O Europă justă și O Europă verde. Domeniile de analiză sunt conectate cu prioritățile AT 2030, la fel și prioritățile/ soluțiile propuse pentru soluționarea disfuncționalităților și problemelor identificate la nivel sector:

1. O Europă justă – aici se integrează analizele din studiile de fundamentare: Zonificarea teritoriului, Context teritorial, Structura socio-demografică și Economia.

2. O Europă verde – aici se integrează analizele din studiile de fundamentare: Cadrul natural și calitatea mediului, Patrimoniu natural și construit, Riscuri naturale și antropice și Infrastructuri tehnice majore.

În cele ce urmează sunt prezentate potențialele soluții de eliminare sau atenuare a problemelor identificate, adică prioritățile de intervenție, ierarhizate în funcție de nivelul de

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

complexitate (intervenții majore, ample, care necesită resurse financiare mari și care presupun o abordare integrată, răspunzând mai multor probleme dintre cele identificate), precum și în funcție de impactul acestora la nivel teritorial (prioritate fiind acordată intervențiilor cu impact la nivel de județ, doar apoi la nivel de arie sau de localitate). Astfel, ordinea la nivel de domeniu, stabilită pe baza complexității și a impactului este: Economie și forța de muncă, Transport, Organizarea teritoriului, Structura socio-demografică, Infrastructuri de servicii publice, Infrastructura tehnică majoră, Patrimoniu, Mediu și riscuri și Zonificare și context teritorial.

Potențiale soluții de eliminare / atenuare a problemelor identificate – Priorități de intervenție

1. **Economie și forța de muncă**

- Dezvoltarea economiei județului Bistrița-Năsăud va depinde în egală măsură de sprijinirea *antreprenoriatului* autohton și de atragerea *investițiilor străine*. Consolidarea poziției ocupate de economia județeană în contextul regional și național prin:
  - orientarea către prioritățile europene în materie de competitivitate economică (de exemplu, digitalizare, cercetare, inovare, specializare inteligentă, economie circulară) și acțiune climatică (reducerea și captarea emisiilor de carbon, adaptarea la schimbările climatice, independența energetică),
  - adoptarea unor procese menite să stimuleze creșterea și diversificarea sectorului județean de afaceri și să asigure sustenabilitatea acestuia (reducerea barierelor administrative, facilitarea accesului la diverse finanțări publice și private, sprijinirea cooperării strategice inter- și intra-sectoriale inclusiv pentru transfer de cunoștințe și tehnologii, promovarea internaționalizării, consolidarea comerțului extern).
- Conturarea, la nivelul *sectorului industrial* județean, a unui cadru orientat către digitalizare și robotizare, concomitent cu adoptarea proceselor și soluțiilor tehnologice specifice sustenabilității de mediu și neutralității climatice (economia verde, net-zero):
  - pe termen mediu, se va viza alinierea la modelele caracteristice Industriei 4.0
  - pe termen lung, integrarea principiilor Industriei 5.0.
  - În acest sens, se va urmări ca structura portofoliului industrial al județului să fie dominată de domeniile de specializare inteligentă cu potențial ridicat de creștere (precum electromobilitatea și economia circulară), prin consolidarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare și valorificarea rezultatelor acestora în cadrul industriei județene.

- Tranziția *sectorului de servicii* din județ către economia bazată pe cunoaștere, cu potențial ridicat de generare a valorii adăugate prin valorificarea capitalului uman și integrarea tehnologiilor de ultimă generație în procesele recurente (precum Internetul Serviciilor, soluțiile de Cloud Computing – inclusiv PaaS și SaaS –, inteligența artificială sau sistemele de machine learning). Direcțiile strategice de dezvoltare ar trebui să țină cont de:
  - consolidarea cooperării cu sectorul industrial, cel energetic și cel agricol din județ;
  - conturarea unui model de servicii integrate, orientate către client și fundamentate pe principiile sustenabilității (responsabilitate de mediu și amprentă redusă de carbon);
  - intensificarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare ca pilon central al portofoliului de servicii.
  - transformarea verde și digitală vor fi urmărite în mod constant, atât la nivelul proceselor interne, cât și în ceea ce privește structura serviciilor furnizate pe piață.
- Dezvoltarea și consolidarea *forței de muncă* din județ, prin acțiuni integrate, derulate la toate nivelurile:
  - orientarea sistemului de învățământ școlar către domeniile STEM și integrarea unor oportunități (chiar semi-formale sau informale) de dobândire a competențelor digitale, verzi și transversale (precum inteligența emoțională, spiritul de echipă, proactivitatea, creativitatea sau capacitatea de rezolvare a problemelor);
  - extinderea ofertei educaționale de profil vocațional, tehnic și dual și diversificarea portofoliului de programe postliceale și universitare;
  - asigurarea oportunităților de pregătire, calificare și reconversie profesională în linie cu nevoile de actualitate ale agenților economici din județ.
  - intensificarea eforturilor de dezvoltare a competențelor tehnice specifice economiei contemporane (de exemplu, alfabetizarea digitală pentru persoanele fără cunoștințe de bază, perfecționarea abilităților avansate de digitalizare, formarea așa-numitelor „green skills"),
  - susținerea învățării și formării profesionale pe tot parcursul vieții.
- Valorificarea *potențialului agricol* al județului prin modernizarea și optimizarea activităților, astfel încât exploatațiile agricole și fermele să adopte practici avansate din punct de vedere tehnologic, sustenabile (metode durabile de cultivare a terenurilor și

creștere a animalelor, cu impact redus asupra mediului și climei - inclusiv agricultură ecologică) și integrate, atât la nivel de activitate (de exemplu, pe modelul fermelor mixte), cât și în cadrul lanțurilor valorice (agricole, agroalimentare, agroindustriale, agroturistice).

- Ar trebui prioritizată obținerea economiilor de scară și consolidarea avantajelor competitive, prin promovarea asocierii și cooperării (asociații de fermieri, grupuri de producători locali, cooperative agricole), inclusiv prin explorarea posibilității de dezvoltare a unui cluster cu bază agricolă, capabil să integreze diverse ramuri complementare, inclusiv din sectoarele de industrie și servicii. Demersurile ar trebui să vizeze nu numai cultivarea plantelor, ci și sectorul zootehnic, precum și ramurile pomiculturii și viticulturii, acestea din urmă beneficiind de condiții geografice favorabile și de factori complementari oportuni (precum perspectivele de integrare cu sectorul turistic).
- Este esențial ca agricultorii și fermierii din județ să beneficieze de sprijin integrat din partea autorităților publice și a entităților de profil, atât sub formă de facilități suport (drumuri de acces, infrastructură de irigații, spații de depozitare și comercializare etc.) și consultanță specializată (tehnologică, financiară, antreprenorială, de mediu și climă), cât și prin facilitarea parteneriatelor strategice și asigurarea accesului la programe de formare și perfecționare profesională.
- Dezvoltarea durabilă a *silviculturii* din județ, astfel încât creșterea productivității economice a sectorului să fie întreprinsă în strânsă corelare cu protejarea biodiversității locale, menținerea serviciilor ecosistemice, reducerea amprentei de carbon și întărirea rezilienței climatice. Direcțiile strategice ar trebui să vizeze, în principal:
  - adoptarea unor practici moderne de gestiune forestieră, menite să protejeze ecosistemele naturale și să reducă vulnerabilitatea acestora și a comunităților din județ în fața riscurilor de mediu și climă;
  - alinierea industriilor conexe (prelucrarea lemnului, procesarea produselor pădurii etc.) la standardele europene de performanță și sustenabilitate; respectiv obținerea unor fluxuri de venituri superioare și sustenabile pe termen lung, prin creșterea valorii adăugate, consolidarea competitivității pe piețele de desfacere (prin îmbunătățirea calității produselor), integrarea mai eficientă în lanțurile valorice.
  - formarea și perfecționarea profesională a forței de muncă din domeniu, precum și promovarea inițiativelor de cercetare-dezvoltare-inovare orientate către construirea

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

unei economii forestiere circulare, capabile să contribuie atât la atenuarea schimbărilor climatice, cât și la adaptarea la efectele negative ale acestora.

- Orientarea *sectorului imobiliar* către un model mai echilibrat de dezvoltare, care să răspundă simultan obiectivelor de creștere economică și celor de incluziune socială promovate la nivelul Uniunii Europene.
  - Pentru componenta rezidențială, dezvoltările imobiliare ar trebui să prioritizeze asigurarea unor locuințe accesibile și sigure pentru o categorie cât mai largă a populației, cu accent pe extinderea fondului de locuințe sociale realizate de administrația publică; acestea ar trebui să deservească atât persoanele vulnerabile (tineri, persoane cu dizabilități, mame singure, familii cu venituri reduse), cât și profesioniștii a căror atragere în județ este de importanță strategică (medici, cadre didactice).
  - Pentru componenta non-rezidențială, evoluția pieței imobiliare ar trebui să se ralieze direcțiilor de dezvoltare economică ale județului, astfel încât să poată răspunde cerințelor specifice modelelor de afaceri vizate (de exemplu, spații de co-working, laboratoare de cercetare-dezvoltare - inclusiv pentru proiectare, testare, prototipare, parcuri logistice, spații expoziționale etc.).

- *Fondul construit* al județului ar trebui să fie supus unor procese sistematice de reducere a amprentei de carbon și de creștere a capacității de adaptare la schimbările climatice. Demersurile urmărite ar putea avea în vedere: eficientizarea energetică a clădirilor existente; aplicarea principiilor nZEB în cazul noilor construcții; integrarea componentelor de economie circulară pentru gestionarea deșeurilor asociate; implementarea soluțiilor de alimentare cu energie verde; instalarea stațiilor de încărcare pentru vehicule electrice în cadrul sau în imediata vecinătate a clădirilor; utilizarea soluțiilor bazate pe natură (precum acoperișuri și fațade verzi); plantarea de vegetație autohtonă și arbori rezistenți în spațiile interstițiale etc.
- Un alt element esențial îl reprezintă reconversia funcțională a *spațiilor neutilizate sau degradate* (în special a celor industriale, dar și a celor comerciale, respectiv a celor destinate altor activități economice), atât pentru a răspunde mai eficient nevoilor de dezvoltare ale agenților economici și pentru a atrage noi investiții, cât și pentru a crește calitatea vieții populației prin îmbunătățirea esteticii urbane și diversificarea funcțiunilor patrimoniului construit.

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- În tot ceea ce ține de piața imobiliară, cadrul strategic trebuie să prevadă în mod implicit adoptarea conceptelor urbanistice moderne, incluzive și accesibile în procesul de planificare spațială, astfel încât aceasta să fie întreprinsă într-o manieră integrată, coezivă și inteligentă, atât în mediul urban, cât și în cel rural.
- *Consolidarea atractivității UAT-urilor din județ pentru mediul de afaceri*, ca instrument de promovare a unei dezvoltări economice teritoriale echilibrate, în scopul reducerii riscului de marginalizare economică a anumitor localități. Pentru agenții economici – atât antreprenorii autohtoni, indiferent de nivelul de experiență (inclusiv cei aflați la început de drum, în special tineri), cât și investitorii externi – măsurile ar trebui să vizeze, în mod integrat:
  - asigurarea condițiilor optime pentru desfășurarea activităților economice: conectivitate rutieră și feroviară, accesibilitate logistică (utilități, spații de lucru).
  - completate de furnizarea serviciilor suport (consultanță în antreprenoriat, finanțare, internaționalizare, digitalizare, promovare și marketing, sustenabilitate), precum și de facilitarea oportunităților de cooperare intrajudețeană, atât în cadrul acelorași sectoare (pentru obținerea economiilor de scară), cât și între sectoare (pentru generarea de noi avantaje competitive).

- *Creșterea calității vieții* în toate UAT-urile județului, *astfel încât acestea să devină mai atractive pentru populație*, oferind un nivel de trai ridicat (prin oportunități de muncă, antreprenoriat și creștere profesională, dezvoltare personală și comunitară, recreere), în spiritul incluziunii sociale. Măsurile ar trebui să acopere întregul spectru al facilităților publice necesare (servicii educaționale, medicale și sociale moderne, performante, accesibile și incluzive, condiții de locuire adecvate, spații și infrastructuri pentru petrecerea timpului liber și socializare), astfel încât comunitățile locale să beneficieze de un standard mai ridicat de viață, iar cei din diaspora să fie motivați să revină în județ. Această prioritate presupune inclusiv reducerea riscurilor la care este expusă populația vulnerabilă din județ (copii, vârstnici, persoane cu dizabilități, indivizi și familii cu venituri reduse, respectiv comunități marginalizate - inclusiv populația de etnie romă). Implementarea tuturor celor de mai sus ar trebui întreprinsă într-o manieră uniformă, la nivelul întregului județ, pentru a preveni adâncirea disparităților teritoriale (în special de tip urban–rural) și a evita accentuarea fenomenului de polarizare socio-economică în jurul municipiului reședință de județ și a unui număr restrâns de localități.

- Dezvoltarea sustenabilă a *potențialului turistic natural* al județului care vizează valorificarea integrată și responsabilă a resurselor naturale, prin intervenții adaptate specificului fiecărei zone și prin implementarea unor infrastructuri moderne și funcționale. Aceasta are ca obiective principale crearea unui sistem coerent de utilizare turistică, creșterea accesibilității, garantarea siguranței și diversificarea experiențelor pentru vizitatori, în concordanță cu principiile dezvoltării durabile
- Facilitarea valorificării sustenabilă a *patrimoniului turistic cultural și spiritual* al județului în vederea punerii în valoare integrată și eficientă a patrimoniului construit, rural și gastronomic, care reflectă identitatea culturală locală și regională în vederea reactivării și promovării coerente a patrimoniului cultural-istoric și imaterial, prin integrarea acestuia în circuite turistice și evenimente cu potențial de atracție națională și internațională, deziderat ce prespune traspunerea în practică a următoarelor direcții strategice de acțiune și măsuri efective:
  - Intervenție strategică pentru îmbunătățirea infrastructurii de acces și mobilitate turistică prin modernizarea și extinderea infrastructurii fizice și de transport pentru a crește accesibilitatea, mobilitatea și conectivitatea către și între obiectivele turistice din zona montană, submontană și premontană și din localitățile rurale marginale în vederea facilitării accesului fluxurilor turistice interne și internaționale și generării unor culoare turistice atractive pentru investiții în domeniu.
  - Stimularea parteneriatelor locale și a sectorului asociativ în turism constituie un pilon esențial al dezvoltării turistice sustenabile care vizează crearea și consolidarea unui cadru de colaborare durabil între autoritățile locale, operatorii din turism, organizațiile neguvernamentale și comunitățile locale în vederea dezvoltării unui turism regional integrat, fundamentat pe valorificarea resurselor comune și a patrimoniului tradițional, prin:
  - Asigurarea forței de muncă calificate și profesionalizarea sectorului turistic pentru a susține dezvoltarea unui turism competitiv, profesionist și orientat spre calitate, adaptat standardelor internaționale, prin implementarea unui set de măsuri care să asigure pregătirea și adaptarea continuă a resursei umane la cerințele pieței:
  - Asigurarea forței de muncă calificate pregătite și adaptate cerințelor actuale ale pieței, profesionalizarea sectorului turistic prin îmbunătățirea continuă a pregătirii și corelarea ofertei educaționale cu realitățile și tendințele industriei, facilitarea inserției profesionale a persoanelor aparținând categoriilor vulnerabile sau

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

defavorizate, sprijinirea continua a îmbunătățirii pregătirii, a ofertei educaționale din domeniu și încurajarea conexiunii permanente în vederea adaptării funcționale între educație/formare profesională și necesitățile pieței de muncă din turism prin implementarea unui set de măsuri menite să consolideze capacitatea județului de a susține un turism competitiv, profesionist și orientat spre calitate, adaptat standardelor internaționale:

2. Căi de comunicații și transport

a. Infrastructura de transport rutier

- Stabilirea priorităților de investiții în infrastructura de transport rutier
- Redirecționarea traficului de tranzit prin:
  - realizarea drumului de mare viteză Baia Mare – Dej – Bistrița – Vatra Dornei - Suceava
  - realizarea Variantei Ocolitoare Năsăud
- Creșterea calității traficului rutier prin:
  - Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile naționale cu stare de viabilitate rea
  - Modernizarea infrastructurii de transport rutier pe drumurile județene cu stare de viabilitate rea
- Este necesar ca drumurile județene să fie reabilitate, nu doar modernizate, pentru a răspunde cerințelor de siguranță rutieră, dar și pentru a crește durabilitatea infrastructurii.
- Reabilitarea sau modernizarea podurilor și podețelor aflate în stare foarte rea, rea sau satisfăcătoare de la nivelul drumurilor naționale și de la nivelul drumurilor județene
- Amenajarea spațiilor de parcare, oprire și staționare de pe drumurile naționale
- Instalarea de stații de încărcare electrice pe drumurile naționale
- Creșterea gradului de mobilitate în zona periurbană prin:
  - Realizarea unui terminal multimodal de transport în cuprinsul municipiului Bistrița
- Creșterea siguranței traficului rutier prin:
  - Modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată
  - Măsuri de limitare a vitezelor ilegale de deplasare în intravilanele localităților tranzitate de drumurile naționale și județene
  - Semaforizarea trecerilor de pietoni pe drumurile intens circulate din cadrul localităților tranzitate de drumuri de rang superior.

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

b. Infrastructura de transport feroviar

- Dotarea stațiilor feroviare cu panourilor electronice cu mersul trenurilor, instalarea de sisteme de supraveghere video, instalarea de sisteme care să permită accesul la internet a publicului călător, modernizarea clădirilor
- Reintegrarea unor sectoare de cale ferată scoase din funcțiune
- Reabilitarea și modernizarea căilor ferate pentru eliminarea restricțiilor de viteză datorate stării căii

c. Transport public județean

- Identificarea rutelor viabile și neviabile ale transportului public intrajudețean pentru creșterea gradului de acoperire a teritoriului.

d. Transport nemotorizat

- Extinderea sau amenajarea de noi piste pentru bicicliști.

e. Transport intermodal și multimodal

- Crearea unui terminal multimodal în municipiul Bistrița.

3. Organizarea teritoriului

- Principala prioritate o reprezintă inversarea tendinței de declin demografic, social și economic la nivelul tuturor localităților din județ. În acest sens, o atenție deosebită trebuie acordată centrelor urbane, în primul rând municipiului Bistrița, a cărui dezvoltare ar trebui să antreneze și restul județului pe o pantă ascendentă. Deocamdată, declinul demografic trebuie în primul rând atenuat, înainte de o inversare a tendinței, prin aducerea de investitori, crearea unui climat economic sănătos, stimularea mediului de afaceri, care să atragă forță de muncă sau cel puțin să oprească emigrația resurselor de muncă.
- Centrele urbane din județul Bistrița-Năsăud dețin unele dotări și servicii, dar acestea trebuie permanent îmbunătățite și adaptate la standarde tot mai înalte, iar procesele de revitalizare și regenerare urbană ar fi absolut necesare în viitor.
- O altă prioritate o reprezintă dezvoltarea echilibrată a centrelor urbane din județ, prin investiții în infrastructura conectivă, dar și prin creșterea gradului de cooperare între centrele urbane.
- În mediul rural, Legea 351/2001 a identificat o serie de comune care au înregistrat scăderi demografice semnificative și care ar trebui să beneficieze de acțiuni de sprijin și revitalizare. Acestea sunt împărțite în două categorii, în funcție de procentul în care

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

populația comunei a fost afectată. La nivelul județului Bistrița-Năsăud, sunt enumerate următoarele comune care necesită acțiuni de sprijin și revitalizare:

a. Comune cu scăderi de populație de 30,0-50,0% (Budești, Chiochiș, Matei, Silivașu de Câmpie, Târlișua)
b. Comune cu scăderi de populație de peste 50,0% (Miceștii de Câmpie, Milaș, Sânmihaiu de Câmpie, Urmeniș)

- O reactualizare a acestei liste într-un act normativ în conformitate cu datele demografice de la ultimele recensăminte (2002, 2011, 2021) ar fi necesară pentru elaborarea de strategii și politici de redresare și revitalizare a acestor comune, sau a altor măsuri care s-ar putea impune. Chiar și mai important ar fi ca guvernul să acorde într-adevăr prioritate acelor proiecte care vizează în primul rând aceste comune, cele mai afectate de declinul demografic și socio-economic din ultimele decenii.
- Tot în această lege, în anexe (anexa nr. II, punctele 6.0 și 6.1), sunt precizate și care sunt acele zone lipsite de orașe pe o rază de 25-30 km. În zona 12, acoperind o bună parte din Câmpia Transilvaniei (îndeosebi partea centrală a acesteia) și ajungând până în Dealurile Șieului, sunt incluse comune din județele Bistrița-Năsăud, Cluj și Mureș. Astfel, din județul Bistrița-Năsăud sunt enumerate 11 comune din partea sudică a județului, acoperind o suprafață aproximativă 82187 ha (821,87 km^2) și cu o populație care la momentul respectiv era estimată la 31459 de locuitori. Trebuie precizat că în prezent populația acestor comune a scăzut considerabil, ca urmare a declinului demografic accelerat pe care l-a suferit această regiune din județul Bistrița-Năsăud în ultimele decenii. Este adevărat, pe de altă parte, că prin trecerea de la statutul de comună la cel de oraș al unității administrativ-teritoriale Sărmașu (județul Mureș) în 2003, situația s-a schimbat din punct de vedere al distanței față de cel mai apropiat oraș pentru unele comune din listă, iar această zonă nu mai poate fi numită ca fiind "lipsită de orașe" - Zona 12 Bistrița-Năsăud: Budești, Chiochiș, Galații Bistriței, Lechința, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Silivașu de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie, Teaca, Urmeniș.
- Fără îndoială însă că simpla promovare a acestei comune la statutul urban nu este totuși suficientă pentru a transforma aceste localități; în realitate, orașul Sărmașu din județul vecin, Mureș, încă mai păstrează destule caracteristici rurale, iar conexiunea comunelor din sudul județului Bistrița-Năsăud la acest oraș este foarte redusă, impactul teritorial al noului oraș fiind aproape nul.

- Această arie, pe de altă parte, poate fi considerată și ca fiind defavorizată în raport cu restul județului. Dincolo de rezolvarea "scriptică" a problemei, prin promovarea unei comune (dintr-un alt județ) la statutul urban, localizarea majorității comunelor din listă la o oarecare depărtare de orașele și axele principale ale județului Bistrița-Năsăud a determinat și o rată mai ridicată a emigrației în ultimul secol, deoarece distanțele prea mari și infrastructura deficitară nu au permis navetismul, decât în situații rare, astfel că aceste comune au cunoscut un declin demografic mai accentuat și mai profund decât celelalte comune din județ. Reducerea contingentelor de adulți și de tineri a avut repercusiuni în privința ratei natalității, care a scăzut considerabil mai mult decât în alte părți ale județului, iar rata mortalității a crescut, ca urmare a unei ponderi tot mai semnificative a populației vârstnice, mai puțin predispusă la migrație, și care în bună măsură a rămas în aceste localități.
- În plus, nu contează de fapt doar distanțele față de centrele urbane, ci și timpii de parcurs și tipul de centre urbane care sunt situate mai aproape. În aceste cazuri, se poate constata că de fapt aceste distanțe trebuie parcurse, în cele mai multe cazuri, pe drumuri secundare, mai greu practicabile și mai slab întreținute, care străbat numeroase localități, ceea ce mărește și mai mult timpii de parcurs. În plus, cele mai apropiate orașe sunt mici (Beclean, Sărmașu în județul Mureș), cu dotări și facilități specifice acestui tip de oraș, cu zone de influență reduse și oportunități socio-economice limitate. În realitate, raportarea ar trebui să se facă la municipiul Bistrița, cel mai dinamic centru urban al județului, și care se află la o distanță mult mai mare comparativ cu cea calculată față de cel mai apropiat oraș, rezultând așadar o izolare și mai ridicată a acestor comune în raport cu restul județului.

4. Demografie și locuire

- Prioritățile de intervenție ar trebui să se axeze pe diminuarea sau stoparea procesului de îmbătrânire demografică, precum și pe diminuarea sau stoparea migrației externe.
- Îmbătrânirea demografică este un rezultat direct al scăderii ratei natalității în ultimele decenii și al migrației externe, pe de o parte, și al creșterii duratei medii a vieții, pe de altă parte. Dacă creșterea duratei medii a vieții este un fenomen pozitiv, și care este de dorit să se perpetueze și în continuare, având în vedere progresele constante din medicină, creșterea nivelului de trai și a calității locuirii, scăderea ratei natalității și migrația externă sunt fenomene care au efecte sociale și economice negative.

CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD ROMÂNIA

- Aceste fenomene se inter-relaționează și se determină reciproc. Îmbătrânirea demografică este și cauzată de o rată scăzută a natalității (pe o perioadă mai lungă de timp), dar la rândul ei determină o rată scăzută a natalității în momentul actual, deoarece persoanele vârstnice nu mai pot să contribuie la o eventuală creștere a natalității, iar persoanele tinere dețin o pondere tot mai redusă din populația totală. Migrația externă, la rândul său, contribuie la scăderea ratei natalității și totodată la fenomenul de îmbătrânire demografică, deoarece majoritatea celor care pleacă sunt persoane tinere, cu vârste cuprinse între 15 și 44 de ani, și astfel se subțiază și mai mult cohortele aflate la vârsta optimă din punct de vedere al fertilității.
- Pe de altă parte, asistăm și la o dinamică demografică inegală la nivelul județului Bistrița-Năsăud. Anumite părți din județ (în special în vest și sud) au o populație îmbătrânită, în contrast cu zona periurbană a municipiului Bistrița, cu o populație predominant tânără și activă. Aceste dezechilibre determină valori crescute ale raportului de dependență și la reducerea potențialului reproductiv al populației în ariile de declin, fiind necesară identificarea unor forme de atragere a populației din regiunile dinamice înspre cele cu deficit demografic.
- Din perspectiva locuințelor, o prioritate absolută ar fi creșterea constantă a calității locuirii. Dezvoltarea imobiliară din ultimii ani a avut la bază o necesitate firească a unei părți a populației, în special din clasa de mijloc, de a beneficia de o locuință mai adecvată, în raport cu nevoile curente ale fiecăruia. Cu toate acestea, noile cartiere rezidențiale (și implicit noile locuințe) nu sunt întotdeauna construite pe măsura așteptărilor, dar cererea foarte mare pentru locuințe noi a creat premisele unor derogări de la niște standarde de calitate, care nu ar trebui permise. În plus, fenomenul de suburbanizare, care este un rezultat al acestei dezvoltări imobiliare, atrage după sine alte posibile probleme, care ar putea să aibă drept consecință o scădere a calității vieții, în total contrast cu nivelul de expectativă al populației.
- O altă prioritate ar trebui să o constituie locuințele sociale, care sunt necesare unui număr important de locuitori, din păturile sărace ale societății, în special în municipiul Bistrița.

5. Infrastructuri de servicii publice

a. Educație

- În privința infrastructurii educaționale, construcția de noi unități de învățământ în zonele urbane și periurbane cu dezvoltare rezidențială accelerată este o prioritate, deoarece

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

aceste arii suferă de un deficit de unități de învățământ (creșe, grădinițe, școli), în contextul în care aceste comune sunt predominant locuite de familii tinere, cu mulți copii. Această situație se înregistrează la Dumitra, Budacu de Jos, Cetate. O soluție ar fi ca primăriile în cauză să discute cu dezvoltatorii imobiliari, mai ales cei care construiesc cartiere de o anumită mărime, să se realizeze unui parteneriat care să presupună, între altele, și construcția de noi unități de învățământ în noile cartiere, sau cel puțin conservarea unor anumite spații pentru construcția ulterioară a acestora.

- De asemenea, este necesară reabilitarea unităților de învățământ, mai ales a celor care au un grad mai ridicat de degradare, sau a celor mai vechi. Deși există deja, de mulți ani, fonduri disponibile pentru reabilitarea și chiar construcția de noi unități de învățământ, și unele dintre acestea au fost accesate cu succes de autoritățile locale, încă există numeroase unități de învățământ, în special în mediul rural, care nu au beneficiat de programe de reabilitare, și oferă condiții deplorabile de învățământ. Asigurarea unor condiții elementare pentru desfășurarea normală a procesului educațional reprezintă premisa de bază pentru orice unitate de învățământ. Îmbunătățirea acestor condiții ar crește și atractivitatea unităților de învățământ în cauză. O soluție pe termen lung, asociată cu cea menționată, este și creșterea gradului de dotare al unităților de învățământ, cu precădere în mediul rural. Deși în unele cazuri dotarea este mai dificilă (de exemplu terenurile de sport sau sălile de gimnastică necesită spații extinse și fonduri consistente), amenajarea unor săli de clasă ca laboratoare sau ateliere școlare se poate realiza cu mai mare ușurință, prin accesarea unor fonduri europene sau guvernamentale.
- Unitățile de învățământ din mediul rural nu trebuie să fie atractive doar pentru elevi, ci și pentru personalul didactic calificat. Acolo unde este necesar, și unde personalul didactic calificat lipsește (la anumite materii), autoritățile locale trebuie să găsească soluții pentru a atrage profesori, învățătoare sau educatoare la unitățile de învățământ din comunele respective, furnizând anumite facilități (transport și cazare gratuite, la modul ideal) pentru acele cadre didactice care ar fi dispuse să vină și să predea în aceste unități de învățământ.
- În vederea prevenirii abandonului școlar, trebuie avută în vedere acordarea de servicii de consiliere elevilor proveniți din medii defavorizate sau cu probleme economice și sociale deosebite. Pentru a crește accesibilitatea la educație, este necesară organizarea transportului cu autobuzele școlare a copiilor din zonele rurale defavorizate, marginalizate sau greu accesibile. Deși autobuzele școlare funcționează deja, ele sunt

limitate la o singură comună (sau oraș), și vizează de multe ori doar transportul la școala gimnazială din centrul de comună a elevilor din satele aparținătoare. Elevii de liceu sunt însă de cele mai multe ori obligați să găsească singuri soluții pentru transportul zilnic spre și dinspre liceul unde studiază, sau să găsească cazare în centrele urbane, acolo unde unitatea de învățământ liceal sau profesional nu dispune de internat.

- Pentru a diminua ponderea celor care pleacă să studieze la universități din afara județului Bistrița-Năsăud (inclusiv în străinătate), este necesară creșterea atractivității și competitivității instituțiilor de învățământ universitar din județ. Ele sunt deja destul de competitive la nivel național, însă standardele academice trebuie constant menținute la un nivel foarte înalt, pentru a răspunde exigențelor de pe piața învățământului superior.

b. Sănătate

- În infrastructura de sănătate, este necesară de asemenea reabilitarea unor clădiri care adăpostesc spitale, centre de sănătate, unități medico-sociale, policlinici și cabinete medicale. În privința serviciilor medicale de specialitate, o idee care s-a dovedit utilă și care poate fi aplicată cu succes și în viitor este aceea a caravanelor mobile, care să se deplaseze periodic în satele din județul Bistrița-Năsăud, și în cadrul cărora medicii specialiști să poată acorda consultații persoanelor din aceste localități care au dificultăți în a accesa serviciile de specialitate din orașe. O altă variantă o reprezintă programul de telemedicină, care a funcționat în bune condiții și în perioada de pandemie, dar care are unele limitări inerente.
- În mediul rural, este foarte important ca autoritățile locale să poată acorda facilități (transport, cazare) personalului medical, atât medicilor, cât și personalului sanitar mediu, în vederea unei mai bune acoperiri teritoriale cu servicii medicale primare. Este necesară înființarea cu prioritate a cabinetelor medicale de familie în comunele unde acestea lipsesc și găsirea de spații pentru cabinete medicale în satele aparținătoare, unde medicii să poată consulta periodic pacienții nedeplasabili sau greu deplasabili din aceste sate. În același spirit, este necesară înființarea de cabinete stomatologice și de puncte farmaceutice în comunele unde acestea lipsesc, chiar și cu un program redus, prin furnizarea de spații în regim de comodat medicilor stomatologi, respectiv farmaciștilor, de către autoritățile locale..

c. Servicii sociale

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Există necesitatea creșterii fondurilor acordate pentru servicii de asistență socială, în detrimentul fondurilor pentru beneficii sociale, care creează dependență. În continuare trebuie făcute eforturi de extindere a acoperirii cu servicii sociale, în special în mediul rural. O soluție binevenită ar fi angajarea de personal calificat în domeniul asistenței sociale, în cadrul Serviciilor Publice de Asistență Socială, în vederea creșterii calității serviciilor sociale. Una dintre competențele care trebuie dezvoltate pentru SPAS-uri este cea de management al proiectelor, în vederea atragerii de finanțări europene, care să conducă la implementarea unor proiecte cu impact asupra dezvoltării comunităților locale.
- De asemenea, este necesară construcția de noi clădiri destinate serviciilor sociale. Printre altele, ar fi de dorit construcția sau amenajarea de noi cămine publice și cantine sociale în orașele importante ale județului, destinate persoanelor vârstnice vulnerabile. O soluție complexă ar fi combaterea sărăciei și a excluziunii sociale prin accesarea unor programe de finanțare promovate de Uniunea Europeană și de Guvernul României..

d. Sport

- Este pregnantă nevoia de sprijinire a dezvoltării sportului în mediul rural, de exemplu, prin înființarea de asociații sportive care să dezvolte sportul în mediul rural și să atragă copiii spre practicarea sportului sau prin crearea unui protocol între Consiliul Județean, ISJ Bistrița-Năsăud și Facultatea de Educație Fizică și Sport.
- O prioritate absolută trebuie să fie și dezvoltarea infrastructurii sportive, atât în ceea ce privește numărul de baze sportive, cât și în ceea ce privește starea acestora. Trebuie găsite soluții pentru asigurarea unor condiții minime, inclusiv de igienă, în cadrul bazelor sportive, astfel încât copiii să fie atrași de practicarea sporturilor. Și în ceea ce privește sportul de performanță, condițiile ar putea fi îmbunătățite, astfel încât sportivii să beneficieze de condiții similare cu cele ale sportivilor din alte țări. De exemplu, ar trebui create condiții pentru refacerea organismului după efort.
- În privința cabinetului medical sportiv, având în vedere că nu există niciunul la nivelul județului, ar trebui luată în considerare crearea unuia sau mai multor cabinete medicale sportive în cadrul localităților din județ.

e. Agrement

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Din perspectiva agrementului, o propunere ar viza deschiderea de noi pârtii de schi și chiar a noi domenii schiabile în județ, având în vedere cererea existentă, dar și existența condițiilor minimale pentru realizarea unor astfel de investiții. De asemenea, în ariile montane, ar fi necesară deschiderea de noi trasee de cicloturism (profitând de existența a numeroase drumuri forestiere), precum și de noi poteci marcate. Pe de altă parte, este necesară menținerea marcajelor existente, și remarcarea traseelor acolo unde marcajele sunt atât de vechi încât nu mai sunt (aproape deloc) vizibile.
- Infrastructura de agrement nu ar trebui să fie accesibilă doar tinerilor sau locuitorilor din marile orașe. Este necesar ca și oamenii mai în vârstă și locuitorii din mediul rural să poată beneficia de oportunități de agrement, chiar și în localitatea lor de domiciliu. Un prim pas în acest sens ar fi crearea de spații dedicate agrementului, eventual prin transformarea spațiilor verzi existente, sau prin investiții la nivel local în infrastructura de agrement.
- Infrastructura de agrement se concentrează cu precădere în stațiunile turistice din județ și în apropierea acestora, precum și în principalele arii montane ale județului Bistrița-Năsăud. Ar fi necesară diversificarea ofertei de agrement existentă în aceste stațiuni (Sângeorz Băi, Colibița, Figa, Valea Blaznei), care deocamdată se mulțumesc să furnizeze servicii de agrement specializate, de cele mai multe ori strâns legate de specificul stațiunii. Aceste stațiuni ar trebui să vizeze și furnizarea unor servicii de agrement complementare celor existente..

f. Cultură

- Bibliotecile rămân importante și este necesară susținerea lor de către autoritățile locale (în cazul bibliotecilor publice), respectiv de către unitățile de învățământ (în cazul bibliotecilor școlare). În cazul tuturor bibliotecilor, atragerea unui număr mai mare de cititori se poate realiza prin diverse mijloace, precum crearea unor evenimente la bibliotecă (cu adresabilitate largă, sau strict pentru cititorii de o anumită vârstă, de exemplu cei mai tineri), sau digitalizarea unei părți a volumelor și publicațiilor existente. Deja multe publicații sunt disponibile online, iar aceasta se pare că este tendința care va caracteriza piața de carte și în viitor, având în vedere că unele publicații apar doar în format digital și se renunță uneori complet la formatul fizic, clasic. În acest sens, ar fi foarte util dacă bibliotecile ar putea continua politica de deschidere spre online, și ar putea amenaja săli cu rețele de calculatoare, de unde să se acceseze diferite volume, disponibile în format digital.

- Pe de altă parte, mai ales în mediul rural, fondul de carte este unul învechit și neatrăgător pentru majoritatea cititorilor, în special cei tineri. În momentul de față, scăderea numărului de cititori este o consecință a tendinței generale de îmbătrânire demografică și, mai periculos, a dezinteresului tot mai mare a tinerilor față de carte, în general, în favoarea altor forme ale culturii, audio și video, mai ușor de accesat și de înțeles. Este așadar imperios necesar ca tinerii să se regăsească la rândul lor în spațiile bibliotecilor, ceea ce sugerează o adaptare și chiar o reinventare a acestora, prin furnizarea de volume noi, de maxim interes pentru tineri, dar și a unor alte forme de cultură (proiecții de filme, sau de spectacole vizual-auditive, în parteneriat cu alte instituții culturale), care să-i determine pe cei tineri să devină parteneri stabili ai bibliotecilor publice sau școlare..

g. Religie

- Construcția de noi lăcașuri de cult în zonele rezidențiale mai noi și unde locuitorii nu beneficiază de o infrastructură religioasă adecvată este un aspect de care reprezentanții cultelor, în parteneriat cu autoritățile locale, trebuie să țină cont.
- În ceea ce privește lăcașurile de cult aparținând Bisericii Evanghelice de Confesiune Augustană, pe lângă reprezentanții acestui cult, există numeroase organizații non-guvernamentale, asociații și fundații, constituite de multe ori din fii ai satului răspândiți prin lumea largă (dar preponderent în Germania), care contribuie material la întreținerea acestora. Întrucât aceste lăcașuri de cult reprezintă și monumente istorice și atracții turistice, ar fi de dorit ca și autoritățile abilitate, locale, județene și centrale, să continuă să aibă contribuții semnificative la păstrarea în cele mai bune condiții a acestor lăcașuri de cult, care fac deja parte din patrimoniul național construit.
- Sinagoga existentă în Bistrița este la rândul ei întreținută din fonduri dintre cele mai diverse, având în vedere că actuala comunitate evreiască este extrem de redusă numeric. Și aceasta are statut de monument istoric și importanță turistică, deși este mai rar accesată de turiști comparativ cu bisericile evanghelice. În acest sens, ar trebui să existe o deschidere mai mare a administratorului sinagogii către fenomenul turistic, prin crearea unor pagini web, lansarea unor campanii de informare a potențialilor turiști, și parteneriate cu principalul punct și oficiu de informare turistică din municipiul Bistrița, pentru ca sinagoga să reintre în circuitul turistic cultural din cadrul orașului.
- Educația religioasă a tinerilor (și nu numai a lor) este una dintre misiunile care revin tuturor reprezentanților cultelor. Această educație trebuie să se bazeze pe valorile

tradiționale și pe credință, dar trebuie să aibă în vedere și progresul tehnologic, noile tendințe din societate, precum și interesele și dorințele de emancipare ale generației tinere, pentru a nu crea o fractură și mai mare între diferitele culte și organizații religioase și generația tânără..

h. **Ordine publică și intervenții în situații de urgență**

- Clădirile care adăpostesc instituțiile de ordine publică, securitate, pază și protecție și intervenții în situații de urgență, trebuie reabilitate și retehnologizate, respectiv dotate cu aparatură de ultimă generație, pentru a răspunde cât mai eficient noilor provocări din societate. În unele cazuri, trebuie găsite soluții de relocare a anumitor instituții, sau construcția de sedii noi, adecvate, pentru acestea.
- Sunt necesare investiții pentru a atrage personal în special pentru a asigura un management eficient în cazul Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență.
- Este necesară asigurarea de fonduri de către autoritățile locale pentru a fi posibilă achiziționarea unor echipamente speciale, necesare pentru a participa la intervenții, pentru a îmbunătăți starea fizică și morală a echipamentului de alarmare.

6. **Infrastructuri tehnice majore**

a. **Gospodărirea apelor**

Îmbunătățirea calității apelor de suprafață și a apelor subterane în județul Bistrița Năsăud , prin acțiuni de:

- încadrare în standardele de calitate a emisiilor de impurificatori din apele uzate evacuate de diversele unități socio-economice în emisarii naturali și / sau în rețelele de canalizare a localităților;
- respectare a termenelor de realizare a rețelelor de canalizare și stații de epurare, conform programului de implementare a Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane;
- aplicare a măsurilor pentru atingerea standardelor europene în domeniu, Conform Directivei Cadru în domeniul apelor (2000/60/EC), toate apele din România trebuie să atingă "starea bună" (respectiv clasele de calitate I și II);
- implementare a măsurilor identificate în Planul Local de Acțiune pentru Mediu al Județului Bistrița Năsăud ;

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- extinderi și modernizări în scopul obținerii unor randamente de funcționare superioare în cadrul serviciilor de gospodărie comunală, respectiv stațiile de epurare existente;
- retehnologizări la stațiile de epurare ale agenților economici
- realizarea și reabilitarea unor stații de epurare pentru localitățile urbane și rurale
- respectarea și aplicarea Planului Național de Reducere a Poluării cu Nitrați a Apelor Subterane.

b. Sisteme de alimentare cu apă și canalizare

- reabilitarea și modernizarea rețelelor de canalizare și a stațiilor de epurare din localitățile urbane în condițiile stipulate în Capitolul 22 din Tratatul de Aderare
- realizarea sistemelor de canalizare a apelor uzate în localitățile rurale care au sistem de alimentare cu apă;
- instaurarea și păstrarea zonelor de protecție sanitară cu regim sever la sursele de apă, micșorând astfel gradul de vulnerabilitate la poluare al acestora;
- asigurarea tratării apei prelevată din sursele de suprafață pentru alimentarea localităților rurale;
- Asigurarea calității surselor de apă pentru sistemul zonal de alimentare cu apă
- Retehnologizarea stațiilor de tratare a apei pentru potabilizare, întreținerea și reabilitarea rețelei de distribuție a apei, măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Reabilitarea rețelelor de distribuție apă, rețele de canalizare, stații de pompare apă uzată, branșamente, racorduri existente;
- Extinderea zonei de servicii pentru asigurarea alimentării cu apă potabilă a populației în procent de 100%, reabilitarea captării de apă), măsuri active de control al pierderilor de apă din sistem.
- Realizarea sistemelor de canalizare în aglomerări sub 2.000 locuitori echivalenți. Deși nu au fost incluse în programul de investiții, există posibilitatea de creare a unor scheme regionale la scară mai redusă pentru colectarea și tratarea apelor uzate.

c. Rețele de transport gaze naturale

- Creșterea numărului de locuințe din mediul urban și rural conectate la rețelele existente
- Extinderea rețelelor de transport în zonele rurale care nu sunt racordate la sistemul de distribuție de gaze al județului

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Extinderea rețelelor de distribuție gaze naturale în zonele rurale ale județului care nu beneficiază de această infrastructură
- Investiții în infrastructura de transport gaze naturale, stații de reglare, măsurare și rețele de distribuție existente

Pentru localitățile cu distribuții de gaze, existente, se propune:

- înlocuiri de conducte – rețele de distribuție și branșamente acolo unde este cazul, din fondurile de investiții și reparații capitale;
- executarea lucrărilor de revizii la 10 ani și cele de verificare la 2 ani a instalațiilor interioare de gaze, la toate punctele de ardere;
- extinderea rețelelor de gaze către noi consumatori casnici și social-edilitari în localitățile racordate la rețelele de gaze.
- se propun conducte de transport gaze deînaltă presiune și stațiile de reglare măsurare aferente localităților propuse a fi racordate la rețelele de gaze naturale.

d. Energie regenerabilă

- Program PV pe acoperișuri publice („Rooftop public") cu baterii și stații de încărcare EV.
- Parcuri PV comunale/zonale (1–5 MW) pe terenuri neproductive.
- Biogaz/biometan din ferme agricole și zootehnice, utilizat pentru cogenerare sau injecție în rețea.
- Microhidro cu standard ecologic ridicat, prioritizat pe cursuri cu impact redus.
- Pompe de căldură și rețele termice mici („micro-SDG") pentru campusuri publice.
- Proiecte hibride PV + baterii la stații de apă-canal, centre logistice, iluminat public.
- Platformă județeană pentru agregare și achiziții verzi (multi-UAT).

e. Distribuția energiei electrice

- Îmbunătățirea și dezvoltarea surselor de producere a energiei electrice regenerabila
- Modernizarea și extinderea rețelelor de distribuție a energiei electrice
- Stații de transformare vor fi supuse unor lucrări de retehnologizare și modernizare
- În dezvoltarea rețelelor de medie și joasă tensiune se preconizează următoarele:
- Electrificarea localităților rurale neelectrificate încă și extinderea rețelelor în localități parțial electrificate.

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Înlocuirea rețelelor electrice aeriene de joasă tensiune de tip clasic, neizolate cu conductoare izolate torsadate.
- Modernizarea rețelei de iluminat public. Informatizarea gestiunii clienților și îmbunătățirea sistemului de măsurare a energiei electrice..

e. Îmbunătățiri funciare

- reabilitarea și modernizarea sistemelor de irigații și drenaj pe suprafețe compacte, vizând în perspectivă cel puțin 2.000–3.000 ha de teren arabil;
- lucrări antierozionale pe suprafețele colinare și montane expuse (peste 60.000 ha cu risc mediu și ridicat), prin perdele forestiere, împăduriri și terasări;
- măsuri de protecție împotriva inundațiilor: consolidarea digurilor, extinderea zonelor de retenție și modernizarea acumulărilor, cu impact asupra celor 12.000 ha vulnerabile din lunci;
- valorificarea fondului pastoral prin lucrări de întreținere și modernizare pe cel puțin 50.000 ha de pășuni și fânețe degradate, pentru susținerea sectorului zootehnic;
- crearea și sprijinirea organizațiilor de utilizatori ai apei (OUAI), esențiale pentru funcționarea sistemelor de irigații și atragerea de finanțări;
- digitalizarea bazei de date privind amenajările funciare, pentru planificarea și monitorizarea intervențiilor..

f. Salubrizare și managementul deșeurilor

- intensificarea accesării fondurilor europene pentru proiectele din acest domeniu;
- intensificarea acțiunilor de îndrumare și control privind:
    - respectarea de către administrația publică locală a legislației din domeniul gestionării deșeurilor (cu accent pe aplicarea principiului "plătești pentru cât arunci" și colectarea selectivă);
    - aplicarea responsabilității extinse a producătorului prin verificarea modului în care operatorii economici care introduc pe piață produse ambalate în ambalaje reutilizabile realizează programul de colectare a ambalajelor reutilizabile de pe piață și informarea consumatorilor cu privire la acesta;
    - prin verificarea modului în care operatorii economici generatori de deșeuri elaborează și implementează programe de prevenire a generării deșeurilor;

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- prin verificarea modului în care sunt respectate cerințele privind gestionarea deșeurilor din construcții și desființări;

- acordarea de facilități fiscale operatorilor economici care activează în domeniul colectării/valorificării acelor tipuri de deșeuri mai puțin atractive din punct de vedere al rentabilității economice.
- încurajarea reutilizării și/sau a reparării produselor defecte sau a componentelor acestora prin acordarea de facilități fiscale operatorilor economici din domeniu sau prin sprijinirea ori înființarea unor centre și rețele acreditate de reparare și de reutilizare;
- încurajarea valorificării deșeurilor și reducerea cantităților de deșeuri eliminate prin depozitare prin promovarea compostării individuale în zona rurală;.

g. Telecomunicații

- Creșterea calității serviciilor de telecomunicații prin modernizarea rețelelor. Societățile de telecomunicații de pe raza județului duc o politică ce vizează creșterea calității serviciilor, a eficienței economice, a vânzărilor și relațiilor cu clienții. În acest sens, Direcția de Telecomunicații a urmărit să modernizeze rețelele în scopul aducerii acestora la parametrii tehnici necesari.
- Sunt prevăzute instalarea atât a unor rețele telefonice noi cât și înlocuirea celor vechi, precum și îmbunătățirea și extinderea serviciilor de telecomunicații.

7. Patrimoniu

Reactualizarea și corelarea documentațiilor de urbanism

- În condițiile în care numeroase unități administrativ-teritoriale nu dispun de PUG-uri actualizate, se impune accelerarea procesului de revizuire și corelare a acestora, cu respectarea legislației în vigoare pentru delimitarea Zonelor Construite Protejate (ZCP) și stabilirea reglementărilor aferente în cadrul Regulamentelor Locale de Urbanism.
- Delimitarea Zonelor de protecție ale monumentelor istorice și a ZCP-urilor trebuie realizată pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, asigurând astfel conservarea integrată a monumentelor și a contextului lor construit sau natural, în conformitate cu prevederile Legii nr. 422/2001. În acest sens, este necesară elaborarea de PUZ-uri pentru centrele istorice ale localităților, cu rol în protejarea și revitalizarea fondului construit, în amenajarea spațiilor publice și în stabilirea priorităților de restaurare.

- Ca măsură complementară, este prioritară realizarea unei baze de date informatizate la nivel județean pentru patrimoniul construit și mobil, care să sprijine stabilirea priorităților de intervenție și alocarea finanțărilor, cu accent asupra obiectivelor aflate în stare de degradare avansată sau precolaps.
- În paralel, proiectele de punere în valoare a patrimoniului trebuie corelate cu patrimoniul imaterial și cu specificul peisajelor culturale locale, integrând tradițiile și obiceiurile comunităților.
- Conștientizarea comunităților locale asupra valorii patrimoniului, urmată de acțiuni de punere în siguranță și ulterior de restaurare, reprezintă o etapă esențială pentru protecția și revitalizarea obiectivelor emblematice ale fiecărei localități.
- De asemenea, se impune formarea la nivel local a competențelor în meserii tradiționale necesare restaurării construcțiilor, valorificarea arhitecturii rurale in situ, monitorizarea calității peisajelor naturale și culturale și realizarea unor trasee cultural-peisagistice care să integreze drumuri istorice și puncte de belvedere.
- Echiparea edilitară a satelor cu valoare culturală și reabilitarea căilor de acces către obiectivele de patrimoniu, cu respectarea contextului natural și vernacular, completează direcțiile prioritare de intervenție.

Conservarea și reabilitarea patrimoniului construit și arheologic.

- Prioritatea o constituie intervențiile asupra obiectivelor de valoare națională și internațională, în special cele incluse pe lista indicativă UNESCO („Frontiers of the Roman Empire – Dacia"), pentru care se impune implementarea unor standarde ridicate de protecție și management integrat.
- În paralel, este necesară intervenția sistematică asupra ansamblurilor istorice rurale aflate în stare de degradare, prin măsuri de sprijin financiar și prin elaborarea de ghiduri de bună practică adresate comunităților locale.
- Pentru o gestionare coerentă, delimitarea zonelor de protecție aferente monumentelor istorice și a zonelor construite protejate trebuie realizată în conformitate cu legislația în vigoare, cu scopul de a asigura atât conservarea monumentului, cât și a cadrului său construit și natural. Realizarea de PUZ-uri dedicate centrelor istorice urbane și rurale va permite atât protejarea fondului construit, cât și amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.
- O direcție complementară constă în dezvoltarea unei baze de date informatizate privind patrimoniul construit și mobil, care să sprijine planificarea intervențiilor și a finanțărilor,

cu prioritate pentru obiectivele aflate în pericol de degradare, precolaps sau colaps. În același timp, proiectele de conservare trebuie corelate cu valorificarea patrimoniului imaterial și cu protejarea peisajelor culturale caracteristice zonelor etnografice.

- Pentru aceasta, este esențială formarea de competențe locale în meserii tradiționale, utilizarea materialelor locale și punerea în valoare a arhitecturii rurale tradiționale.
- De asemenea, sunt necesare programe de monitorizare a calității peisajelor culturale și naturale, marcarea traseelor cu valoare istorică și peisageră (drumuri romane, medievale), precum și echiparea edilitară prioritară a satelor situate în zone de patrimoniu.
- Îmbunătățirea accesului către obiective, prin reabilitarea drumurilor de acces cu materiale adaptate contextului natural și prin păstrarea traseelor vernaculare, constituie o măsură complementară pentru integrarea patrimoniului în procesele de dezvoltare durabilă.

Revitalizarea zonelor construite protejate și a peisajelor culturale.

- Revitalizarea zonelor construite protejate și a peisajelor culturale presupune integrarea reglementărilor urbanistice care să prevină alterarea prin intervenții arhitecturale incompatibile, cu respectarea legislației în vigoare privind delimitarea și reglementarea Zonelor Construite Protejate.
- Delimitarea zonelor de protecție pentru monumente și ansambluri istorice, pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, constituie o condiție esențială pentru conservarea integrată și valorificarea cadrului construit și natural. Acest demers trebuie dublat de realizarea de PUZ-uri pentru centrele istorice urbane și rurale, care să asigure protejarea fondului construit, amenajarea coerentă a spațiilor publice și stabilirea priorităților de restaurare.
- În paralel, este necesară crearea unei baze de date informatizate pentru patrimoniul construit și mobil, în vederea prioritizării intervențiilor, cu accent pe obiectivele aflate în pericol de degradare sau precolaps.
- Programele de punere în valoare a patrimoniului construit vor fi corelate cu patrimoniul imaterial și cu identitatea culturală a fiecărei zone etnografice, prin încurajarea utilizării materialelor locale și prin revitalizarea meșteșugurilor tradiționale. Aceste măsuri contribuie la menținerea caracterului identitar al comunităților rurale și la dezvoltarea unor produse de agroturism și ecoturism sustenabile.

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- De asemenea, revitalizarea peisajelor culturale presupune monitorizarea calității mediului construit și natural, prevenirea fragmentării terenurilor prin parcelări necontrolate, precum și reluarea traseelor istorice sau de peisaj.
- Amenajarea de puncte de belvedere și reabilitarea drumurilor de acces, cu materiale adaptate contextului local, sunt măsuri esențiale pentru valorificarea peisajelor culturale și pentru integrarea acestora în circuite turistice.
- Totodată, echiparea edilitară prioritară a localităților situate în zone cu peisaje valoroase asigură o dezvoltare coerentă, în care resursele culturale și naturale sunt protejate și puse în valoare.

Protecția și transmiterea patrimoniului imaterial.

- Protecția și transmiterea patrimoniului imaterial reprezintă o prioritate strategică, în condițiile în care tradițiile, meșteșugurile și repertoriul folcloric sunt supuse presiunilor generate de schimbările sociale și de fenomenul globalizării.
- Pentru susținerea acestora, se impune dezvoltarea de programe educaționale și culturale adaptate comunităților locale, în vederea consolidării identității și a asigurării transmiterii intergeneraționale.
- Proiectele de punere în valoare a patrimoniului imaterial trebuie corelate cu patrimoniul construit, prin delimitarea zonelor protejate și prin reglementări urbanistice specifice, integrate în documentațiile de tip PUG și PUZ.
- O componentă importantă o constituie realizarea unei bănci de date informatizate care să documenteze patrimoniul imaterial la nivel județean și să permită stabilirea priorităților de sprijin și finanțare. În acest context, zonele etnografice cu tradiții încă active devin repere pentru integrarea patrimoniului imaterial în peisaje culturale, prin valorificarea obiceiurilor locale, a meșteșugurilor tradiționale și a manifestărilor artistice comunitare.
- Parteneriatele între instituțiile publice, administrațiile locale și mediul asociativ sunt esențiale pentru implementarea unor programe de salvgardare și revitalizare, capabile să asigure transmiterea patrimoniului în context contemporan.
- Totodată, revitalizarea patrimoniului imaterial trebuie să fie susținută prin ghiduri de bună practică și prin sprijin pentru formarea în meserii tradiționale, cu rol dublu – conservarea valorilor culturale și crearea de locuri de muncă.

- Conștientizarea comunităților față de unicitatea și importanța patrimoniului lor constituie o premisă pentru dezvoltarea unor produse culturale, turistice și educaționale integrate, care să valorifice resursele identitare și să contribuie la coeziunea socială.

Consolidarea capacității instituționale și financiare.

- Consolidarea capacității instituționale și financiare constituie o condiție esențială pentru protecția și valorificarea patrimoniului construit, arheologic și peisager, mai ales în unitățile administrativ-teritoriale cu densitate mare de obiective culturale, unde resursele administrative locale sunt depășite de complexitatea gestionării. În acest sens, este necesară crearea unor mecanisme județene de coordonare, capabile să integreze reglementările urbanistice privind delimitarea Zonelor Construite Protejate și Zonelor de protecție ale monumentelor istorice, conform cadrului legislativ în vigoare. Documentația PATJ va integra aceste prevederi prin corelarea cu PUG-urile și PUZ-urile existente și va formula direcții pentru actualizările viitoare.
- Totodată, o prioritate o reprezintă realizarea de PUZ-uri pentru centrele istorice, sprijinite prin fonduri județene, naționale și europene, care să asigure punerea în valoare a patrimoniului construit și amenajarea coerentă a spațiilor publice.
- Crearea unei bănci de date informatizate pentru patrimoniul construit și mobil la nivel județean constituie un instrument de planificare financiară și instituțională, permițând stabilirea priorităților de intervenție, cu accent pe obiectivele aflate în pericol de degradare.
- Acest mecanism va fi completat de programe de formare profesională în meserii tradiționale, consolidând astfel resursele umane locale implicate în conservarea patrimoniului.
- O altă direcție strategică o constituie dezvoltarea unor proiecte integrate care să valorifice patrimoniul construit și imaterial în cadrul peisajelor culturale. Prin atragerea de resurse europene și crearea de parteneriate interinstituționale și comunitare, aceste proiecte vor sprijini atât protecția patrimoniului, cât și dezvoltarea socio-economică locală.
- În acest cadru, echiparea edilitară și îmbunătățirea accesibilității către obiectivele de patrimoniu devin priorități pentru integrarea lor în circuite culturale și turistice, asigurând astfel un impact durabil asupra comunităților.

Managementul riscurilor naturale.

- Managementul riscurilor naturale constituie o direcție strategică în condițiile vulnerabilităților recurente din zonele de luncă și colinare, unde excesul de umiditate,

băltirile și eroziunea de suprafață afectează atât comunitățile locale, cât și patrimoniul construit și arheologic. Este necesară integrarea acestor probleme în documentațiile de urbanism (PUG și PUZ), prin delimitarea zonelor de risc și prin reglementări specifice de construire și utilizare a terenului. Documentația PATJ va avea rol director, preluând prevederile existente și formulând propuneri pentru elaborările viitoare.

- Măsurile prioritare includ realizarea de PUZ-uri pentru localitățile cu zone protejate vulnerabile la riscuri naturale, corelate cu lucrări de consolidare a versanților și de ameliorare hidrotehnică.
- În paralel, este necesară realizarea unei bănci de date informatizate care să documenteze obiectivele de patrimoniu expuse riscurilor, facilitând stabilirea priorităților de intervenție și finanțare.
- Programele de punere în siguranță și restaurare trebuie să se concentreze asupra monumentelor emblematice aflate în pericol, urmând să fie sprijinite prin mecanisme de finanțare națională și europeană.
- De asemenea, managementul riscurilor naturale trebuie corelat cu protecția peisajelor culturale, prin monitorizarea calității mediului, conștientizarea comunităților locale și implementarea de programe de prevenire.
- În acest cadru, echiparea edilitară adaptată și îmbunătățirea infrastructurii de acces către obiectivele de patrimoniu constituie măsuri complementare pentru reducerea vulnerabilității și asigurarea unei dezvoltări integrate. Astfel, protecția patrimoniului construit și arheologic se realizează într-un cadru coerent, care ține cont atât de valorile identitare, cât și de procesele naturale ce le pot afecta.

8. Mediu și riscuri

a. Riscuri naturale

- Aplicarea corectă a lucrărilor agrotehnice, o limitare a defrișărilor (mai ales pe versanți) astfel încât eroziunea solului să fie redusă la o rată cât mai apropiată de cea naturală. În ceea ce privește excesul de umiditate, se impune executarea și extinderea lucrărilor de drenaj și adoptarea unor soluții constructive care să faciliteze drenajul excesului de umiditate.
- Stabilizarea versanților afectați de procese geomorfologice accelerate.

ROMÂNIA CONSILIUL JUDEȚEAN BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Asigurarea accesului public la informațiile referitoare la bonitatea solurilor de pe teritoriul județului (fișe de bonitate, hărți de bonitate, studii pedologice, etc.), în vederea corelării dintre pretabilitatea naturală și utilizarea antropică.
- Limitarea extinderii intravilanelor în arealele naturale cu valoare de biodiversitate ridicată.
- Prioritizarea utilizării terenurilor prin reintegrare peisagistice și environmentale a terenurilor degradate
- Eradicarea sau controlul mecanic al speciilor invazive
- Reintroducerea speciilor locale adaptate după îndepărtarea celor invazive (ex. salcia albă, stejarul brumăriu, plante erbacee locale); refacerea echilibrului ecologic și a acoperirii vegetale, pentru a preveni reinvazia
- Campanii locale de informare a populației, fermierilor, administrației locale, privind: identificarea speciilor invazive; pericolul ecologic și sanitar (ex. alergii); obligațiile legale (ex. Legea 62/2018 privind combaterea ambroziei).
- Reglementarea plantărilor ornamentale cu specii invazive (ex. interzicerea folosirii speciei Ailanthus în zonele urbanizate)
- Reducerea numărului de inundații și viituri: Defrișările din zonele montane și gestionarea necorespunzătoare a albiilor râurilor duc la viituri frecvente. Este esențială supravegherea managementului forestier și întreținerea cursurilor de apă pentru a diminua acest risc.
- Atenuarea viiturilor de tip flash-flood: Amenajările hidrotehnice mici, cum ar fi barajele, sunt necesare pentru a atenua undele de viitură în bazinele hidrografice torențiale și pentru a preveni alunecările de teren.
- Îmbunătățirea sistemelor de monitorizare și avertizare: Modernizarea sistemelor de prognoză și avertizare timpurie, precum și instalarea stațiilor automate, sunt esențiale pentru reducerea timpului de răspuns și protejarea populației în caz de fenomene extreme.
- Reglementarea construcțiilor în zonele inundabile: Interzicerea construcțiilor în zonele de risc și aplicarea strictă a autorizațiilor de construire sunt esențiale pentru a preveni expansiunea urbană în zonele inundabile și pentru a educa comunitățile cu privire la pericolele hidrologice.
- Strategii și planuri locale pentru adaptarea la schimbările climatice: Elaborarea și implementarea unor planuri de acțiune la nivel local, care să vizeze adaptarea și atenuarea efectelor schimbărilor climatice prin măsuri concrete și personalizate pentru fiecare comunitate.

- Monitorizarea și prevenirea stresului termic: Implementarea unor sisteme performante de monitorizare a climei urbane și elaborarea de hărți cu puncte de prim-ajutor în caz de stres termic, alături de îmbunătățirea avertizărilor în caz de fenomene meteorologice extreme.
- Reabilitarea termică și structurală a clădirilor: Pentru clădirile existente, adoptarea soluțiilor de tip „cool roofs" și reabilitarea termică pentru a reduce stresul termic, iar pentru construcțiile noi, integrarea soluțiilor de tip „cool/green roofs" încă din faza de proiectare.
- Adaptarea sistemului medical la schimbările climatice: Pregătirea sistemului medical pentru a face față incidenței crescute a bolilor tropicale și a altor probleme de sănătate asociate temperaturilor extreme, în paralel cu îmbunătățirea infrastructurii de sănătate publică.

b. Factorii de mediu

- Reducerea poluării datorată traficului rutier prin metode directe sau indirecte (transport în comun, piste velo, transport ecologic, infrastructură, centuri de ocolire);
- Schimbarea metodelor de încălzire tradițională a gospodăriilor din zona rurală (sobe tradiționale) cu sobe modernizate care folosesc drept combustibil peleți și care au randamente de ardere mari și emisii de poluanți mai reduse;
- Prevederea de instalații de reținere, captare, stocare a substanțelor poluante (filtre electrostatice, arzătoare cu NOx redus, scrubere, etc.);
- Creșterea gradului de reprezentativitate a rețelei de monitorizare;
- Actualizarea și implementarea Planului de menținere a calității aerului, pentru menținerea/îmbunătățirea calității aerului în județ.
- Creșterea gradului de conectare a populației la sistemele centralizate de colectare și tratare a apelor uzate;
- Extinderea sistemelor de monitorizare a calității mediului acvatic, în special a celui subteran, prin implementarea la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale a unor foraje/puțuri de supraveghere calitativă a apei care să surprindă rapid eventualele deteriorări ale fondului hidric natural (elemente chimice vizate: nitrați, cloruri, sulfați);
- Multiplicarea acțiunilor de monitorizare a mediului hidric, efectuarea unor controale periodice cu frecvență mai mare, identificarea surselor de poluare difuze și punctiforme

care printr-o evidență mai riguroasă să conducă la stabilirea de măsuri ce să asigure creșterea stării calitative a corpurilor de apă la nivelul asociat stării ecologice „bune";

- Măsuri de protecție a corpurilor de apă lacustre, împotriva unor potențiale activități cu efecte negative asupra calității apei, în cazul în care acestea se constituie ca și sură de apă pentru sistemele de alimentare hidro-edilitare.
- Îmbunătățirea infrastructurii pentru colectarea separată a deșeurilor și monitorizarea modului în care populația aplică noile prevederi de colectare separată valabile din 1 iulie 2019;
- Accesarea de fonduri pentru implementarea unor proiecte care să vizeze tratarea biodeșeurilor;
- Identificarea unei locații optime în vederea amplasării unei noi facilități pentru eliminarea deșeurilor.
- Realizarea de campanii de informare și educarea populației privind reciclarea deșeurilor și stimularea scăderii cantității de deșeuri generate în rândul populației.

c. Arii naturale protejate și biodiversitate

- Management optimizat al ariilor naturale protejate fără plan de management;
- Elaborarea planurilor de management pentru toate ariile naturale protejate din județ și avizarea planurilor de management ce sunt în curs de elaborare;
- Precizarea explicită a măsurilor de conservare în cadrul planurilor de management și aplicarea acestora;
- Inventarierea continuă a speciilor protejate;
- actualizarea și constituirea unei baze de date integrată cu toate categoriile de arii naturale protejate, atât de interes internațional, național, comunitar cât și județean/local, cu precizarea în mod explicit a obiectivelor de conservare ale acestora;
- acțiuni de promovare a ariilor naturale protejate, propunere venită pe fondul unei informări lacunare/precare a publicului larg legată de respectarea unui comportament adecvat acestor tipuri de areale;
- acțiuni de informare și conștientizare a comunităților locale implicate privind beneficiile asociate ariilor naturale protejate, a serviciilor de ecosisteme oferite de către acestea, a activităților permisive/restrictive în interiorul ariilor protejate, în funcție de obiectivele de management ale acestora etc.;

- stimularea ofertei ecoturistice a destinațiilor ecoturistice existente (Țara Hațegului-Retezat), asociată cu practicarea unui ecoturism și turism lent (slow tourism);
- redobândirea statutului de rezervație a biosferei Retezat;
- armonizarea reglementărilor ariilor protejate cu documentațiile de planificare la nivel local și județean și stabilirea unor coordonate strategice la nivel județean în funcție de restricțiile pe care legislația privind protecția naturii sau planurile de management în vigoare le impun..

d. Riscuri naturale și tehnologice

- Reconstrucția ecologică a arealelor afectate de poluarea datorată activităților petroliere din trecut;
- Respectarea normelor de exploatare tehnică a instalațiilor care utilizează substanțe chimice periculoase și pot produce accidente tehnologice sau fenomene de poluare accidentală;
- Respectarea normelor de exploatare tehnică a instalațiilor care utilizează substanțe chimice periculoase și pot produce accidente tehnologice sau fenomene de poluare accidentală;
- Acțiuni de informare a populației privind riscurile antropice și tehnologice.
- Creșterea capacității de adaptare instituționale și autonome la posibilitatea apariției alunecărilor de teren noi și în caz de reactivare a celor vechi și asigurarea unui comportament adecvat în cazul producerii evenimentelor de alunecare.
- Creșterea gradului de conștientizare și informare a populației de toate vârstele pentru riscul la care sunt expuși precum și a regulilor de comportament în momentul apariției evenimentelor de alunecare;
- Realizarea studiilor geotehnice înaintea realizării unor construcții în zonele cu potențial mediu și mediu-mare de producere a alunecărilor de teren, cu scopul identificării necesității realizării unor măsuri de amenajare a versanților înaintea construirii.
- Obligativitatea realizării studiilor geotehnice de stabilitate (realizate de firme specializate) în momentul realizării unor construcții noi sal a reabilitării unora deja existente și impunerea unor amenzi în momentul în care obligații nu sunt respectate..
- Ecologizarea arealelor afectate de activitățile miniere
- Limitarea proceselor erozionale și de creștere a debitului solid prin stabilizarea haldelor.

9. **Zonificare și context teritorial**

- Întărirea capacității administrative, operaționale și financiare a structurilor asociative ale UAT-urilor, în special a asociațiilor de dezvoltare intercomunitară și a grupurilor de acțiune locală, pentru a sprijini cooperarea și dezvoltarea teritorială integrată.
- Înființarea și operaționalizarea zonei metropolitane a municipiului Bistrița, cu accent pe domenii strategice precum mobilitatea, dezvoltarea economică și turistică sau planificarea spațială.
- Consolidarea capacității de polarizare a orașelor mici din județ și întărirea legăturii acestora cu zonele rurale adiacente pe care le deservesc.
- Accelerarea implementării Programului Național de Cadastru și Carte Funciară la nivel județean, ca fundament esențial pentru o planificare echilibrată și predictibilă a dezvoltării.
- Trecerea de la expansiunea urbană necontrolată la o planificare coerentă bazată pe conceptul de oraș compact, în care extinderea intravilanului este corelată cu dinamica populației rezidente și cu nevoile reale de dezvoltare.
- Conservarea rezervelor de teren agricol, în special a celor situate în proximitatea centrelor urbane și a coridoarelor de transport, concomitent cu creșterea calității terenurilor prin lucrări de îmbunătățiri funciare care să reducă efectele eroziunii, alunecărilor de teren sau excesului de umiditate.
- Ecologizarea și valorificarea siturilor contaminate sau potențial contaminate, prin soluții precum împădurirea ori amenajarea de parcuri pentru producerea energiei regenerabile.
- Creșterea suprafețelor împădurite în zonele deficitare, înființarea de perdele forestiere de protecție și conservarea fondului forestier existent, inclusiv a pădurilor aflate în proprietate privată.
- Conservarea biodiversității și limitarea fragmentării habitatelor naturale, în special în cadrul siturilor Natura 2000, cu o atenție deosebită asupra marilor proiecte de infrastructură..

10. **Capacitate administrativă**

- Diversificarea surselor de venit la nivel local și consolidarea capacității de colectare
- Eficeintizarea bugetelor locale prin prioritizarea investițiilor și optimizarea cheltuielilor curente

- Creșterea volumului de investiții publice
- Consolidarea capacității administrative, inclusiv prin simplificarea procedurilor și dezvoltarea serviciilor digitale
- Reducerea birocrației și creșterea transparenței decizionale a autorităților administrației publice
- Consolidarea colaborării la nivelul unităților administrativ-teritoriale
- Formularea și implementarea unei abordări integrate pentru dezvoltarea teritorială a județului Bistrița-Năsăud.

SURSE BIBLIOGRAFICE

Studiile de fundamentare realizate în Etapa 1 a PATJ Bistrița-Năsăud

- ✓ Studiu privind cadrul natural și calitatea mediului
- ✓ Studiu istoric și arheologic
- ✓ Studiu privind organizarea teritoriului județean
- ✓ Studiu privind contextul teritorial interjudețean, regional și național
- ✓ Studiu privind riscurile naturale și antropice
- ✓ Studiu privind infrastructurile tehnice majore
- ✓ Studiu privind infrastructurile de servicii publice
- ✓ Studiu socio-demografic
- ✓ Studiu privind activitățile economice
- ✓ Studiu privind forța de muncă
- ✓ Studiu privind piața imobiliară
- ✓ Studiu privind potențialul turistic și balnear
- ✓ Studiu privind capacitatea administrativă de implementare a PATJ Bistrița-Năsăud